

Wie 1

NEI ZE

NARDE

OOST-INDIEN

EN

CHINA

DE GEDR.

R E I Z E
N A A R D E
O O S T - I N D I E N
E N
C H I N A.
D E R D E D E E L.

R E I N E
N A M E
O O S T - I N D I E N

C H I N A

D E R D E

R E I Z E
N A A R D E
O O S T - I N D I E N
E N
C H I N A .

IN DE JAAREN 1774—1781. OP LAST
DES KONINGS VAN FRANKRYK, GE-
DAAN DOOR DEN HEER

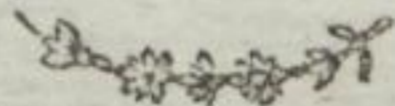
S O N N E R A T ,

*Commisfaris der Zee-zaaken, gepensioneerd Natuur-
kundigen van den Koning, Korrespondent van
zyner Majesteits Natuurkundig Kabinet, en
van de Koninglyke Akademie der Wee-
tenschappen te Parys, Lid van
die te Lyons enz.*

UIT HET FRANSCH VERTAALD DOOR

J. D. P A S T E U R .

DERDE DEEL.

T E L E Y D E N .

By A. EN J. H O N K O O P .
M D C C L X X V I .

2:14299/1967:1307

I N H O U D

DERDE DEEL.

Vervolg van het VIERDE BOEK.

AANMERKINGEN OVER ISLE DE FRANCE, BOURBON,
DE KAAP DE GOEDE HOOP, CEYLON, MALAC-
-CA, DE MALDIVISCHE, PHILIPPYNISCHE EN
MOLUKSCHE EILANDEN.

VIERDE HOOFDSTUK.

Van Isle de France Bladz. 1

VYFDE HOOFDSTUK.

Van het Eiland Bourbon 8

ZESDE HOOFDSTUK.

Van de Kaap de Goede Hoop 15

ZEVENDE HOOFDSTUK.

Van het Eiland Ceylon. 20

AGTSTE HOOFDSTUK.

Van de Maldivische Eilanden 25

NEGENDE HOOFDSTUK.

Aan Malacca 28

TIEN-

I N H O U D

TIENDE HOOFDSTUK.

Van de Philippynsche en Moluksche Eilanden. Bladz. 32

ELFDE HOOFDSTUK.

Dagboek van eene Reis naar de Molukken. 59

VYFDE BOEK.

BESCHRYVING VAN NIEUW ONTDEKTE VOORWERPEN DER NATUURLYKE HISTORIE.

EERSTE AFDEELING.

Van de Viervoetige Dieren. 79

TWEEDE AFDEELING.

Van de Vogelen. 93

DERDE AFDEELING.

Van de Gewassen. 191

20

22

28

212

5355

R E I Z E
N A A R D E
OOST-INDIEN EN CHINA.

Vervolg van het VIERDE BOEK.

AANMERKINGEN OVER ISLE DE FRANCE, BOURBON, DE KAAP
DE GOEDE HOOP, CEYLON, MALACCA, DE MALDIVI-
SCHE, PHILIPPYNSCHE EN MOLUKSCHE EILANDEN.

VIERDE HOOFDSTUK.

Van Isle de France.

In voorige tyden wierdt *Isle de France* door de
Hollanders bewoond, zy wilden 'er zelfs eene volk-
planting stigten; doch naardien de voordeelen de
onkosten niet konden goedmaaken; waren zy ver-
plicht dat Eiland te verlaten. De Heer DE LA
BOURDONNAIS, Gouverneur van de Maatschappy op
het eiland *Bourbon*, meende een land in bezit te
moeten neemen, dat door zyne nabyheid dienstig
voor zyn Gouvernement kon zyn. Gevolglyk
zondt hy inwooners om het te bevolken en men

III. Deel.

A

maaka

maakte 'er in het vervolg het hoofdkomptoir van; maar hoe veel moeite men zig ook gegeven hebbe, de grond, altyd onvrugtbaar, levert het bestaan van den planter niet op, zyn voedzel moet hem jaarlyks van de vreemde natieën toegevoerd worden: de haven, alwaar men eene stapelplaats voor Indie maaken kan, is het eenigst voordeel dat men van deeze bezitting kan trekken; men ziet 'er egter geene bedelaars, om dat men daar slegts tweeërlei standen kent, dien van meester en dien van slaaf. Deszelfs bewooners beginnen zig op den landbouw toeteleggen. Men vindt 'er aanmerklyke koffy- en suiker-plantagien; men teelt 'er ook ook Indigo, welke de Amerikaansche te boven gaat; maar de plant in dat eiland al te droog staande, zal derzelve teeling weldra verwaarloosd worden, omdat zy de vereischte kosten niet opbrengt; men heeft niet nagelaaten verschillende soorten van die plant van *Madagaskar*, van de kust van *Coromandel*, van *Agra*, van *Bengale*, van *China*, van *Amerika* op *Isle de France* te brengen om die daar te naturaliseeren; maar de uitslag heeft daar aan niet beantwoord, het schynt dat zy alle ont-aart zyn, en dat de Amerikaansche soort de beste niet was, vermits deeze in alle proeven, welke men met dezelve genoomen heeft, niet meer dan de helft heeft opgeleverd van het geen men daar van in de nieuwe wereld trekt. De Heer DE COSIGNY, een der yverigste planters in dat land, heeft zeer gewigtige ontdekkingen omtrent dat onder-
werp

werp gedaan, welke in zyne Verhandeling over de Indigo-teelt vervat zyn, een werk, dat de Regeering te *Isle de France* heeft doen drukken.

De speceryen geeven eene gegronder hoop; de Heeren DE TREMIGNON en DE COËTIVI bragten dezelve aldaar in de jaaren 1769 en 1771. Deeze twee togten wierden gedaan door den Heer POIVRE, Intendant van *Isle de France* en *Bourbon*, die, deeze twee volkplantingen zoekende te verryken, niets verzuimde om haar deezen nieuwen tak van koophandel te bezorgen.

Men heeft tot heden toe gewild dat de speceryen op *Isle de France* gegroeid, hunne eigenschappen gedeeltelyk verliezen zouden; maar zy, die dit voorgegeeven hebben, zyn bekend voor lieden, die den roem des Heeren POIVRE, welken hy geduurende zyn bestier behaald heeft, wangunstig zyn. Deeze Intendant heeft in de volkplanting vyanden gehad, en heeft 'er nog, omdat hy, die nuttig is, altyd den nyd ten doel staat, en het slagoffer der ondankbaarheid is. De speceryen koomen op *Isle de France* zeer wel voort; de kruidnagelen boomen, van zaad geteeld, staan heden met nagelen bezet, die voor die, welke ons de Hollanders verkoopen niet behoeven te wyken, en de Franschen zullen hen in kort niet alleen kunnen mischen, maar zelfs van die speceryen aan andere natieën kunnen verkoopen. De muskaatenboomen zyn zoo wel niet geslaagd, omdat die onder de boomen van tweeërlei Sexen behooren, en men deeze hunne hoedanigheid

4 *Reize naar de Oost-Indiën en China.*

niet kende, zoo dat 'er flegts weinige wyfjes boomen onder het getal der geene, die men aangebragt heeft, gevonden zyn, het welk oorzaak geweest is, dat zy zig zoo ras niet hebben kunnen vermenigvuldigen als de nagelenboomen. Deeze gelukkige poogingen zyn wel waardig dat zy alle de oplettendheid der Colonisten bezig houden; maar het is te vreezen, dat de Europeaanen, die naar dat eiland overfteeken, hen van het een ontwerp op het ander zullen doen vallen, door hun hunne fyfthematieke grillen medetedeelen, en dat zy de koffy zullen laten vaaren om katoen te planten, welke zy vervolgens wederom zullen uitroeijen om fuikerriet, koren, mais, of maniok te teelen. Een der grootfte hinderpaalen voor de vorderingen van den landbouw is ook dit, dat geen Europeaan daar naar toe overgaat met inzicht om 'er een doorgaand verblyf te houden; men gaat daar voor drie of vier jaaren, geduurende welken tyd men zig tragt te verryken, door het weinig geld, dat men medegebragt heeft op de fchepen te waagen, die op *Madagaskar* of *Mozambique* flaaven gaan koopen, een handel, die gewoonlyk veel voordeel aanbrengh, gelyk meest dezulke, die de natuur onteeren.

De inwooner befteedt zyne overwinst nooit tot verbetering der landen; de flaaven werken flap; wat kan men van een ellendigen verwagten, dien men door geweld van zweep-flagen dwingt de interest van hetgeen hy gekost heeft optebrenghen? Ik heb menschlievende en medelydende meesters gekend,

kend,

kend, die hen niet mishandelden, en hunne slaverij verzagteden, maar zy zyn zeer weinig in getal. De overige oefenen eene wreede en onmenschlyke tyranny. De slaaf, na dat hy den geheelen dag gewerkt heeft, is genoodzaakt zyne kost in de boschen te gaan zoeken, en leeft alleen van ongezonde wortelen. Zy sterven van ellende en mishandelingen zonder het allergeeringst gevoel van medelyden optewekken; ook laten zy geene gelegenheid voorbygaan om hunne ketenen te verbreeken en in de boschen eene onafhanglyke armoede te gaan zoeken.

Alle poogingen der nyverheid vermogen niets op den onvrugtbaaren grond van *Isle de France*, het zal zyne bewooners altyd met ondankbaarheid beloonen; zy zullen zig daar nooit de aangenaamheden van het leven kunnen verschaffen; want zonder de verwoestingen, welke de Orkaanen aanregten, te rekenen, hebben zy ook te worstelen tegens een legioen rotten en schade doende vogelen; de fys en de dikbek of kerssevink van *Java*, welke men eerss hadt overgebragt als zeldzaame vogeltjes, en zorgvuldig in kooitjes hieldt, zyn daar thans zoo zeer vermenigvuldigd, dat zy byna alle oogsten verslinden. Om hen van de bezaaide landen te keeren, is men verpligt verscheiden zwarten op schildwagt te zetten, die gestadig schreeuwen en in de handen klappen. De rotten zyn in zulke eene groote menigte, dat zy dikwerf in eenen enkelen nacht een veld met mais kunnen opeeten; zy

eeten ook vrugten en bederven de jonge boomen, door de wortelen afteknaagen. Dit was, zegt men, de oorzaak, om welke de Hollanders dat eiland verlaaten hebben.

Deeze schadelyke dieren hebben den aandagt der Regeering bezig gehouden; elk der inwooneren is verpligt een zeker getal derzelve te dooden, volgens het getal *Zwarten*, die hy bezit, en moet de koppen der vogelen en de staarten der rotten, die hy gedood heeft aan het komptoir der politie zenden. Maar alle deeze voorzorgen kunnen niet helpen. Het is onmogelyk dat men zig van dezelve ontslaan kunne, tenzy 'er groote roofvogelen en benden Soldaaten ter gelyker tyd hen te keer gaan; het was op deeze wys, dat men voorheen de springhaanen verdelgde, welker getal zoo ontzaggelyk groot was, dat, als eene wolk, uit zulke infekten bestaande, op een veld met ryst, mais of koren nederviel, 'er geen overblyfzel van deeze gewassen meer gevonden wierdt. Een vogel, *Martin* genoemd, eene soort van Merel (*a*) uit Indie overgebracht, maakten zig die infekten tot aas, ende regeering verdelgde het overschot, maar de mensch, die

(*a*) Het is de Merel der Philippynsche eilanden (*le Merle de Philippines*) van BRISSON T. II. p. 278. Vergelyk BUFFON *Hist. Nat. des Oiseaux* T. VI. p. 135 edit. in 12mo. *Hist. Nat. du Martin* par M. GULNEAUX DE MONT-BELLARD. VERTAALER.

niet dan het tegenwoordig kwaad bespeurt, wierdt dra moede zynen weldoener voor zyne oogen te zien, en, ondanks alle verbod, doodt men dagelijks veele dier vogelen.

Isle de France was altoos noodlottig, en zal zulks altoos zyn voor de bezittingen der Franschen in Indie. Men meent dat dat eiland het middenpunt van hunnen koophandel is, en dat de troupes welke men daar onderhoudt, in tyd van oorlog eene spoedige hulp aan onze komptoiren kunnen toebrengen; maar men weet, dat men vier maanden noodig heeft om tydingen en bevelen naar *Isle de France* te brengen: welke naarstigheit men ook aanwende tot hetgeen 'er te doen is, alvorens men de troupes kan inscheepen, verlopen 'er egter nog agt andere; ook is het altyd een jaar daarna geweest, dat alle de naar Indie gezonden esquaders ter plaatse hunner bestemming gekoomen zyn. De Engelschen daarentegen hebben hunne tydingen in zeventig dagen; meesters van Indie zynde, hebben zy daar eene aanmerklyke krygsmagt, en verjaagen de Franschen geheellyk alvorens men op *Isle de France* de tyding van den oorlog heeft. Om ons in dat ryk land staande te houden, hebben wy noodwendig eene haven op de kust van *Malabaar* noodig, van waar onze esquaders ten alle tyden die der vyanden kunnen in het oog houden: men weet dat men het verlies van *Pondichery* tweemaal aan het vertrek der esquaders verschuldigd geweest

is, die de kust van *Coromandel* verlieten om weder naar *Isle de France* te stevenen.

Indien men de troupes, welke men tot heden toe naar dat eiland gezonden heeft, in Indie onderhouden hadt, zouden zy, schoon beter gevoed en beter gekleed geworden zynde, egter veel minder gekost hebben; zy zouden daarenboven, wanneer zy gebruikt moesten worden, daar by de hand en aan de lugt gewend zyn, en indien de Franschen dan met dezelve geene veroveringen hadden kunnen maaken, zouden zy ten minsten hunne bezettingen hebben kunnen behouden, en hunne vlag doen eerbiedigen. Ik weet wel dat de bevelhebber, die het bevel op *Isle de France* voert, altyd zal voorwenden, dat het noodzaaklyk zy daar een groot getal troupes te houden om tegens eene toekomstende vredebreuk voorzien te zyn, het is zyne grootheid dienstig veel manschap onder zyn bevel te hebben; dan, terwyl zy zyner hoogmoed vleijen, zyn zy onnut voor hun vaderland. Men moet daarom dit eiland niet verlaten: in tyd van vrede kan het alle de Europeaanfche natieën, welke de handel naar Indie lokt, tot eene bewaarplaats dienen. Maar hoe veele misbruiken zouden 'er niet verbeterd moeten worden, alear de Koning daarvan enige vrugt zal kunnen trekken? Om tot dat einde te geraaken, zou men de regeeringswyze van dat eiland geheel moeten veranderen.

Schoon *Isle de France* maar een stip op den aardbol.

bol beslaat, is dat eiland egter het aanmerklykst gedenkstuk van de omwentelingen, welke de aarde ondergaan heeft. Alles, waaruit het bestaat, is met yzer vermengd; alles is door het vuur gegaan; men vindt 'er zelfs den mond van eene uitgebluschte vuurkolk, en verscheiden diepe onderaardsche holen.

De lugtstreek is daar zagt, gemaatigd, zeer gelyk, men vindt 'er geen fenynig kruipend gedierte; men kent 'er geen ander vergiftig dier dan de Scorpioen en den duizendbeen.

Dit eiland was eertyds zeer gezond; maar zedert men den grond omgeroerd heeft, is men daar de koorts onderworpen. Behalven dat, houdt het rivier-water (gelyk de Heer DE COSSINI in zyn *Traité de l'Indigoterie* zeer wel aangemerkt heeft) veel slijm in zig door de ontbinding van de gewassen, die in hetzelfde nedervallen, het geen verstoppingen, bloed-vloeiingen, en buikloopen veroorzaakt, die moeijelyk te geneezen zyn.

Isle de France is de meeste zyner groeiende voortbrengzelen aan yverige reizigers verschuldigd, die dezelve uit *Indie*, *China*, van de *Kaap de Goede Hoop*, en uit *Europa* gebragt hebben. De Ossen, gelyk ook het meeste gevogelte koomen van *Madagaskar*, en de Paarden van het eiland *Bourbon* en van de *Kaap*. De kust is zeer vischryk; zy levert eene menigte schelp-vischen, steenplanten (*madrepores*), en zelfs koraal op: de groenten zyn daar goed, het verkensvleesch voortreffelyk, de dop-erwten en artichokken zyn zoo goed als die

in Frankryk; men begint 'er thans aardappelen te teelen, welke men van de Kaap heeft aangebragt; de patates zyn 'er zeer gemeen; op sommige plaatsen slaagen de kudden wël en brengen veel winst aan; maar alzoo men geene andere dan zieke of by ongeluk gestorven beesten in het slagthuis brengt, eeten de bewooners der haven niet dan slegt vleesch.

Het voedzel der zwarten is maïs (a) maniok (b) patates, cambars (c), en wortelen van Songe (d); De gemeenste vrugten zyn de verschillende soorten van Bananes, de Ananas, de Goyave, Jambos (*Jam-rosade*) (e) en mangen (f); Men vindt 'er ook Perfikken en Appelen; maar behalven dat zy niet gemeen zyn, kunnen zy op verre na niet by

(a) Turks koren. VERT.

(b) Zie over het brood uit de anders vergiftige wortelen van deezen heester getrokken, VALMONT DE BOMARE, a *Manihot*. VERT.

(c) Veelligt de *Cambares* by FLACOURT, *Dioscorea Sativa* LINNÆI, Hoogd. Vert.

(d) Vermoedlyk de *Sonzee* by FLACOURT, of Karaïbische kool, *Arum Esculentum* LINNÆI Hoogd. Vert. [Zie by BOMARE a *pied de veau*.]

(e) De vrugt van de *Jambeyro*. Zie VALMONT DE BOMARE, a *Jambos*. VERTAALER.

(f) Vrugt van de *Mangas*, *arbor. mangifera*. Zie denzelfden a *Manguier*. VERTAALER.

die van Europa haalen: sommige streeken brengen ook vrugten en Aardbezieën voort.

Men begint 'er, nog enige andere goede vrugten te plukken, dank zy de zorgvuldigheid van enige yverige landbouwers, vooräl den Heer CERÉ, Opzigter over 's Konings tuin, die door het geheel eiland, Zaad van Litschi (a); van Longane, van Wampi (b), van Avocat (c) van Evi of Cytherea vrugt (d), van de Kima of den Broodboom, van Cacao, van Kruidnagelen, en Muscaaten, van Ravenfara (e) van Sandelhout en andere, heeft verspreid. De Heer de COSSIGNI, die de fraaiste tuin van de volkplanting bezit, heeft zig ook bevyerd om de zeldzaame en dierbaare planten, welke hy met groote kosten van *Europa*, van de *Kaap*, van *Batavia*, van *China*, en uit *Indie* heeft ontboden, te vermenigvuldigen, en den inwooneren mede te deelen.

Wat het hout aangaat, het ebbenhout is 'er zeer gemeen; men vindt 'er zelfs verscheiden soorten van, gelyk het zwart, het wit en het gemarmerd. De

(a) Zie deszelfs beschryving in het *III. Deel, V. Boek* VERTAALER.

(b) Zie aldaar. VERT.

(c) Eigenlyk *Aguacate*. Zie VALMONT DE BOMARE, a *Avocat*. het is zegt de Hoogduitsche vertaaler *de laurus persea* van LINNÆUS.

(d) Zie *III. D. V. B.*

(e) Zie *ald.*

De Heer LINNÆUS de Zoon, heeft onlangs het geslacht van deezen boom bepaald, dat men nog niet wist, hy rangschikt denzelven onder de *Diospiros*. Toen wy nog op China handel dreeven, was het ebbenhout een artykel van uitvoer: onder de andere soorten van hout is 'er geene, die tot bouwen dienen kan. De houten van *Isle de France* zyn in het algemeen te zwaar, en krimpen onophoudlyk. Dat van den Takamaka, het eenigst dat men des noods gebruiken kan, geeft eene harst, van welke men zig in de geneeskunst bedient, en die onder den naam van *Takamaquë* bekend is. Het hout van den Kaneelboom werdt gemeenlyk voor schrynwark gebruikt: het is fraai geaderd, maar het neemt verscheiden maanden na dat het verwerkt is, eene stinkende reuk aan; het natte hout, Appelboomen-hout en Takamaka-hout dienen gewoonlyk voor timmerwerk. De Heer Aché heeft onlangs een zeer fraai hout ontdekt, dat men voor eene soort van roozen-hout heeft aangezien, maar, dat het niet is.

Isle de France is zeer wildryk; men vindt 'er *pin-tades* of paerl- hoenderen in overvloed, gemeene en gepaerelde patryzen, tortelduiven, corbigos, twee soorten van haazen, die niet naar de Europeische gelyken: de eerste soort, die klein is, heeft zoo veel van het konyn als van den haas; zy graaft niet in de aarde, haare lyf is lang, haare ooren zyn kort, en haar vleech wit. De andere soort is grooter, maar egter nog kleiner dan die van Europa;

pa;

pa; haare ooren zyn korter, haar hair is glad en kort; zy is daarenboven zeer wel te onderscheiden door eene zwarte driehoekige vlak, welke zy agter aan den kop heeft. De herten beginnen minder gemeen te worden; om de geheele uitroeijing derzelve voortekoomen, is de Regeering genoodzaakt geweest eene Ordonnantie uittevaardigen, waarby ieder, die overtuigd wordt een hert gedood te hebben, in boete geslaagen wordt.

VYFDE HOOFDSTUK.

Van het eiland Bourbon.

Het eiland *Bourbon* is, zoo wegens zyne uitgestrektheid, als wegens zyne voortbrengzelen, aanmerklyker dan *Isle de France*: de eerste bewoonders van dat land leefden in eene eenvoudigheid, die den natuur-staat naby kwam; onder eenen schoonen hemel geplaatst, alwaar men nooit ziekten gekend hadt, hielden zy zig onledig met den Koffy- Koren- en Indigo-bouw; de verkoop, dezer waaren, en de aanwas hunner kudden was alles waartoe zig hunne wenschen bepaalden; de omgang met de Europeaanen hadt den kring hunner genietingen, noch de grenzen hunner begeerten niet uitgebreid; doch welhaast drongen zy in dat land met eene menigte slaaven; de bergen moesten geopend worden om hunne hebzugt te voldoen; de herhaal-

de

de uitbarstingen eener brandende vuurkolk verteerden een gedeelte van het eiland: de lugt veranderde, de ziekten vestigden 'er haaren zetel, en maakten snelle vorderingen. Men zondt de kinderen naar Parys om te studeeren; zy bragten de ondeugden der hoofdstad naar hun vaderland over; de kring hunner benooidigheden strekte zig meer en meer uit naar evenredigheid van de vermindering der rykdommen; de landbouw wierdt aan slaaven overgelaaten, en als een gering en verachtelyk werk aangezien, welk de eigenaar zig geschaamd zou hebben zelf te verrigten, zoo dat heden dat eiland ten naasten by op denzelfden voet is gebragt als *Isle de France*.

Welhaast zullen de voortbrengzelen van hunnen grond niet genoegzaam strekken tot het onderhoud der bewooneren, en in de aanstaande en onvermydlyke verhuizingen, kunnen de *Sechelles* niet mischen hunne toevlugt te wezen; deeze eilanden verdienen in de daad den aandagt der Regering; hunne plaatsing zoo voordeelig voor de naar Indie bestemde schepen, de goedheid van hunnen grond, hunne verschillende havens, alwaar men nooit windbuijen heeft uitgestaan, alles moet dezelve boven *Isle de France* en *Bourbon* den voorrang doen geven.

Het eiland *Bourbon* heeft geene haven; men zegt dat het mogelyk zou zyn 'er twee te maaken, eene aan de rivier *Dabord*, en eene andere in den grooten kom van het *St. Paulus* kwartier; maar ik ben
van

van gevoelen dat men zulks nooit moet onderneemen.

De voortbrengzels van het eiland *Bourbon* zyn ten naastenby dezelfde als die van *Isle de France*; vooral is de Koffy heerlyk, men kan dezelve met moeite van die van *Moka* onderscheiden; men voerde eene aanmerklyke hoeveelheid van dezelve uit, doch de orkaan van het jaar 1772 verwoestede alle de Koffy-plantagieën; toen verwisfelde men dien bouw met den korenbouw en dien van maïs, welke men in 's Konings pakhuizen brengt; doch als de Koning de troupes van *Isle de France* wegneemt, zullen de inwooners tot armoede vervallen.

Men ziet uit het geen ik gezegd heb, dat deeze twee bezittingen ten kosten van den Indischen handel en tot nadeel der Finantieën van het Koningryk in stand blyven.

Z E S D E H O O F D S T U K .

Van de Kaap de Goede Hoop.

Het was in het jaar 1652, dat de Hollanders zig aan dat voorgebergte begonnen nedertezetten; doch vreezende dat hun arbeid vrugteloos zoude zyn, zогten zy eerst in de jaaren 1760 en 1761 zig aldaar te naturalifeeren, op welken tyd het esquader van den Heer d'ACHÉ daar groote schatten liet. Van dien tyd af aan besteedden zy meer moeite aan hunne wooningen; hunne bezittingen wierden steeds

van

van meerder aangelegenheid, en het is thans de beste rustplaats voor de ſchepen, die naar Indië ſtevenen.

De omtrek der Stad, die voorheen niet dan dorre rotſen vertoonden, is thans in aangename tuinen herſchappen door de aarde, die men daar naar toe heeft gevoerd, men poot en plant 'er met een goeden uitſlag de vrugten en groenten van Europa, en de binnenlanden, met brandende zandgronden bedekt, gelyk geheel Afrika, zyn onder de handen der Europeaanen tot den landbouw bekwaam geworden. De wooningen der Hollanders ſtrekken zig tot twee honderd mylen in het land uit; zy bouwen koren en graanen, waartoe de gronden bekwaam zyn. De oogst is overvloedig genoeg om niet alleen hun voedzel te verſchaffen, en de ſchepen, die daar in loopen, daarmede te voorzien, maar zy zenden 'er ook van naar Europa. Hiermede belast zig de Maatſchappy; ſchoon zy daar nadeel by lydt, opdat de inwooners dien bouw niet zouden nalaa- ten: zy fokken ook aanmerklyke kudden Offen en Schaapen, en maaken eene ontzagchelyke menigte boter, die zy alle jaaren op karren naar de Stad brengen; de omliggende heuvelen zyn meestendeels met wyngaarden beplant, welker looten van *Madera* gehaald zyn: zy geeven eenen vry ſlegten witten liqueur-wyn. De Franſchen koomen van den- zelve haalen om dien naar *Isle de France* te voeren, naardien men dat klein eiland niet genoeg tot zyn gebruik van Europa aanbrengh.

De

De heuvel van *Constantia*, welke twee mylen van de Stad gelegen is, brengt eenen muskaat-wyn voort, die by alle natieën zeer gezogt is, maar die niet zoo gezond als wel aangenaam van smaak is: hy weegt een graad meer dan zee-water, dat men tot heden voor het zwaarst vogt gehouden hadt.

De Paerl-berg, die enige mylen landwaards in ligt, verdient aanmerking; hy is een der hoogste in den omtrek van de Kaap, en bestaat uit een enkel blok granietsteen, dat op verscheiden plaatsen gespleten is; de natuur heeft aan den top verschillende grotten en kommen gevormd, alwaar men wit en geel rots-krystal vindt.

Dit land bezit ook warme mineraale wateren: men vindt twee zulke beekjes, welken men verwonderlyke eigenschappen toeschryft; het een vliet op dertig mylen afftands van de Stad, en het ander zestig mylen verre; het eerst vlakt het linnen zodanig, dat de vlakken daar nooit wederom uitgewasfchen kunnen worden, maar het geeft reeds verflenste planten ook haare frischheid weder; als men dezelve daaruit haalt, zoude men gelooven dat zy zoo even van de steelen geplukt waren. Het water van het tweede heeft ook deeze laatste eigenschap, en voegt daar nog deeze by, dat het het linnen zeer zuiver wit maakt, zonder dat het gezeept behoeft te worden.

De velden vertoonen overvloed van heide, planten van het geslagt der lelieën en standelkruid (*orchys*). De schoonste, welke ik van dat geslagt ge-

vonden heb, is de *dissa uniflora* van BERGIUS; maar de figuur, die haar in zyn werk vertoont, is zoo gebrekkig, dat het byna onmogelyk is haar te herkennen.

De *Protea argentea* of zilver-boom is de eenigste boom, die het land natuurlyk eigen is, en de eenigste, welken de natuur tot honderd mylen in het land geplaatst heeft: alle die Eikenboomen, die Populierboomen, die Kastanjenboomen, en die Nootenboomen, welke Laanen vormen, die wy bewonderen, zyn uit Europische strecken gekoomen en aldaar ontaart.

Dat land brengt de zeldzaamste Dieren voort: men vindt 'er Kameelpaarden of Giraffas, Springbokken, Zebras of Kaapsche Ezels, Rhenocerosfen met dubbele hoornen, Buffels van de grootste foort; welker hoornen aan hun grondstuk van eene ontzagchelyke zwaarte zyn, Leeuwen, Tygers, Olyphanten, Elanten, Coudous, Wolven, wilde Katten, Bokjes, welker hoornen als eene perschroef gevormd zyn, Hertten, Gazellen, Hippopotames of rivierpaarden, Phocas, gemeenlyk onder den naam van Zeekalven of Zeewolven bekend, en verschillende foorten van Vogelen van de grootste schoonheid, van welke de meeste door geen reiziger beschreven zyn geworden.

De kust is zeer vischryk en heeft overvloed van Schelpvisfen en Zee-planten.

De Hottentotten, die naby de Kaap wonen, gaan gemeenzaam met de Hollanders om; zy fok-

ken

ken kudden vee aan, die naby hun geheele rykdom uitmaaken, en verkoopen denzelven een gedeelte daarvan. Hun voornaamst voedzel bestaat in gerookt Schaapen-vleesch; dit eeten zy, als brood, by ander versch vleesch, en somtyds nuttigen zy in plaatse van dat, eene kleine meelachtige uyen, die, op koolen geroost zynde den smaak eener Kastanje heeft, hetgeen haar den naam van *Hottentotten brood* heeft doen geeven.

Dit volk is nog maar zeer weinig bekend; zy hebben noch Priesters, noch Tempels, noch Goden, noch Wyzen. Men weet slegts dat zy by volle Maan byeenkoomen om den geheelen nacht te dansen, maar het is niet vast, dat dit uit een godsdienstig beginzel spruit; zy hebben egter eenen boozen geest, welken zy erkennen in dat klein infekt, welk wy het spookje noemen; sommige snyden zig uit bygeloovigheid in hunne kindsheid het gelid van hunnen vinger af, wyl zy zig verbeelden dat na deeze verminking de booze geest geen vat meer ophen heeft.

Hunne zeden zyn zeer zagt; aan de onafhanklykheid gewoon verveelt hun de slaverny en wordt hun ondraaglyk. Wanneer een hunner by de Hollanders gaat dienen in hoedanigheid van knecht, legt hy, zoo haast hy iets gewonnen heeft, zyn kleed af, en keert weder in den schoot zyns gezins. Het verdigte Schort, welke men hunne vrouwen toeschryft, en welk men zegt haar door de natuur geeven te zyn, bestaat niet; het is waar dat men

by eenige van haar eene uitgroeijing der Nymphen, die fomtyds zes duimen lang nederhangen, waarneemt, maar dit is een byzonder verschynzel, welk men tot geenen algemeenen regel kan maaken.

Dit volk is waardig gekend te worden. De Heer GORDON, Bevelhebber van het krygsvolk aan de Kaap, heeft drie reizen naar elkanderen in de binnenlanden gedaan; men zal hem niet alleen eene nadere kennis van het land en het volk, dat hetzelfde bewoont, verschuldigd zyn, maar ook die van eene menigte Planten, en verscheiden onbekende dieren, welke hy als een goed waarneemer heeft beschouwd en beschreven (a).

ZEVENDE HOOFDSTUK.

Van het eiland Ceylon.

De Portugeezen zetteden zig op *Ceylon* neder in het jaar 1506, en hielden zig daar staande tot in het

(a) Geenen Nederlandschen Natuurkundigen is onbekend hoeveel licht, deeze onvermoeide reiziger door zyne fraaie waarneemingen in de binnenlanden van de Kaap, en door het overzenden van eene menigte weinig of niet bekende dieren der Natuurlyke Historie, en byzonderlyk in die der viervoetige dieren toegebracht hebbe, waarvan de Amsterdamsche uitgaaf van het werk des Heeren DE BUFFON de grootste blyken draagt. VERTAALER.

het jaar 1658, wanneer de Hollanders hun het een komptoir naar het ander ontnamen, en hen uit dezelve verdreeven. Deeze laatste deden zig welhaast eerbiedigen, en vestigden dagelyks hunne magt meer en meer. Het klein getal komptoiren, dat zy in het begin bezaten, belette de vreemdelingen niet op de kust met de inboorlingen te koomen handelen; maar de begeerte om zig het uitsluitend voorregt des koophandels toe te eïgenen, deedt hen den Koning van *Candia* den oorlog verklaaren. De Engelschen wilden deeze onlusten tot hun voordeel waarneemen om zig daar enige bezittingen te bezorgen; zy verscheenen op de kust met drie oorlogschepen, en kwamen met den Koning in onderhandeling; dan, niet kunnen de besluiten om blootvoets voor hem te verschynen, of andere laagheden te doen, welke de Oostersche Vorsten van de Europeaanen eischen, lieten zy het ontwerp van de Hollanders te verjaagen vaaren. Eindlyk sloeg de Koning den Hollanderen de vrede voor, die dezelve aannamen op voorwaarde, dat hy hun alle de zee-kusten tot drie mylen landwaards in zoude afstaan; en deeze Vorst stemde dit toe zonder acht te slaan, dat hy door deeze schikking in zyne eigen Staaten gevangen gehouden en hunne slaaf wierdt.

De voornaamste bezittingen der Hollanderen op dat Eiland zyn *Colombo* en *Negombo* in het Zuid-Westen; *Galé* en *Maduré* in het Zuiden; *Trincornemale* en *Jassenapatnam* in het Noord-Oosten; *Am-*

Amsterdam en *Manard* in het West-Noord-Westen. Zy hebben nog verscheiden andere kleine wagthuizen, alwaar zy een Serjeant en zeven of agt Soldaaten houden om de kust te bewaaren, en de gemeenschap van de inboorlingen met de voorbyvaarende vreemde schepen te beletten. *Colombo* is de hoofdplaats en de tweede bezitting in rang in Indie. De steden gelijken naar die van alle de Hollandsche volkplantingen; zy zyn zeer zindelyk, en de straa- ten zyn regt en met eene dubbele rei boomen be- plant; sommige zyn in haar midden met eene gragt voorzien; een groot deel der inwooneren belyden den Christelyken godsdienst, omdat zy van de Por- tugeezen afstammen. De Hollanders staan hun toe kerken te bouwen en priesters van *Goa* te laten koomen om den dienst in dezelve te verrigten.

Daar kooft geen vreemd schip in de haven zon- der eenen Hollandschen loots aan boord te hebben, die het binnen moet lootsen; deeze doet het schip eenen grooten omweg neemen, even als wilde hy gevaaren vermyden; maar deeze list is thans niet meer noodig, men kent hunne haven reeds zoo goed als zy.

Dit eiland is een der grootste; het is zeer vrugt- baar en wel met hout voorzien: men zamelt 'er elk jaar twee oogsten ryst: het heeft zeer hooge bergen, die de schepen die naar Indien vaaren voor bakens dienen. De *piek Adam*, welke men van alle kanten zien kan, is voorzeeker de hoogste van geheel Asia; derzelve top is altyd met wolken be- dekt;

dekt; men noemt haar *piek van Adam*, omdat men op dezelve het indrukzel van een voet ziet, welk men voor dat van den eersten mensch houdt.

Men heeft altoos dit eiland voor het *Taprobane* der Ouden aangezien; andere hebben gewild dat het het *Ophir* van SALOMON ware; maar het is waarschynlyker dat het te *Achem* ware dat de Grieksche vlooten het goud en de schatten gingen haalen, welken zy uit Indie bragten.

Het schynt dat de Indiaanen dit eiland weleer tot het toneel des oorlogs verkoren hebben. Hunne heilige boeken spreken dikwijls van hetzelfde onder den naam van het eiland *Langué*; en, om eens de Oosterfche styl te bezigen, verscheiden hunner Goden (die slegts vergoodde menschen waren) hebben deszelfs Koningen onttroond. Het is vooral beroemd in de geschiedenis van *VICHENOU*, welks leerstukken, welke hij onder den naam *RAMA* invoerde, tot lieden aldaar in de secte der *Bouddisten* bewaard zyn gebleven.

De Indiaanen gelooven dat dit eiland in het midden van den aardbol ligt, en dat *RAMA* om in hetzelfde oorlog te voeren eene brug liet leggen over de engte van *Manard*, welke men nog de *Aapenbrug* noemt.

Dit land zou wel verdienen waargenoomen te worden; doch de Hollanders zullen den Europeaanfchen Natuurkundigen nooit toestaan hetzelfde te doorkruisen. Zy trekken zeer groote voordeelen van dat eiland; de kaneel en de peper zyn de voor-

deeligste voortbrenzels. De eerste wordt alleen in het Zuidlyk gedeelte geteeld, en wordt voor de beste gehouden, omdat die van *Cochinchina*, schoon veel beter, zeer weinig bekend is, en het zeer moeijelyk is die te bekoomen; nooit zal zy die van *Ceylon* afbreuk kunnen doen. Wat de peper belangt, dezelve is minder in hoedanigheid dan die van de kust van *Malabaar*.

De Franschen hebben stekken van den kaneelboom op *Isle de France* overgebracht, die wel genaturalizeerd zyn; Naardien de kaneel, welke zy geeven, niet minder speceryachtig is dan die der Hollanders; zal zy even zeer in den handel koomen, als men de regte wijze van dezelve toetebe-reiden gevonden zal hebben. Wy hebben reeds groote verpligtingen aan den Heer DE COSSIGNY, die door verschillende proeven getoond heeft dat men uit den kaneelboom veel voordeel kan trekken; de kaneel, welke hy bereid heeft, is zeer goed.

De Arekka, de Cardamom, het Yvoor en de Olyphanten zyn ook artykelen van den handel van dit eiland: men vindt 'er Goud-, Zilver-, Koper-, en Yzer-mynen, gelyk ook allerhande soorten van edele steenen, en keyen van allerlei kleur, die dezelve volkoomen nabootsen. *Ceylon* is ook zeer-vermaard wegens de Paerlen, welke men in de Zee-enge van *Manard* vischt.

Na een beknopt verslag van den grond en de voortbrenzelen van dit eiland medegedeeld te hebben,

ben, zal ik my vergenoegen met in het volgend Hoofdstuk ook slegts iets van de *Maldivische* eilanden te zeggen, die in hunnen tegenwoordigen toestand geene lange beschryving van nooden hebben.

AGTSTE HOOFDSTUK.

Van de Maldivische eilanden.

De *Maldivische* eilanden maaken eenen aanmerkelyken archipel uit, die door zeer gezonde kanaalen doorsneden wordt; zy zyn vlak, wel met hout bezet, en brengen niets anders voort dan enige dat land eigene vrugten. De schepen kunnen zeer naby het strand koomen zonder voor gevaar te vreezen. De Fransche Oost-Indische Maatschappy hieldt op een deezer eilanden een Korporaal met enige Soldaaten. De Heer DE LALLY liet het waghuis in het jaar 1759 weder oprigten. Wat de inwooneren belangt, deeze zyn zeer arm, zaaijen niets, zelfs niet tot hun onderhoud, en leeven alleen van de ryst, welke zy van de nabuurige kusten gaan haalen. Zy hebben geene andere artykelen van koophandel dan de *Coris* eene soort van porcelein hoorntjes, welke wy *Guineesche maagdom* of *munt* (a) noemen; als zy dezelve gevischt hebben,

plaat-

(a) *Pucelage* ou *monnaie de Guinée* ook *Cauris* genaamd; het is een eenkleppig hoorntje van het geslagt der

plaatfen zy die op eene hoop onder den wind van hunne wooningen om den visch te doen verdroogen; doch dit belet niet dat deszelfs rottige uitwaasfelingen eene ongezonde lugt maaken, omdat de aarde, of door haar zelve, of door de verschillende deelen, welke zy bevat, op alle dampen, welke die ook zyn moogen, eene aantrekkende kragt oefenende, de fynfte en gevolgelyk de gevaarlykste deezer rottende deelen naar zig haalt, hetgeen noodwendig ziekten moet veroorzaaken.

Deeze eilanden zyn daarenboven zoo plat, dat by hoog water het grootst gedeelte van deezen archipel onder loopt, hetgeen dezelve ongezond maakt, en de inwooneren noodzaakt om hunne wooningen in inhammen op de hoogste oneffenheden der gronden te plaatfen. Hunne vaartuigen zyn te zwak om eene hooge zee te kunnen uitstaan; met deeze gaan zy op de kusten van *Malabaar* en *Coromandel* handelen, enige egter steeken, zonder enige kennis van de fcheepvaart te hebben, de golf van *Bengale* over, en gaan te *Achem* gezouten *Bonites* (a) haalen, die in die strecken zeer gemeen zyn.

porcelein-hoorns, dat op enige plaatfen van de Oost-Indien en ook in *Guinea* voor munt dient: het wordt in Afrika ook *bouge* genaamd. Men vindt witte, geelachtige en paarsche.

VERTAALER.

(a) Deeze visch, die in kleur en finaak veel naar een makreel gelykt, is zeer gemeen in de Atlantische Oceaan, hy heeft tot twee en drie voeten lengte; zyn lichaam is dik vlee

zyn. Het is te verwonderen dat dit voedsel hun geene ziekten veroorzaakt; de Europeaanen, die het waagen om deezen gezouten visch te eten, krygen eene koorts van zeer hevige hoofdpyn verzeld, die verscheiden dagen duurt: zy worden op hun geheel lichaam rood, als waren zy van een zonnesteeking getroffen.

Van het wrak van het schip *le Duras*, dat in het jaar 1776 op een deezer eilanden gebleven is, heeft de Koning des Archipels korteling een ander van twee honderd tonnen laten bouwen, welke hij elk jaar naar de kusten van *Coromandel* en *Orixa* afzendt.

Elk dorp heeft zyn Opperhoofd, dat den Koning eene schatting in *Coris* opbrengt, en deeze moet op zyne beurt een Vorst van de kust van *Malabaar* schatting betaalen.

De meeste inwooners der *Maldivische* eilanden zyn Mahometaanen, hetgeen grond geeft om te vermoeden dat zy van eenige Arabieren, die op hunne reis van de Roode Zee naar de kust van *Malabaar* of naar die van *Coromandel* op die eilanden schipbreuk geleden hebben, afstammen.

vleeschig, en met kleine schubben bedekt, die zoo dicht by elkanderen staan, dat men die nauwlyks zien kan. Hy heeft vier geelagtige streepen, die op zyde van den kop beginnen, langs het lyf loopen, en zig aan de staart vereenigen. Zie VALMONT DE BOMARE *Dict. d'Hist. Nat.* a. *Bonite*. VERTAALER.

NEGENDE HOOFDSTUK.

Van Malacca.

Malacca ligt in het Zuidlyk deel van het Schiereiland *Maleye*. De Hollanders trekken weinig voordeel van die bezitting; zy wordt voor het grootst gedeelte door Chineezen bewoond, een lui geslagt, en voor het overige door Maleijers, die boos van aart zyn: de vrees alleen voor eene natie, voor welke zy ontzag hebben, houdt hen onder eene soort van tugt, welke zy onder hen niet kennen.

Over twee honderd jaaren was het Schiereiland zeer sterk bevolkt: Zyne havens waren het geheel jaar door vol van Chineefche, Cóchinchinasche, Indische en Siameefche schepen; maar de dwinglandy der Vorsten deedt het volk dit land van slaverny verlaaten om op de nabuurige eilanden verschillende volkplantingen te gaan stigten. *Achem*, *Sumatra*, *Borneo*, *Celebes*, de *Molukken*, de *Philippynsche* eilanden zyn voor het grootst gedeelte door Maleijers bewoond.

Malacca was voorheen de residentie-plaats der Vorsten en bekleedde den eersten rang onder de Indiaansche Steden; de Portugeezen stigteden aldaar eene goede sterkte, en hun koophandel bloeide daar den tyd van honderd en twintig jaaren. In het jaar 1641 verjoegen hen de Hollanders. Den overwinnaar wierdt tot prys zyner behaalde zege, by

zy-

zyne wederkomst in Holland, het hoofd afgeslaagen; men rekende het hem tot eene misdaad, dat hy geestlyke dogters, die een klooster in het fort hadden, hadt toegestaan in procesfie daar uit te trekken elke met eene ontstoken waschkaars in de hand, omdat zy zeer groote holle kaarsen hebbende laten maaken, dezelve met diamanten en goud vulden, welke ieder een in hun klooster te bewaaren gegeeven hadt.

De Hollanders voerden in het gewonnen land eene godsdienstige verdraagzaamheid in. Zij meenden met billyke reden dat de Staatkunde vereischt dat men lieden van alle natieën en van alle secten toelaate, als men eene bezitting wil doen bloeijen; men vindt 'er nog de Christen Stad en eene Roomsche Kerk.

Het Kasteel is goed; het moest zes honderd mannen guarnizoen hebben, maar dit getal is nooit vol; men is ook daarenboven verpligt kleine benden van hetzelfde naar de kleine komptoiren langs de kust aftezenden. De muuren van dit Kasteel worden door eene rivier bespoeld, die van meer dan tagtig mylen boven uit het land kooft; zy is niet wyd, en derzelve ingang is zeer ongemakkelyk: 'Er is eene plaat, die de schepen noodzaakt het hoog water aftewagten om naar de losplaats op te vaaren; mischien is het uit staatkunde dat de Hollanders daar geen kanaal graaven, welk deeze plaats te gemakkelyk om te naderen zoude doen zyn.

Dit land is een der meest begunstigde van de natuur;

tuur; daar regeert eene altydduurende lente. Deszelfs voortbrengzels van allerlei foort vertoonen en vermenigvuldigen zig daar in alle faizoenen. Het is met verscheiden rivieren doorsneden en met ondoordringbaare bosfchen bedekt: dit is de reden dat het by de Europeaanen weinig bekend is; ja zelfs de inwooners kunnen niet diep in het land doordringen, omdat deeze onmeetlyke wouden, die de volkplantingen omringen, wyd, uitgestrekte schuilplaatfen zyn van wilde dieren en fenynige flangen. Deszelfs voortbrengzelen, zoo van het dierlyk als groeiend ryk, zyn byna dezelfde als in de *Philippynsche* eilanden, en het land heeft groote gelykenis met dien Archipel, hetgeen vermoeden doet dat het door de eene of andere geweldige schok van denzelven moet afgescheiden zyn geworden.

De Hollanders hebben zig niet toegelegd om in die volkplanting, even als in de meeste andere, den landbouw te doen bloeijen; de omtrek der Stad vertoont geen eenigen tuin: het is, even gelyk het binnenste van het land, met bosfchen bedekt, hetgeen den Tygers, Buffels en Olyphanten aldaar eene even goede verblyfplaats als elders verschaft; behalven dit moeten eene menigte moerasfen, welke men niet uitdroogen kan, dezelve zeer ongezond maaken.

Het is te verwonderen dat de Hollanders zig tot heden toe in een land hebben kunnen staande houden, dat door zulke booze en weerspannige menschen

fchen

fchen bewoond wordt. De Maleijers, woest van natuur, houden veel van de *opium*; deeze drank maakt hen woedende; als zy eene zekere hoeveelheid van denzelven gedronken hebben, raaken zy buiten zig zelve en geeven zig den dood over; het is eene foort van ziekte, welke men dolheid zou kunnen noemen. Zy loopen langs de ftraaten met eene krits in elke hand, en roepen *Amok*, dat in het Maleitsch te zeggen is *ik dood alles*: in deezen staat puilen hun de vuurige oogen uit het hoofd, het fchuim staat op hunnen mond, zy slaan met beiden armen en dooden alle, welke zy in hunnen weg ontmoeten. Ieder vlugt, men fluit zyne deuren, de Gouverneur zendt eene bende foldaten op heraf, die deezen dolzinnigen te gemoet trekken; doch deeze, wel verre van terug te wyken, om eenen zekeren dood te ontgaan, werpt zig op de bajonetten tot dat hy den geest geeft. Deeze natuurlijke woestheid heeft geen invloed op de taal der Maleijers; zy fpreeken de vloeiendste taal van de wereld.

Daar zyn goud- en zilvermynen binnen in het land, maar zy zyn niet geopend. Men vindt *Calin* (a)
aan

(a) De Heer DAUBENTON heeft enige stukken van dit metaal, welke ik hem by myne wederkomst heb ter hand gefield, fcheikundig onderzocht; en hy heeft bevonden dat *Calin* gemeen tin was. Deeze mynen van het Schiereiland zyn zeer ryk, en men voert alle jaaren verfcheiden laadingen

gen

aan de oppervlakte van den grond. hetwelk eene foort van tin is, dat men naar *China* voert, en dit is de eenigste handel, waar uit de Maatschappy enig voordeel trekt; en nog is hetzelfde niet aanmerklyk genoeg om de amptenaaren te betaalen, en de onkosten goed te maaken, welke zy doen moet om zig op die kust staande te houden. Die der rottingen is zoo gering dat zy genoodzaak geweest is dien den inwooneren afteftaan, mits enige regten betaalende. De nabuurige eilanden leveren haar Adelaarhout (a) Sandalhout en Sapanhout. Enige Maleijers vaaren daar op den smokkel-handel; zy, die onder den naam van *Bouguis* bekend zyn, gaan naar de *Molukfche* eilanden speceryen haalen, welke zy vervolgens naar *Achem* en naar *Queda* voeren; Zy, die in *Calin* handelen, kruisfen in de Zee-engten, en verkoopen het aan de Europeefche

fche-
gen van die metaal uit; ik ben verwonderd dat de Europeefche natiën, die op *China* vaaren, niet ondernoomen hebben om tin daar henen te voeren, naardien de *Calin* aldaar zeer wel verkogt wordt; misfchien heeft ook het vooroordeel deezen tak van koophandel doen verwaarloozen; want men heeft altoos gedagt dat de *Calin* een van het tin verschillend metaal ware. Men heeft ook gedagt dat het de *toutenague* der Chineezen ware; maar dit laafte wordt niet natuerlyk zoo gevonden, en wordt van een mengzel van *Calin* en koper gemaakt.

(a) Of *Calembae*. Zie VALMONT DE BOMARE *Dict. d'Hist Nat.* a *Bois d'Aloes, agallochum.* VERTAALER.

schepen, die dezelve doorvaaren om naar *China* te stevenen. Om den voortgang van deezen smokkelhandel te stuiten houdt de Maatschappy kustbewaarsers, die hunne schuiten tragten te onderscheppen.

Men vindt op *Malacca* wezenlyke menschen-eeters, gelyk ook wezens, die niet meer dan de gedaante van menschen hebben; zy leeven op de boomen, en als iemand onder hun verblyfplaats doorgaat, klimmen zy neder en verscheuren hem: daar zyn 'er die minder woest zyn; in de boschen omdoolende, zelfs met die wezens, welke hun gelyken geenen omgang houdende, voeden zy zig met vrugten en wortelen, en hebben geene gemeenschap met hunne vrouwen, dan wanneer de natuur hen daar toe nodigt, hetgeen zou schynen te bewyzen dat in den natuurstaat de menschen een bepaalden tyd tot de voortteeling hebben, gelyk de andere dieren (a): Enige deezer wilden hebben zig een weinig gemeen gemaakt met de Maleijers en handelen met hun, maar zonder omgang met elkanderen te hebben. Zy plaatsfen aan den voet des booms, waarop zy woonen, de *Calin*, welke zy in de bergen opgezameld hebben; de Maleijers leggen enige vrugten of andere beuzelingen in derzelver plaats, welke de wilde kooft opraapen zoo haast zy

(a) De schryver bewyst hier te veel en dus niets: Dit berigt omtrent de wilde inwooneren van *Malacca* is in het algemeen niet nauwkeurig. VERTAALER.

zy vertrokken zyn. Hunne taal is den Maleijers niet bekend. Ik heb eenen gezien, welken men zeer jong gevangen hadt, en die thans knegt van eenen Raadsheer is, maar hy is zeer lui.

Men vindt in de binnenlanden ook nog eene soort van menschen, welker voeten byna in eene srydige rigting met de onze staan; schoon dit feit my door den bevelhebber der plaats is verzekerd, geloof ik egter dat het door nieuwe waarneemingen zou dienen bevestigd te worden.

Malacca brengt enige goede vrugten voort, gelijk de *Rambé*, de *Ramboutan* en de *Mangoustan*; deeze laatste is de beste en overtreft in smaaklykheid alle vrugten van Indie.

TIENDE HOOFDSTUK.

Van de Philippynsche en Moluksche eilanden.

Ik heb reeds van deeze Archipels gesproken in myne *Reize naar Nieuw Guinea*, doch ik heb zedert nieuwe waarneemingen gedaan, die volstrekt noodig waren. Het is volgens den Heer LE GENTIL, dat ik de plaatsing, breedte en faizoenen van de voornaemste eilanden, waaruit zy bestaan, opgeef. Deeze oordeelkundige Waarneemer heeft zig byzonderlyk op dat onderwerp toegelegd, en zyn arbeid is my toegeschenen naauwkeurig te zyn.

Men

Men verdeelt gemeentlyk de *Philippynsche* en *Molukische* eilanden in twee Archipels; maar het kooft my voor, dat deeze eilanden maar eenen uitmaaken; en als zy slegts aan eene Mogenheid toebehoorden, zou men dezelve ongetwyfeld onder eenen naam begrypen.

De *Philippynsche* eilanden behooren den Spanjaarden, en de Hollanders hebben de *Molukken* in bezit; de laatste zyn aanmerklyker en ryker dan de eerste; zy zyn hunne vrugtbaarheid aan de nyverheid eener werkzaame handeldryvende natie verschuldigd, die zig altoos op den landbouw heeft toegelegd; alles toont daarentegen in de *Philippynsche* eilanden de traagheid van een volk, dat alles op den godsdienst t'huis brengt, en geen ander doel heeft dan bekeerlingen te maaken.

Van de Philippynsche eilanden.

De *Philippynsche* eilanden strekken zig uit van den derden of vierden graad tot den negentienden of twintigsten in breedte; zy bevatten eene menigte eilanden, van welke de meeste zeer weinig bekend zyn: de voornaamste, waarop de Spanjaards bezittingen hebben, zyn *Luçon*, *Mindoro*, *Panay* en *Mindanao*.

Het eiland *Luçon* ligt ten Noorden van alle de andere; de Spanjaards hebben op hetzelfde *Manille* gebouwd, de hoofdstad van hunne bezittingen in deezen Archipel. Derzelve voordeelige ligging

voor den handel op *China* en verscheiden deelen van *Indie*, moest deeze Stad de rykste der wereld maaken; maar waar is de Spanjaard, die zig met die verganglyke rykdommen zou willen bezig houden, als hy die moet koopen door den arbeid van den koophandel, en ten kosten van de voordeelen zyner natie?

Manille ligt op veertien en een halven graad Noordlyke breedte; de lugtstreek is byna dezelfde als die van *Pondichery* en *Madras*: het is eene vry groote Stad, die wel gebouwd is; de huizen zyn fraai en de straten lynregt; daar zyn pragtige kerken: zy is versterkt en ligt aan den oever van eene groote rivier, die haare muuren bespoelt, en welker armen zig naar alle kanten door het eiland *Luçon* verdeelen. De grond, die haar omringt, is vrugtbaar en voor alle soort van landbouw geschikt, maar hy blyfs onder de handen der Spanjaarden onbebouwd liggen: zy hebben noch met de ligging der Stad, noch met de vrugtbaarheid van het land, dat haar omringt, hun voordeel gedaan, men laat het zig zelf uitputten en van zelf oogsten draagen, welke men niet inzamelt; ja de wetten zelve, die den landbouwer moesten ondersteunen, kanten zig te *Manille* tegens den aanwas des landbouws aan en tegens den voorspoed, welken de natuur den menschen zoude willen schenken; de uitvoer is verboden: de schatten der aarde gaan de benodigdheden van het klein getal inwooneren van dat eiland te boven, en men laat die op den grond, die dezelve

voort-

voortgebracht heeft, vergaan; hieruit spruit dat, wen 'er een jaar kooft, waarin de ongestadigheid van het weder, orkaanen, regens of droogte den overvloed in onvrugtbaarheid herfscheppen, de yselykfte hongersnood een land verwoest, dat dezelve nooit ondergaan moest. Zoo groot is de algemeene onkunde, zoo groot is de luiheid, en het blind en wraakbaar vertrouwen op de voorzienigheid; men teelt en oogst niet meer dan voor een jaar genoeg is; en de schrikelykfte armoede wordt fomtyds het gevolg van die gevaarlyke en tegens de wet der natuur strydende onbezorgdheid. Het instinct der dieren leert ons dat wy levensmiddelen in voorraad moeten opleggen, en de Spanjaards hebben zelfs deeze voorzorg niet.

Men telt te *Manille* omtrent twaalfduizend Christenen. Deeze Stad was voorhenen veel meerder bevolkt, toen zy door de Chineezen bezogt wierdt; verscheiden deezer natie hadden zig daar ter neder gezet, andere kwamen daar handel dryven, maar een godsdienstig Gouverneur verbande hen uit eene verkeerde staatkunde en verjoeg hen alle volkoomen uit het eiland. Toen vervielen de konsten en de koophandel en zyn zedert nooit weder in bloei geraakt; de armoede en ontvolking waren de noodlottige gevolgen van zulk een bestier.

De schepen koomen niet voor *Manille* ten anker; de ingang der rivier wordt gestopt door een baar, die zeer gevaarlyk is, als de Zee hoog loopt; de kleine schepen kunnen egter opvaaren en hunne laa-

dingen voor de huizen der Reeders gaan losfen. De fchepen, die genoodzaakt zyn te *Manille* te overwinteren, gaan in de haven van *Cavite* liggen, welke Stad in het diepst van de baai ten Zuid-Oosten en drie mylen van *Manille* gelegen is.

Cavite heeft eene fterkte, die niet in ftaat is eenen aanval van eenen Europeaanfchen vyand te wederftaan; deeze fterkte is gefigt op eene laage landtong, welke de Zee dreigt te overftroommen; De haven is niet befchut tegens de Noorden en Noord-Noord-Westen winden. Zy is befmet met eene foort van wormen, welke zig aan de fchepen hechten, en dezelve binnen weinig tyds buiten ftaat ftellen om Zee te bouwen. Tot overmaat van ongemak is men verpligt van zeer verre water te gaan haalen, en daartoe platte binnenlandfche vaartuigen te gebruiken, die alleen de rivier verre op kunnen vaaren.

Drie vierde deelen der Stad, die in haar zelve niet zeer groot is, zyn, gelyk in alle de Spaanfche bezittingen, met kloosters bezet; men noemt de buitenftad de voorftad van *St. Roch*. Het is eene verzameling van enige huizen van bamboes gemaakt en met pifang bladeren gedekt; men ziet 'er egter nog het overfchot eener kerk, die vry fchoon fchynt geweest te zyn: de Mooren, die zig in het jaar 1762 met de Engelschen vereenigden, verwoesteden haar; en deeze eertyds geëerbiedigde plaats is thans den dieren een fchuilhoek geworden.

De

De Spanjaards hebben verscheiden komptoiren op het eiland *Luçon*. Men zou moeten denken dat zy aldaar geene volkplantingen hebben willen stigten, want zy hebben 'er niet anders dan monnikken gezonden, en schynen geen ander doelwit gehad te hebben dan den Roomsch-Katholyken Godsdienst voortteplanten: ook vertoonen de volkeren, die zig onder het Spaansche juk begeeven hebben, ter naauwer nood enige trekken van eene beschaafde natie; in werkeloosheid verkwynende, zyn zy zonder veerkracht, en schynen even onverschillig voor deugden en ondeugden. Luiheid, zelfsverwaarloozing, en blooheid maaken hun karakter uit, en de armoede is hun gewoon; maar daar zyn plaatsen waarin de Spanjaards niet hebben hunnen doordringen; te vergeefsch hebben zy getragt de volkeren, welke zig daar omtrent onthouden, te onder te brengen; te vergèefsch hebben zy geweld, gestrengheid, en straffen gebezigd om hen te onderwerpen, en tot hunnen godsdienst te bekeeren; deeze volkeren hebben zig altyd het juk onttrokken door zig te verwyderen en in engten te begeeven, alwaar de Spanjaards hen niet konden aantasten. Zy hebben in hunne verblyfplaatsen de geheugenis van het kwaad, welk men hun gedaan heeft, en dat, hetwelk hun boven het hoofd hing, medegedraagen; zy voeden in het diepst hunner schuilhoeken eenen onverzoenlyken haat tegens de vreemdelingen, welke zy als de onderdrukkers van hun geboorte-land beschouwen; zy bepeinzen en be-

reiden onophoudelyk middelen om zig te wreken. Door hunnen moed gesterkt, door hunnen haat aangemoedigd, durven zy tot voor de poorten der hoofdstad naderen, en rooven, moorden, verwoesten, en schaaken in hunne togten alles wat hun voorkomt. Zy leeven zelfs ten kosten van hunne landslieden, die zig onder het juk begeeven hebben; zy ontnemen, en ontweldigen hun den steun eens elendigen levens, welken deeze noch kragt noch moed hebben te verdedigen.

Men vindt in het gebergte ook nog inwooners, die volkoomen wild zyn; zy vlugten als zy een mensch zien, zy ontvlieden zelfs elkanderen, zy doolen in eenzaamheid; zy houden stil daar de nagt hen overvalt; zy slaapen in holle boomen; daar zyn zelfs onder hen geene huis gezinnen. De onweêrstaanbaare kragt der natuur alleen buigt hunnen onhandelbaaren aart, en dwingt de mannen om de vrouwen te zoeken, welke het geval hun te gemoet voert, en tot welke de behoefte der natuur hen doet naderen.

De bewooners van het eiland *Luçon* worden *Tagals* genaamd, gelyk alle die der *Philippynsche* eilanden; zy schynen van de Maleijers oorspronglyk te zyn en hebben ook derzelver trekken; hunne taal, schoon verschillend van het Maleitsch, heeft egter deszelfs klank en zagtheid. Alle deeze eilanden schynen door een zelfde volk bewoond te worden, welks gewoonten alleen veranderd zyn: te *Manille* heeft 'er zulke eene vermenging met de

Chi.

Chineezen en andere natieën plaats gehad, dat zy een gemengd volk geworden zyn.

De Manillers zyn bruin, groot, en wel gemaakt; hunne kleeding bestaat in een hemd van lynwaad, van de vezelen van de *Abaca*, eene foort van bananenboom gemaakt; dit hemd is zeer kort, en wordt over eene zeer wyde broek aangedaan, maar hunne grootste pragt bestaat in roode geborduurde neusdoeken, die allerfynst zyn: zy draagen gewoonlyk drie zulke, een aan het hoofd, een aan den hals, en den derden houden zy in de hand. De Engelschen laten dezelve te *Madras* alleen voor hun weeven.

De vrouwen draagen eene foort van hemdje, dat niet tot den navel reikt, en een neusdoek om den hals, die niet vast gemaakt is; zy slaan een wit lynwaad om haar lyf, dat zy met het een eind aan haar middel vast maaken; over dit lynwaad doen zy eene andere gekleurde stof aan, welke door de inwooners van het eiland *Panay* geweeven wordt; en over dit alles draagen zy een mantel die gemeenlyk zwart is, en haar van het hoofd tot de voeten bedekt: haare haren, die zwart en zeer schoon zyn, reiken fomtyds tot den grond; zy draagen daar de grootste zorg voor, zalven die met kokos-olie, vlegten dezelve op de Chineefche wys, en leggen die boven op het hoofd in eene knoop, die met eene gouden of zilveren speld wordt vastgestooken. Haar schoeisel bestaat in geborduurde muilen, zoo klein, dat zy slegts de teenen bedekken.

De huizen van de Indiaanen van *Manille* zyn van bamboes gemaakt, en met bladeren van den pifang gedekt; zy staan op houten paalen, die agt of tien voeten boven den grond verheven zyn, en men klimt in dezelve door middel van een laddertje, dat alle avonden wordt ingehaald. Deeze gewoonte van de huizen zoo hoog te plaatfen heeft tot oogmerk zig voor de vogtigheid te beschutten; en die van de ladders intetrekken, dat van zig voor de wilde dieren te beveiligen; gelyk ook voor die bewooners van het eiland, die in een wilden staat leven. Hun bed bestaat gewoonlyk in eene enkele mat, die zy op den vloer uitstrekken.

Hun voedzel is ryst in water gekookt, welke zy met gezouten visch eeten, of wel zy doen in het water waarin zy gekookt is enige kruiden om het zynen lasten smaak te beneemen.

Men vindt op het eiland *Lugon* verscheiden meiren; het aanmerklykst is, dat, hetwelk de Spanjaards *Laguna de Bay* noemen. Uit dit meir spruit de rivier van *Manille*, dus kan men met schuiten gemeenschap hebben met alle plaatfen in den omtrek; het heeft omtrent dertig mylen omtreks, en is tot honderd twintig vademmen diep. In het midden van dit meir legt een eiland, dat enige Indiaansche huisgezinnen ten verblyf dient; zy leven daar van de vischery; en behouden hunne vryheid door niet toetelaten, dat men aan hun eiland landt. Dit meir is ten Westen door hooge bergen omringd; de laage landen derzelve zyn vrugtbaar en worden door een

een

een zagtaartig volk bewoond, dat zig bezig houdt met matten, lynwaaden en verscheiden werken met de *abaca* te maaken; misfchien hebben de eerste Geestlyken, welke men naar hunne woonplaats gezonden heeft, hen door zagtheid gewonnen.

De Spanjaarden hebben, terwyl zy hun eenen godsdienst geleerd hebben, hunne wetten niet veranderd; in de daad, zy hebben hunne oude gewoonte behouden, en worden door een Indier van hun dorp geregeerd, die egter door de Spanjaarden benoemd wordt, welke gezag zy erkennen.

Dit volk, fchoon zeer zagtaartig, ftraft egter de misdaden; in hun oog is overspel de grootste, en zy is de eenigfte, welke zy met den dood ftraffen.

Ten Oosten van dat meir ftrekken zig onmeetlyke vlakten uit, die door breede en diepe rivieren doorsneden worden, welke wyd en zyd eene natuurlyke vrugtbaarheid teelen: dit land zou het vaderland eener talryke natie kunnen zyn en van een volk dat, het bebouwende, gelukkig zou leeven; men ziet 'er ondertusfchen niet anders dan enige dorpen, verre van elkanderen liggende, treurige verblyfplaatsen, door menfchen zonder deugd, zonder billykheid, bewoond, die, alle even bedorven, elkanderen onderling vreezen, en, by gebrek van wetten, welke bescherming zy niet kennen, hunne veiligheid alleen in geweld en in de wapenen zoeken: deeze leggen zy nooit af, en houden die gereed als zy elkanderen aanspreeken; de

omgang, welken zy hebben, gelykt minder naar eene maatschappelyke daad dan naar eenen geduurigen staat van oorlog; ja zelfs de regten van het bloed stellen de gemoederen niet gerust; de nabestaanden, de broeders, de man en de vrouw leeven in een onderling mistrouwen en gevolglyk ook in eenen onderlingen haat. Zulke van den zagten aart hunner nabuuren verwyderde zeden, zouden kunnen gesproten zyn uit de wyze, waarop men hen heeft t'ondergebracht, en uit het geheugen der doodstraffen, welken men hunnen vaderen heeft doen ondergaan, en om hen te dwingen het kruis te aanbidden.

Daar zyn op het eiland *Luçon* verscheiden brandende bergen; hetgeen de oorzaak wel zoude kunnen zyn van de menigvuldige aardbeevingen, welken dat eiland onderhevig is; daar gaat geen jaar om, dat men niet twee, drie, of vier gevoele.

De Spanjaarden te *Manille* bouwen ook hunne huizen met voorzorg daartegens; de eerste verdieping is van hout, en het geheel timmerwerk wordt door houten paalen onderstut. Zy hebben ook voor die tyden een klein hutje van bamboes op hunne plaats of in hunnen tuin. Hier slaapt het geheel huisgezin, als het weder eene aardbeving schynt te voorspellen.

Het schynt, gelyk de Heer *LE GENTIL* wel aanmerkt, dat de aardbeevingen dikwyls op het eind van het jaar, en meestentyds des nagts voorvallen: ik gevoelde 'er twee in de maand December des jaars

jaars

jaars 1770; de eerste was hevig en wierp veele huizen omverre; zy kondigde zig des avonds om negen uuren aan, door eenen zeer sterken Zuiden wind, die de zee beroerden; de dampkring was met een roodachtigen damp befmet, en ten twee uuren gevoelde ik drie herhaalde schuddingen, die my eene mislykheid veroorzaakten. Op de scheepen, die op de rede lagen, gevoelde men dezelfde bewegingen, en men meende gestooten te hebben; de Spanjaarden gingen terstond de roozenkrans te zingen.

De brandende bergen veroorzaaken warme water-bronnen die op het eiland *Luçon* in menigte gevonden worden; men schryft aan enige wonderbaarlyke eigenschappen toe, vooral aan die van *Bailly*, op den oever van het meir *Laguna de Bay* gelegen, alwaar de Koning een ziekenhuis en openbaare baden heeft doen stigten.

De handel zou te *Manille* aanmerklyk kunnen zyn, en deeze Stad zou eene der rykste en handeldryvendste van *Asia* kunnen worden. De Spanjaards zouden zelve naar *Chino*, naar *Cochinchina*, naar *Indie*, naar *Bengale*, naar *Suratte*, en zelfs naar *Isle de France* kunnen gaan, van waar zy die artykelen zouden kunnen haalen, welke zy en voor zig zelven en tot den handel van *Mexico* noodig hebben, en zy zouden de voortbrengzelen hunnes eilands in ruiling kunnen medeneemen; doch de Spanjaard, vadzig van aart, wil liever zyne luiheid, welke hy gerustheid noemt, involgen, dan de voortbreng-

brengezelen van zyn land wegvoeren, eene ruiling, die noodwendig met enige moeite verzeld gaat.

De regeering heeft verboden enig vreemd fchip in de haven te laten. Alle Fransche Koopvaarders, die eene gemeenfchap hebben willen openen, en naar *Manille* gevaaren zyn om daar handel te dryven, zyn altoos flegt ontvangen geworden; en de Reeders hebben door eene kwaade fchikking altoos veel op hunne laading verloren. De hinder- nifen, welke men in het laaden en losfen aldaar ondergaan moet, hebben de kooplieden van *Isle de France* volkoomen een weêrzin in dien handel doen krygen, fchoon het ondertusfchen voor beiden natiën eene even voordeelige handel wierdt.

Men ontvangt te *Manille* geene andere dan Chi- neefche en Indifche fchepen, onder voorwendzel dat deeze volkeren bekeetd kunnen worden: het zyn deeze fchepen, die de artykelen van verteering en pragt te *Manille* aanbrenge, en zy neemen in ruiling de *piasters* mede, welke het gallioen van *Acapulco* heeft aangebragt.

De artykelen, welke men van *Manille* zou kunnen bekoomen, beftaan in touwwerk, pik, teer, lynwaad, rottingen, rotin, indigo, *rocou* (a), ryst; de katoen valt daar zeer fchoon en zou een artykel van belang kunnen zyn voor den uitvoer naar

(a) Verwftoffe uit het zaad van den Indiïanfchen boom van dien naam getrokken. VERTAALER.

naar *China*, waar henen men verscheiden laadingen zendt van *Suratte*, waarop men somtyds honderd ten honderd windt.

Het suikerriet slaagt daar zeer wel, en geeft suiker van betere hoedanigheid dan die van *Batavia*. Men zamelt 'er ook de schors van een boom in, die hun in plaats van kaneel dient, maar zy heeft by den kaneel-smaak nog eenen enigzints scherpen smaak; de schors is dik, met veel porien, en de boom is geen kaneelhoom. De Spanjaards verhandelen dezelve met de Chineezen, maar deeze laatste maaken 'er weinig werk van, omdat deeze zelfde soort ook te *Hainam*, te *Tonquin*, en te *Cochinchina* gevonden wordt, van waar de Chineezen dezelve gaan haalen. Men vindt 'er ook eenen wilden nootenmuskaatboom, maar zy is niet speceryachtig en wordc om die reden niet in den handel gebruikt; zy is klein, de boom heeft bladeren van een voet lengte: men vindt ook dezelfde soort op *Madagaskar*.

De tabak slaagt daar zeer wel; de *Chiroutes* (a) van *Manille* zyn door geheel Indie zeer vermaard om hunnen aangenaamen smaak; ook rooken de juffers in dat land den geheelen dag door.

De

(a) De *Cbirontes* van *Manille* zyn vier of vyf duimen lang, en zyn van op eengerolde tabaksbladeren gemaakt; het zyn eigenlyk hetgeen men *Cigares* in de West Indiëa noemt.

De *Cacao* van *Manille* wordt voor beter gehouden dan die van *Amerika*; het is de eenigste boom, welken men in byna alle de *Philippynsche* eilanden kweekt, omdat men daar veel *Chocolaat* gebruikt; men drinkt deezen drank geduurig en men biedt dien in alle bezoeken ter verversching aan. De *Cacao* is even min als de tabak den *Philippynsche* eilanden natuurlyk eigen, beiden zyn daar van *Nieuw Spanje* overgebracht.

Men zou ook wasch van *Manille* kunnen haalen; de bergen zyn vol van byen, die die stoffe overvloedig leveren.

Alle de rivieren voeren veel goud, hetgeen het aanwezen van goudmynen bewyst: de *Indiaanen* kunnen dertig fransche stuivers 's daags winnen met hetzelfde door wasching daaruit te haalen.

Yzer vindt men 'er natuurlyk in klompen, maar met een ander metaal vermengd, dat het zagter dan het onze maakt. Men smeedt het zoo als men het vindt. Daar zyn ook zeilsteen, en aanmerklyke marmer-groeven, waaruit men het marmer gehaald heeft, dat de kerken versiert.

De *Spanjaards* hebben op *Mindoro* niet dan enige kleine bezittingen. Alle reizigers hebben voorgegeeven dat de bewooners van dat eiland een staart hadden; maar dit denkbeeld is alleen daaruit gesproten dat zy het stuitbeen enigzints langwerpig hebben.

De voornaamste bezittingen der *Spanjaarden* op het eiland *Panay* zyn *Ilo-Ilo* en *Antigua*; daar is
gee-

geene goede ankerplaats op de kust van dat eiland dan by de laatste Stad.

Antigua ligt op tien graaden twee en veertig minuten breedte; men ankert aldaar op tien vadem water op een goeden afstand van het land; de schepen kunnen aldaar in de maanden November, December, en January niet zonder het grootst gevaar ten anker liggen; in die maanden heerschen Zuid-Westen en Westen winden, die op de kust aanwaaiën en de zee zeer hoog doen gaan. Men voorziet zig van water voor de schepen aan een klein beekje ten Noorden gelegen; daar is nog eene andere aanmerklyker rivier, die het Kasteel tot eene gragt dient, en welke de schepen zeer verre kunnen opvaaren; maar haar water is brak, zelfs by de laagste getyen. De inwooners van dat eiland, die nyveriger zyn dan die van het eiland *Luçon*, maaken van katoen en van de vezelen van eene plant, die in hun land groeit, neusdoeken en lynwaaden; de groffte dienen hun tot kleedy; de andere verkoopen zy aan de inwooneren van de nabuurige eilanden.

Antigua gelykt voor het overige naar alle de *Philippynsche* eilanden; de natuur schenkt aldaar haare gaaven met eene groote vrugtbaarheid, maar de inwooner zoekt 'er zyn voordeel niet mede te doen, omdat de Regeering geene pooging aanwendt om hun te beschutten voor de plunderingen en hebzugt der Mooren, die hem onophoudelyk koomen plaagen, en de vischers schuiten tot op de reede koo-

men weghaalen: deeze wordt alleen door eene houten sterkte beschut, die door een twintigtal Christenen uit het land bezet is.

Daar zyn op dat eiland veele Herten, wilde Zwynen en Kastanje-varkens (*Cochons marons (a)*); de Buffels, de Ossen ende Paarden zyn aldaar zoo gemeen dat men zig met hen niet bemoeit, hetzy om hen te bewaaren, hetzy om hunne vermenigvuldiging te bevorderen: de Paarden loopen daar zy willen, hooren ieder een toe, zonder eenen byzonderen meester te hebben; als men eenen noodig heeft vat men den eersten dien men ontmoet aan, en als men hem gebruikt heeft laat men hem weder loopen.

De lugt is op het geheel eiland ongezond, omdat het onbebouwd en vol moerasfen is. Men meent dat het verscheiden zeer ryke goudmynen bevat.

De Spanjaards hebben verscheiden komptoiren op de kusten van het eiland *Mindanao*; zy houden zig niet staande dan door geduurige oorlogen tegens de groote menigte Koningen, die op dat eiland regeeren: geen hunner heeft de Spanjaarden willen erkennen.

Sambouangue is de hoofdplaatst van de Spaansche bezittingen te *Mindanao*; deeze plaats ligt op de Zuid-kust van het eiland. Volgens onze waarnemingen

(a) Zie over deeze dieren BUFFON en DAUBERTON, Deel X. VERTAALER.

mingen is haare ligging op honderd twintig graaden, dertien minuten lengte, en op zes graaden vier en vyftig minuten breedte, een aanmerklyk verfchil met de waarneemingen van den Heer LE GENTIL, die het geplaatst heeft op zeven graaden twintig minuten breedte, waarfchynlyk volgens enige flegte Spaanfche kaarten.

De Spanjaards hebben aldaar eene zeer aanmerklyke fterkte van fteen en klinkers gebouwd, waarmede zy in ftaat zyn de reede te verdedigen. De inwooners zyn gehuisvest binnen eene rei paalwerk, die aan eene zyde aan de fterkte eindigt, en aan het ander eind aan een klein houten fort van veertien ftukken gefchut, dat den omtrek kan befchieten.

Sambouangue kost den Koning van Spanje veel, die 'er niets van trekt. Men heeft deeze post daar gefield om de invallen van de Mooren van *Yolo* op de nabuurige eilanden te beletten; zy gaan des niet te min tot op de reede van *Antigua* en van *Manille* niet alleen de visfchers fchuiten, die zy vinden, weghaalen, maar zelfs ryk gelaaden fchepen: zy durven zelfs de inwooners van *Sambouangue* koomen trotfeeren, zy landen buiten bereik van het gefchut en koomen hen tot aan het paalwerk ontrusten; ook durven die ellendige niet uit hunne huizen koomen; zy bebouwen hunne landen niet dan onder het gefchut, waarvan men enige ftukken in de velden, welke men ploegen wil, moet fleepen.

De grond is vrugbaar en kost weinig arbeid; hy

D 2

brengt

brengt veel ryst voort. De Ofsen zyn 'er in zeer groote menigte en van weinig waarde: De Koning hadt enige deezer dieren in eene uitgestrekte vlakke, die aan de volkplanting grenst, laten plaats, en zy zyn daar zoodanig vermenigvuldigd dat men, toen ik daar was, tot zes duizend deezer dieren telde. Men heeft in het midden der vlakke eene houten battery van agt stukken kanon gebouwd om den Mooren wederstand te bieden. In eene andere vlakke die slegts door eene keten bergen van deeze wordt afgescheiden, hebben de Spanjaards paarden en Buffels gejaagd, die insgelyks verwonderlyk sterk vermenigvuldigd zyn. De twee vlakten worden door een lugtig bosch omringd, dat vol is van Herten en Kastanje-varkens: de rivieten voeren, gelyk op het eiland *Luçon*, veel goud.

Men vindt te *Sambouangue* eene byzondere Kokosnoot; de boom, die haar voortbrengt, verschilt niet van den Kokosboom, welke bekend is; zyne vrugt heeft ook dezelfde gedaante, maar is wat kleiner, de bolster is niet van eene taaije zelfstandigheid, gelyk die van de gemeene Kokosnoot, maar is een vleesch gelyk dat der Artichokken, heeft ook den zelfden smaak, en mischien vonden wy haar lekkerer dan deeze omdat wy dezelve niet by elkanderen konden proeven. Als men deeze vrugt aan den boom oud laat worden verandert zy van aart, en wordt draadig; als zy in dien staat is, heeft zy eenen scherpen smaak, en de noot is niet meer goed om te eeten. Ik heb zes derzelve op *Isle de Fran*

Fran

France overgebracht , alwaar zy niet geslaagd zyn.

In het Zuidlyk gedeelte van *Mindanao* is een brandende berg, die altyd brandt en den schepen, die die Reeën bevaaren, tot een baken dient.

Het eiland *Yolo* schynt het scheidingspunt tuschen de *Philippynsche* en de *Moluksche* eilanden te wezen. De Hollanders beweeren dat het tot de *Moluksche* eilanden behoort, en de Spanjaards zyn zoo overtuigd dat het een der *Philippynsche* eilanden is, dat zy zig verscheiden maalen op hetzelfde hebben willen nederzetten; door zagte middelen niet hebbende kunnen slaagen, hebben zy getragt zig met geweld meesters van hetzelfde te maaken: alle hunne poogingen zyn vrugtloos geweest, nooit hebben de *Yoleezen* eenen anderen Heer dan hunnen eigen Vorst willen erkennen.

De Engelschen hebben een komptoir gehad op een eilandje ten Oosten van *Yolo* gelegen, maar zy zyn genoodzaakt geweest hetzelfde te verlaten.

De Franschen hebben aldaar eene volkplanting kunnen aanleggen; de Koning van dat eiland hadt zelfs, om zyne vriendschap voor de Fransche natie aan den dag te leggen, om de Fransche vlag verzogt. Zy hebben, naar myne gedagten wel gedaan, zig daar niet ter neder te zetten; want zy zouden vroeg of laat de slagtoffers der inwooners geworden zyn, die woest en oorlogszugtig zyn, schoon zy door eenen goeden Vorst geregeerd worden.

Tolo is flegts een klein eiland van tusfchen dertig en veertig mylen omtreks; het verdiende eger de poogingen der Europeefche Mogendheden wel, door zyne voordeelige ligging voor het kweeken der speceryen en den handel welke men daar zou kunnen vestigen.

Dit eiland heeft veele Olyphanten: men vindt 'er Barnsteen, en men vischt 'er Paerlen; deszelfs haven dient den Mooren tot eene fchuilplaats, die deeze Reeën als roovers doorkruisfen, de Spanjaarden in hunne fcheepvaart hinderen, en in hunne invallen de menfchen der volkplantingen medevoeren, welke zy naar hun land brengen om hen daar tot flaaven te maaken. De kust is vischryk genoeg om den inwooneren hun dagelyks voedzel te verfchaffen; men verzamelt 'er ook vogel-nestjes, die zeer by de Chineezen gezogt zyn.

Van de Moluksche eilanden.

De *Molukken* maaken eenen grooten Archipel uit, die zig in de lengte van *Java* tot *Nieuw-Guinea* uitftrekt: De landen der *Papoux*, die flegts volkplantingen van de bewooneren van *Nieuw-Guinea* zyn, behooren daar onder. De Hollanders hebben komptoiren op alle de eilanden, welke dien Archipel uitmaaken; maar op *Banda* en *Amboina* hebben zy fort en aanmerklyke volkplantingen. Om zig het uitsluitend vertier der speceryen te verzeekeren, zyn zy zelfs zoo verre gegaan dat zy dezelve
op

op alle de eilanden in den omtrek, alwaar zy groeiden, hebben in brand gestookten; deeze voorzorgen zyn nutteloos; alle de *Moluksche* eilanden de *Papoufche* landen, ja zelfs *Nieuw-Guinea* brengen speceryen voort, en zullen die voortbrengen zoo lang zy aanwezig zullen zyn. Toen de Franschen zig die gewassen bezorgden, was het noch op *Banda* noch op *Amboina*, dat zy die gingen zoeken, maar te *Guebi* en *Moar*. De Fransche schepen begaven zig in de haven van *Guebi*, die zonder tegenspraak de schoonste haven der *Moluksche* eilanden is, welke de Hollanders niet kenden, naardien de Franschen dezelve onbewoond vonden: zy zetteden zig daar ter neder, terwyl de Koningen van *Maba* en *Patanie* en de Sultan van *Tidor* hun de kostbaare boomen gingen haalen, die de speceryen leveren; zy bragten die naar *Isle de France*, alwaar zy zeer wel slaagen (gelyk men in het Hoofdstuk, dat over *Isle de France* handelt, gezien heeft) gelyk ook naar *Cayenne*, alwaar zy korten tyd daarna ook van dezelve overvoerden.

De bewooners van de *Moluksche* eilanden zyn over het algemeen zeer bruin; de kleur van hun vel gelykt zwart met geel gemengd: zy hebben veel van de Maleijers, van welken zy waarschyglyk afstammen; zy hebben hunne taal, hunne redenen zyn, gelyk deeze niet zeer sterk, en egter wreed en woest; mischien zyn hunne ruuwe zeden een gevolg van het doolend en eenzaam leven, dat zy in de boschen leiden om de slaverny der Hollan-

ders te ontgaan. De eilanden, welke zy bewoonen, zyn vrugtbaar, maar zy bebouwen dezelve niet; zy leeven alleen van *Sagou*, die in dien Archipel in groote menigte en in het wild groeit.

De godsdienst der bewooners van de *Molukfche* eilanden is een bedorven Mahometaandom.

Alleen de Vrouwen en Priesters draagen klederen, de Mannen dekken zig flegts het hoofd met een hoed, met verfcheiden kleuren befchilderd, en van bladeren van den *Latanier* (a) gemaakt; zy zyn voor het overige geheel naakt, uitgezonderd een smal ftuk lynwaad dat zy uit fchaamte aandoen.

De Vrouwen kleeden zig met eene lange mantel of eene foort van zak zonder vouwen, die van voren toe is; zy draagen hoeden van eene ontzagchelyke groote, en die zeven of agt voeten omtreks hebben; deeze hoeden zyn van boven plat, en met fchulpen en paerlemoer verfierd; van onderen is een hoepel van drie duimen hoogte, die den hoed in zyne gedaante houdt en denzelven vast op het hoofd doet fluiten. Deeze Vrouwen gaan nooit uit, maar leeven in haare huizen opgefloten.

De Priesters zyn met lange mantels gekleed, even als de Vrouwen; maar men erkent hen aan hunne mutfen, die in eene punt uitloopen.

De beiden Sexen draagen armringen van hoorns van

(a) Een waaterbladige Palboom. VERTAALER,

van het geslagt der porcelein-hoorns, welke zy snyden door dezelve op een steen te slypen.

Hunne wapenen bestaan in den boog en pylon, een pylkoker en een schild: hun boog is van een zeer ligt vezelachtig hout gemaakt; zy versieren denzelven met ringen van *rotin* of dun rotting gemaakt: het is ook daartoe bereid *rottin* dat hun tot eene koord aan den boog dient. De pylonen zyn van een veerkragtig en ligt riet gemaakt, en de punt van zeer hard getand hout; somtyds is die punt de graat of eerste doornachtige straal van de ruggevin van eenen grooten visch. Hunne pylkokers zyn van boomchorsfen, hunne schilden van zwart zeer hard hout gemaakt, en met tekeningen in verheven werk van kleine hoorntjes van eene zeer schoone witte kleur versierd. Deeze schilden zyn lang en in het midden smaller dan aan de einden.

Hunne schuiten zyn vaneen zonderling en schrandder maakzel; zy hebben tot zeventig en tagtig voeten lengte; de voor- en agtersteven, die zeer hoog opgetimmerd zyn, steeken somtyds tot twintig voeten boven het water uit; het roer is niet anders dan eene lange riem, die naar buiten uitgestooken wordt, en op eene stelling ligt; het lighaam van de schuit is een zaamenstel van planken, die noch in een gevoegd noch gespykerd zyn, maar enkel naast elkanderen gelegd, en met touw van *rottin* aan een gebonden: aan wederzyde van de schuit is een horizontale vleugel vastgemaakt, die dient om de schuit te ondersteunen als de zee hol staat. Tien

mannen, dwarsch op die vleugels gezeten doen de schuit voortgaan en haar met hunne *pagaien* ongelooflyk snel het water klieven; de konst deezer roeijers bestaat in alle te gelyk, en met eene volmaakte eenvormigheid hunne riemen in het water slaan; het is ongetwyfeld om deeze reden dat zy geduurende al den tyd dat zy roeijen, elkanderen met zingen aanmoedigen of zig met het geluid van eene foort van *tamtam* vermaaken: de maat helpt hunne bewegingen haare juistheid geeven. De zeilen bestaan uit verscheiden matten van eene langwerpige gedaante, die dwarsch tegens de mast aangelegd zyn.

De Papoux, die zoo naby de Molukken woonen, naardien zy zig op de nabuurige eilanden van *Nieuw-Guinea* bevinden, hebben noch de zeden noch enige trekken van de bewooners der *Molukken*; zy hebben veel meer gelykenis en overeenkomst met de Kaffers van *Guinea* op de kust van Afrika, hetgeen het land, dat zy bewoonen, den naam van *Nieuw-Guinea* heeft doen geeven. Zy zyn zeer weinig bekend, en hun land wordt zelden bezogt. Zy zyn van een sterk gestel, van eene groote gestalte, blinkend zwart van kleur, schoon hun vel egter scherp en ruuw is; zy hebben groote oogen, eenen platten neus, eenen zeer wyden mond, dikke lippen, en vooral de bovenlip zeer dik, gekroesd en git zwart hair. De aart deezer Wilden komt wel met hun uiterlyke overeen; zy beminnen den oorlog, zyn dapper en wreed tegens hunne vyanden.

De

De *Moluksche* eilanden bevatten zoo wel als de *Philippynsche*, veele brandende bergen, die waarschynlyk monden van een zelfde vuurkolk zyn. Die van *Siao* is de aanmerklykste; in zyne sterke uitbraakingen bedekt hy alle de nabuurige einlanden met zyne asch.

ELFDE HOOFDSTUK,

Dagboek van eene Reis naar de Molukken.

Men zoude my mischien beschuldigen van niet aan den tytel van myn werk beantwoord te hebben, als ik niet van myne reizen sprak. De vaart naar *Isle de France*, naar de kust van *Coromandel* en naar *China* bevat niets byzonders; deeze vaart is zoo bekend dat ik slegts herhaalen zoude hetgeen verscheiden Reizigers daar reeds van gezegd hebben: de Heer *D'APRES* laat daar omtrent niets onaangeeroerd. Ik zal dan slegts spreken van myne reis naar de *Molukken*, met myn vertrek van *Manille* beginnende, alwaar het belangrykste eenen aanvang neemt. Het leezen van een *Zeemans Journaal* is zoo ondraaglyk droog, dat ik gemeend heb mynen leezers deeze last te moeten spaaren, en my eenvoudig zal vergenoegen met eene tafel optemaaken van de vaart, de winden en *Zeemans-waarneemingen*, terwyl ik omtrent het geschiedkundig gedeelte myne leezers naar myne reis naar *Nieuw-Guinea* verwys.

Dit

Dit Journaal zal niet alleen den Zeelieden van dienst zyn, maar ook den Aardryksbeschryveren om de ligging der landen in dat gedeelte van den aardbol, dat op alle bekende kaarten zoo onnaauwkeurig is aangetekend, te verbeteren. Ik zal de ligging der eilanden volgens de kaarten van den Heer D'APRES verbeterd opgeeven (a).

(a) Dit Journaal behelst den togt van *Manille* naar *Isle de France* door den Heer SONNERAT in het laatst van het jaar 1771 en begin van 1772, en dus op zyne eerste reis gedaan, doch denklyk zedert vermeerderd en verbeterd.

VERTAALER.

TAFEL van de Reize van het Fluitschip l'Isle de France en het Advysjagt la Necesfaire, van de winden, lengte, breedte en andere Zeemans-waarneemingen.

[NB. Men moet in acht neemen dat men van de plaats waar het schip zig op den middag bevindt spreekt, en dat de waarneemingen van de ligging der eilanden enz. op hetzelfde uur gedaan zyn.]

Dag	Winden freetken.	Weg van 't schip.	gegiste lengte.	waargen. Noordlyke breedte.
Dec. 28	N. N. O.	Z. $\frac{1}{4}$ Z. O.		14° 6'
29	N. O.	Z. 15° 30' O.	118° 12'	13° 27'
30	N. O.	O. 40° Z.	118° 3'	12° 48'
31	Verand. van			
	O. N. O. tot Z. O.	Z. 15. 30' O.	118° 29'	12° 35'
Jan. 1	Z. O.	Z. 30° 40' O.	118° 41'	12. 23'
2	Verand. van Z. W. tot			
	O. N.O.	Z. 25° 3' O.	119°	11° 55'

AANMERKINGEN EN WAARNEEMINGEN.

1771.

Dec. 28. Vertrokk en wy van *Manille*; wy hadden dien dag eene frische koelte.

29. De stroomen loopen naar het Zuiden.

Wy

Wy zagen het eiland *Mindoro* in het
Z. 5° O.

Dec. 30. Ontwaard het midden der eilanden van
de bank van *Appo* ten Z. 27° W. Uit
de waarneeming en de breedte blykt
dat deeze eilanden op de kaarten van
den Heer D'APRES 44' te Zuidlyk ge-
tekend staan.

31. Ontwaard de eilanden in de hooge Zee
van W. 29° Z. tot Z. 41°. W. de ei-
landen van *Ambola* van Z. 31° O. tot
Z. 36° O.

1772.			
Jan. 2.	Volgens onze waarneeming en de breedte zyn de Zuidlyke punt van <i>Ambola</i> en die van <i>Mindoro</i> 14' te Zuidlyk getekend.		

AAN-

Dag	Winden streek.	Weg van 't schip.	gegiste lengte,	Waargen. Noordlyke breedte.
Jan. 3	Verand. van N. O. $\frac{1}{4}$ N. tot N. O. $\frac{1}{4}$ O.	O. 36° 20' Z.	119° 54'	11° 24'
4	Verand. van Z. O. tot O. N. O.	Z. $\frac{1}{4}$ Z. O.	119° 48'	11° 14'
5	N. N. O.	Z. 10° O.	119° 50'	11° 2'
6 } 7 }	N. N. W.	Z. W.		10 42'
14	Verand. van N. O. tot W. N. W.	Z. 23° 11'	119° 53'	10° 29'
15	N. O.	Z. 33° 15' O.		9° 16'
16	N. O.	Z. 31° 45' W. } Z. 23° O. }		8° 32'

AANMERKINGEN EN WAARNEEMINGEN.

Jan. 3. Was de afwyking 1° N. W. Wy ontwaarden de Noordlyke punt van het eiland *Panay* ten N. 39° O. Volgens onze waarneemingen en de breedte moeten de *Carabaos* eilanden drie mylen in het N. O. $\frac{1}{2}$ N. terug gezet worden.

4. Hadden wy ongelyke en veranderlyke winden.

Jan.

- Jan. 5. Hadden wy eene frifche koelte en eene heldere lugt.
7. Kwamen wy ten vier uuren (a) op de reede van *Antigua* aan het eiland *Panay* ten anker op 25 vademen flyk-grond, zynde de vlag van het Fort ten O. 30° Z. eene myl van ons af: wy bleeven aldaar tot den 14 January.
14. Wy voeren langs de kusten van het *Neger-eiland*: de ftoomen voerden ons 10' naar het W. en 8' naar het Z.
15. Hadden wy eene frifche koelte, en regen; de ftoomen of de verkeerde plaatsing van het *Neger-eiland* dedden ons 6' Westlyker ons bevinden. De Zuidlyke punt moet op 9° 8' zyn.
16. Stevenden wy tot het opgaan der Zon Z. 23° O. en van het opgaan der Zon tot des middags Z. 31° 45' W.: wy zagen het eiland *Mindanao* van O. Z. O. tot Z. $\frac{1}{4}$ Z. W. de ftoomen loopen naar het Westen.

(a) Des morgens of des avonds? dit word niet gemeld.

VERTAALER.

AAN-

Dag	Winden streek.	Weg van 't fchip	gegiste lengte.	Waargen. Noordlyke breedte.
Jan.				
17	N. O.	Z. 18° 20' W.		7° 13'
18	N. O.	Z. 4° 40' O.		6° 59'
19	Z. W.	Z. O. $\frac{1}{4}$ O.	120° 13'	6° 54'
Febr.				
9	W. Z. W.	O. 6° 20' Z.	120° 44'	6° 45'
10	N. W.	O. 28° Z.	121° 9'	6° 21'
11	Verand. van N. O. tot N. N. O.	O. 23° Z.		5. 48'

AANMERKINGEN EN WAARNEEMINGEN.

Jan. 17. Ontwaard *Bouton-Lampo* ten Z. 2° O. de *Haazen ooren* ten Z. 43° W. op 4 mylen afstand.

18. Ten 8 uren des avonds kwamen wy in de haven van *la Caldera* aan het eiland *Mindanao* ten anker op 46 vademen grond van keygruis en koraal. De ketting, die aan ons anker gezet was brak aan stukken.

19. Ten 1 uur namiddags ankerden wy te *Sambouangue* op het eiland *Mindanao* op 35 vademen water, grond van graauwzand met koraal gemengd, zynde de toren van *Sambouangue* ten O. N. O. van ons af. Hier bleeven wy ons ophouden tot den 9 February.

III. Deel.

E

Febr.

- Febr. 9. Voeren wy tusfchen de eilanden *Libaco* en *Sacol* door, en lieten het dryven zonder zeil te voeren. Ten 2 uren na middernagt kwam 'er een Zee-ftroom voorby fchieten, die van het N. O. naar het Z. O. ftroomde, en de Zee zoo fchitterende maakte dat men zou gedagt hebben dat de Zon opging.
10. Hadden wy veel regen, donder, en weerlicht.
11. Hadden wy regen.

Dag	Winden ftreek	Weg van 't fchip.	gegiste lengte,	Waargen. Noordlyke breedte.
Febr. 12	Verand. van O. Z. O. tot N. N. O.	O. 6° 24' Z.	122° 6'	5° 48'
13	Z. W.	O. 14° . Z.	122° 52'	5° 24'
14	Verand. van N. tot N. O.	O. 14° 20' O.	123° 10'	3° 57'
15	N. O.	Z. 26° 15' O.	123° 37'	2° 39'
16	Verand. van N. O. tot N.	Z. 36° O.	124° 21'	1° 38'
17	N. N. W.	Z. 15° O.	124° 46'	Zuid. br. 38'

AANMERKINGEN EN WAARNEEMINGEN.

Febr. 12. Volgens onze waarneeming en de breedte

te

te moet de pylpunt op *Mindanao* op $5^{\circ} 49'$ Noordlyke breedte zyn. De andere eilanden moeten dezelfde verbetering ondergaan.

Febr. 14. Regen en stormbuien: de stroomen voerden ons naar het Zuiden. Wy voeren *Saringam* ten Zuiden voorby; wy ontwaarden de *Rotten eilanden* in hun midden ten N. 30° O., het *Ronde eiland* even zoo ten Z. 22° O.; wy zagen de *Bouguis* eilanden ten Z. 34° O.; wy ontwaarden dien dag ook den brandenden berg van *Mindanao*.

15. By het opgaan der Zon ontwaarden wy het *Erweten* of *Hoenderen-eiland* van het Z. O. tot Z. 24° W. den brandenden berg van *Siao* ten Z. 12° O. de Zuid-punt van *Tayolando* ten Z. 2° O. Volgens onze waarneemingen en onze breedte moet de Noord-Oost punt van *Siao* op $2^{\circ} 43'$ Noorder breedte zyn.

16. By Zonne-opgang ontwaarden wy het eiland *Miao* van het Z. 16° O. tot Z. 20° O.

17. Ontwaarden wy het eiland *Soucy* ten W. 27° Z; de kust van *Bazao* van O. 9° Z. tot O. 16° Z. Het eiland *Dayren* ten O. $18^{\circ} 30'$ Z.. Wy zeilden *Grooth Tavali* en *Bachiam* om.

Dag	Winden streek	Weg van 't schip	gemaakte lengte	Waargen. Zuidlyke breedte.
Febr. 18	Verand. van N. tot N. N. W.	O. 21° Z.	126° 16'	25'
19	Verand. van W. N. W. tot N. N. W.	N. 41° O.	126° 58'	19'
20	N. N. W.	W. 44° Z.	126° 48'	25'
21	Verand. van W. Z. W. tot N. W.	Z. 30° 15' W.	126° 31'	38'
22	N. W.	W. 25° N.	126° 15'	18'
23	Verand. van N. tot N. N. W.	Z. O. 10° Z.	126° 21'	11'
Maaat 2	N. N. W.	W. 28° Z.		12'

AANMERKINGEN EN WAARNEEMINGEN.

Febr. 18. Zagen wy het eiland *Carkek* ten Z. 40° O. *Pulo-larcien* ten O. 40° Z. *Pulo-pisfang* ten O. 11° Z. op 5 mylen afstand, het eiland *Garcia* van Z. 13° W. tot Z. 20° W. Ten Noorden van *Oby* zeilden wy door eene engte, welke wy de *Fransche straat* genoemd hebben. Volgens onze waarnemingen moet *Pulo-Pisfang* op 1° 23' liggen.

Febr.

Febr. 19. By Zonne opgang zagen wy *Pulo-Gagy* ten O. 10° Z.; het eiland *Gulby* van het O. 33° N. tot N. 14° W. Wy konden te *Gulby* niet op ankerplaats koomen, omdat wy niet dicht genoeg langs het land gezeild hadden.

20. Kwamen wy aan de Z. O. punt van de ankerplaats van het eiland *Gulby* ten anker op 20 vademen en een grond van verrotte koraaltjes.

23. Kwamen wy in een zeer schoon kanaal door de eilanden *Gulby* in *Faox* geformeerd wordende op 16 vademen water, en een Zandgrond ten anker, alwaar wy tot den 2 Maart ons ophielden.

Dag	Winden freek	Weg van 't schip	gegiste lengte	Waargen. Zuidlyke breedte.
Maart 3	Verand. van N. W. tot N.N.W.	W. 36° N.		6'
4	Verand. van N. O. tot N. W.	N. 58° 15'		6'
8	Z. W.	O. 28° Z.		6'
9	N.	O. 19° Z.	124. 2' verbet.	9'
7	N. O.	Z. 23° W.	124. 2'	27'
8	N. O.	Z. 19° W.	123 23'	1 $^{\circ}$ 17'

AANMERKINGEN EN WAARNEEMINGEN.

- Maart. 3. By Zonne opgang zagen wy *Pulo-Moar* van N. 19° O. tot N. $30^{\circ} 30'$ O. op 3 mylen afstand; de punt van *Patanie* van N. 3° O. tot W. 37° N.
4. Kwamen wy te *Pulo-Moar* op 24 vademmen water, op een grond van koraal en verrotte schulpen ten anker; alwaar wy bleeven tot den 8.
9. Kwamen wy in hetzelfde kanaal van het eiland *Gulby* ten anker. Wy bepaalden hier de lengte door den afstand der Zon van de Maan, en bleeven alhier liggen tot den 7 April.
- April 7. Terwyl wy uit het kanaal stevenden door de Westlyke opening, raakten wy vast op een bank van koraal.
8. By Zonne-opgang zagen wy het eiland *Boa* van O. 10° Z. tot O 4° Z. op 5 mylen afstand; *Pulo-Pisfang*, van Z. 10° W. tot Z. 13° W.; *Pulo-Parciën* ten Z. 3° W.; *Pulo Carkek* ten Z. 4° W. wy zagen nog verscheiden andere kleine eilandjes. Volgens herhaalde waarneemingen moet *Pulo-Pisfang* altyd op $1^{\circ} 23'$ blyven. De afwyking was volgens onze waarneeming N. O. $1^{\circ} 21'$.

Dag	Winden streek	Weg van 't fchip.	gegiste lengte.	waargen. Zuiddlyke breedte.
9	Verand. van N. O. tot N.	Z. 12° 45' W.	123° 27'	1° 44'
10	Verand. van W. tot N. W.	Z. 27° W.	123° 9'	2° 8'
11	Verand. van N. W. tot W. Z. W.	W. 19° Z.	122° 35'	2° 19'
12	W. N. W.	W. 23° 15' Z.	122° 11'	2° 34'
13	N. W.	W.	121° 43'	2° 34' aan de fterren
14	N. W.	W. 25° 20' Z.	121° 41'	2° 33'
15	Verand. van N. tot W.	Z. 27° 30' W.	121° 29'	2° 49'
16	N. W.	Z. 9° 45' O.	121° 34'	3° 35'
				4° 5'

AANMERKINGEN EN WAARNEEMINGEN.

- April 9. Hadden wy zwaare regen; wy zagen *Ceram* van Z. O. tot Z. Z. W. de afwyking naar giffing N. O. 1° 30'
10. Zagen wy *Oby Major* van W. 30° N. tot W. 38° N.
11. Zagen wy het eiland *Bouva* ten Z. 43° W.
12. Zagen wy het eiland *Kelam* van Z. 6° O. tot Z. 10° W.; het eiland *Mampa* ten Z. 5° W.; het eiland *Bouro* van Z. 28° W. tot Z. 37° W.

13. Hadden wy een donder-bui zonder wind maar met regen verzeld; wy zagen de eilanden *Xulla* van W. 5° N. tot W. 42° N.
14. Was de waargenoomen afwyking N. O. $1^{\circ} 30'$; het was dien dag byna ftil.
16. Zagen wy het eiland *Amblim* O. 26° N. het geen volgens onze waarneemingen deszelfs breedte bepaalt op $3^{\circ} 54'$ Z. en de Zuidlykste punt van *Bouro* op de breedte van $3^{\circ} 55'$. Wy namen dien dag eene afwyking waar N. O. 1°

Dag	Winden streek	Weg van 't fchip	gegiste lengte	Waargen. Zuidlyke breedte.
April				
17	N. W.	Z. $32^{\circ} 15'$ O.	122°	$4^{\circ} 50'$
18	N. W.	Z. 9° O.	122° 12'	$6^{\circ} 11'$
19	N. W.	Z. $3^{\circ} 40'$ W.	122° 18'	$6^{\circ} 51'$
20	W. N. W.	W. $35^{\circ} 45'$ Z.	122° 42'	$7^{\circ} 10'$
21	Verand. van W. N. W. tot W. Z. W.	N. $40^{\circ} 30'$ W.	121° 41'	$6^{\circ} 13'$
22	W. Z. W.	N. 44° W.	121° 37'	$5^{\circ} 42'$
23	Verand. van W. Z. W. tot Z. Z. W.	Z. 25° W.	121° 29'	$6^{\circ} 3'$
24	Z. Z. O.	W. 44° Z.	120° 56'	$6^{\circ} 39'$

AANMERKINGEN EN WAARNEEMINGEN.

April 17. Namen wy eene Maan-eclips waar, ten

- 11 uren 58' was de maan geheel verduisterd; ten 1 uur 25' vertoonde zy zig als eene halve Maan en ten 2 uren 15' was zy wederom geheel verlicht.
- April 19. Zagen wy verscheiden eilandjes in het W. Z. W.
20. Was het regenachtig weder.
21. Hadden wy donder en weerlicht met regen gepaard.
22. Was het stil.
23. Zagen wy veertien eilanden, welke ik geloof de eilanden *Campin-Hoory* te zyn.
24. Deeden wy eene waarneeming van de lengte volgens den afstand der Zon van de Maan, welke uitkomst was $125^{\circ} 30'$ ten Oosten van het Koninglyk Observatorium te *Parys*, het geen ons een verschil geeft van $4^{\circ} 34'$, welk ik verbeteren zal voor het overige van myne reis; wy zagen dien dag het eiland van den brandenden berg in het W. $7^{\circ} 30'$ Z. op 6 mylen afstand; dus zal, volgens onze waarneemingen, het midden van het eiland van den brandenden berg op $6^{\circ} 42'$ Zuidlyke breedte en $124^{\circ} 59'$ lengte liggen.

74 *Reize naar de Oost-Indiën en China.*

Dag	Windens streek	Weg van 't schip	gegiste lengte	Waargen. Zuidlyke breedte.
April 25	Z. O.	Z. 27° W.	124° 51' verbet.	7° 22'
26	Verand. van Z. O. tot Z.Z.W.	W. 41° Z.	124° 26'	7° 41'
27	Verand. van Z. O. tot O.Z.O.	Z. 34° W.	124° 13'	8° 18'
28	Z. O.	W. 39° Z.	123° 47'	8° 23'
29	Z. W.	W. 33° 30' Z.	123° 31'	8° 21'
30	Z.	W. 28° 20' Z.	122° 54'	8° 59'
Mey 1	Verand.	Z. 41° W.	121° 1'	9° 18'
2	Z. O.	Z. 41° W.	120° 11'	10° 43'
3	O.	W. $\frac{1}{4}$ Z. W.	117° 58'	12° 9'
4	O.	W. $\frac{1}{2}$ Z. W.	115° 58'	12° 40'
5	O.	W. $\frac{1}{4}$ Z. W.	114° 10'	13° 5'

AANMERKINGEN EN WAARNEEMINGEN.

April 25. De Oost-punt van het tafel-eiland ont-
waard Z. 33° W.; wy namen dien dag
eene afwyking waar N. O. 2° 30'

26. Voerden ons de stroomen Westwaards.
Wy zagen het *Wester-eiland* van O.
5° N. tot Z. 21° 30' O. *Pulo-Baby*
van Z. 1° 30' O. tot Z. 7° O. het ei-
land *Kesfer* van Z. 10° W. tot Z. 20°
W.; het eiland *Ombay* van W. 27° Z.
tot W. 43° Z.

27. Zagen wy *Timor* van O. 14° Z. tot Z.
38° W.

April

- April 28. Hadden wy byna volkomen stilte.
30. Vernamen wy het eiland *Pantare* ten N. 1° O.; *Ycousfi* ten Z. 5° O. *Pulo-Bato* ten Z. 24° W.; het eiland *Lombeau* van W. 32° N. tot W. 45° N. De stroomen liepen Z. en W.
- Mey 1. Maakten wy de voordeeligste gangen om uit de Straat te geraaken.
2. De afwyking was volgens onze waarneeming N. O. $15'$. De geheele Straat moet eene aanmerklyke verandering ondergaan. Wy waren toen buiten gezigt van land en straten,
3. Des ogtends was de afwyking N. O. $55'$
5. Des ogtends eene afwyking N. W. $1^{\circ} 40'$.

AAN-

Dag	Winden streek	Weg van 't schip	gegiste lengte	Waarg. Zuidl. breedt.
Mey 6	O.	W. $\frac{1}{4}$ Z. W.	112° 41'	13° 40'
7	Verand. van O. tot Z. Z. O.	W. $\frac{1}{4}$ Z. W.	111° 3'	14° 8'
8	Z. O.	W. $\frac{1}{4}$ Z. W. 3. W.	108° 48'	14° 33'
9	Verand. van Z. O. tot O.	W. $\frac{1}{4}$ Z. W. 3° 15' W.	107° 8'	14° 48'
10	Z. O.	W. $\frac{1}{4}$ Z. W. 2° 45' W.	105° 2'	15° 4'
11	O. Z. O.	W. $\frac{1}{4}$ Z. W. 1° 40' W.	102° 47'	15° 35'
12	O. Z. O.	W. $\frac{1}{4}$ Z. W. 2° W.	100° 32'	15° 56'
13	Z. O.	W. $\frac{1}{4}$ Z. W. 2° 15' W.	98° 33'	16° 14'
14	Z. O.	W. $\frac{1}{4}$ Z. W. 1° 45' W.	96° 23'	16° 34'
15	Z. O.	W. $\frac{1}{4}$ Z. W. 1° 45' W.	94° 52'	16° 44'
16	Z. Z. O. Verand.	W. 1° Z.	93° 47'	16° 48'
17	Z. O.	W. $\frac{1}{4}$ Z. W. 1° 30' W.	91° 36'	16° 58'
18	Z. O.	W. $\frac{1}{4}$ Z. W. 2° 15' W.	89° 27'	17° 16'
19	Z. O.	W. $\frac{1}{4}$ Z. W. 1° 45' W.	86° 55'	17° 28'

AANMERKINGEN EN WAARNEEMINGEN.

- Mey 6. Des ogtends eene afwyking van 1° 36'.
 8. Gegiste afwyking N. W. 2°.
 9. Des ogtends eene afwyking van 2° 45'.
 10. Des avonds eene afwyking van 3°.
 11. Des ogtends eene afwyking van 3° 56'.
 12. Des avonds eene afwyking van 2° 55'.
 16. Was het regenachtig weder.

AAN-

Dag	Winden streek	Weg van 't fchip	gegiste lengte	Waarg. Zuid. breedt.
Mey 20	Z. O. verand.	W. $\frac{1}{4}$ Z. W. $1^{\circ} 45'$ W.	84 ^o 23'	17 ^o 48'
21	verand. van O. tot O. Z. O.	W. $\frac{1}{4}$ Z. W. 4 ^o Z.	81 ^o 44'	18 ^o 29'
22	O.	W. $\frac{1}{4}$ Z. W.	79 ^o 23'	19 ^o 1'
23	O.	W. 5 ^o Z.	77 ^o 46'	19 ^o 8'
24	O. Z. O.	W. 4 ^o 39' Z.	76 ^o 6'	19 ^o 22'
25	O.	W. 4 ^o 30' Z.	75 ^o 5'	19 ^o 32'
26	O.	W. 4 ^o Z.	74 ^o 12'	19 ^o 27'
27	O.	W. 10 22. Z.	72 ^o 9'	19 ^o 29'
28	O. N. O. verand.	W. 3 ^o 30' Z.	70 ^o 12'	19 ^o 56'
29	N. N. O. verand.	W. 1 ^o 45' N.	68 ^o 43'	19 ^o 49'
30	verand. van N. O. tot Z. O.	W. 3 ^o Z.	67 ^o 50'	20 ^o 3'
31	Z. O.	W. 3 ^o 30' Z.	65 ^o 50'	19 ^o 57'

AANMERKINGEN EN WAARNEEMINGEN.

- Mey 21. Was de gegiste afwyking aan den voet van den *Centaurus* 4° 10' des morgens 3° 20' twyfelachtig.
22. Gegiste afwyking N. W. 5° 's avonds 3° 36'.
24. Was de afwyking 's avonds 4° 45' 's morgens 4° 23'.
25. Was de afwyking 's avonds 5° 32' 's morgens 5° 20'.

Mey

78 *Reize naar de Oost-Indiën en China.*

- Mey 27. Was de gegiste afwyking N. W. 7°.
 28. Was het regenachtig weder.
 30. Was de afwyking 's morgens 8° 49'
 31. Was de gegiste afwyking 9° 30'; wy za-
 op den middag het eiland *Rodrigues* van
 N. 37° W. tot N. 46' W. Volgens
 onze waarneeming van dat eiland zyn
 wy op 61° lengte, hetgeen my 4° 21'
 meer Westwaards plaatst dan ik ge-
 gist had.

Dag	Winden freek	Weg van 't fchip	gegiste lengte	Waarg. Zuid. breedt.
Juny 1	Z. O.	W. 5° Z.	58° 3' verbet.	19° 36'
2	Z. O.	W. $\frac{1}{4}$ Z. W. 30° Z.	55° 32'	20° "

AANMERKINGEN EN WAARNEEMINGEN.

- Juny 1. De afwyking was N. W. 11° 20'.
 2. Zagen wy het *Ronde eiland* van W. 37° N.
 tot W. 40° N.; Het *Slangen eiland* ten
 N. 4° 30' W. De Zuidlykste landen van
Isle de France ten W. 24° Z. Den 3.
 kwamen wy te *Isle de France* aan.

EINDE VAN HET VIERDE BOEK.

REI-

R E I Z E
N A A R D E
OOST-INDIEN EN CHINA.

V Y F D E B O E K .

BESCHRYVING VAN NIEUW ONTDEKTE VOORWERPEN
VAN DE NATUURLYKE HISTORIE.

E E R S T E A F D E E L I N G .

Van de Viervoetige Dieren.

DE AYE-AYE (a).

[*Le Aye-Aye.*]

Dit viervoetig dier gelijkt veel naar den Inkhoorn; het verschilt egter. gelijk men zien zal, in eenige
we-

(a) Deeze *Aye-Aye* (zegt de Heer GESSNER in de Hoogduitsche Vertaling) heeft veel gelykenis naar den *Mongous* van den Heer DE BUFFON z. *Vol. XXVI. p. 258. pl. 26. edit. in 12mo.*, en schynt eene verscheidenheid van den *Le-*

mut

wezenlijke kentekenen van hetzelfde: het heeft ook iets van den Maquis en van den Aap.

De Aye-Aye heeft agttien duimenzes lynen lengte van den kop af tot aan het begin van den staart, welke anderhalven voet lang is.

Hy heeft vyf vingeren aan elken voet; die van zyne voorvoeten zyn zeer lang, en een weinig kromgebogen, het geen hem langzaam in het gaan moet maaken; zy zyn met kromme nagelen gewapend; de twee laatste geledingen van den middensten vinger zyn lang, dun, en van hair ontblood; hy bedient zig van dezelve om de wormen, waarop hy aast, uit de gaten der boomen te haalen, gelyk ook om dezelve in zyne keel te steeken; zy schynen hem insgelyks van dienst te zyn om zig aan de takken der boomen vasttehaaken. De agtervoeten hebben vier vingeren, die met kromme nagelen gewapend zyn, en elk twee geledingen hebben, de vyfde of meest naar binnen staande maakt den duim uit, en heeft een platten nagel gelyk die van den mensch.

De

nur Mongoz van LINÆUS. [Hy verschilt voornamelyk van den Mongous door de grootte van zyn ooren, en door de lengte van de twee laatste geledingen van zyne middenste vingeren der voorpooten, welke korter en dikker, en gelyker met de andere vingeren zyn by den Mongous. Dit laatste verschil is zeer gewigtig alzo het betrekking moet hebben op het verkrygen van zyn voedzel. VERTAALER.

De Aye-Aye heeft twee snytanden in elk kaakbeen; zy staan zeer dicht by elkanderen, en gelyken naar den snavel van een Papegaai. De onderste zyn veel sterker dan de bovenste.

Zyne ooren zyn groot, breed, en plat; zy zyn zwart van kleur, glad, blinkende, en van buiten met lange hairen bezet.

Hy heeft bosjes lange hairen boven den oogen en den neus, op de wangen, en aan de kin.

Het geheel dier is bedekt met fyn hair of dons van eene vaale witte kleur, waar onder groote zwarte hairen uitsteeken. Het aangezigt en voorst gedeelte van den hals zyn vaal wit; de staart is plat, ruig, en met lange hairen bezet: schoon hy zig geheel zwart vertoont, zyn egter de hairen, waarmee hy bezet is, wit van hunnen oorsprong tot op de helft hunner lengte.

Dit dier schynt zig onder den grond te begeeven; het komt niet aan het licht; zyn oog is vosachtig en strak als dat van den Nacht-uil. Het is zeer lui en by gevolg ook zeer mak; ik heb een mannetje en wyfje gehad, die slegts twee maanden in het leven gebleven zyn: ik onderhieldt dezelve met gekookte rijst, en zy bedienden zig, om die te nuttigen, van de twee dunne vingeren hunner voorpooten, gelyk de Chineezen zig van stokjes bedienen. Zy waren vreesachtig schuw, beminden de warmte, en hielden zig altijd in elkanderen gedrongen om te slaapen, gingen op hunne zyden liggen, en verbiergen hunne koppen tusfchen hunne voorste

pooten. Zy waren altyd liggende; men moest hen verscheiden reizen schudden eer men hen zig kon doen beweegen.

Schoon dit dier zeer langzaam in zyn gang zy en op den dag als verdoofd schynt, heeft het egter geene overeenkomst met den Unau en Aï van den Heer DE BUFFON (a).

De naam van Aye-Aye, welken ik het zelve heb laten behouden, is een geroep van verwondering van de bewooneren van *Madagaskar*; wy kennen het eerst zedert weinige jaaren, omdat wy de West-Kust niet veel bezoeken, en het dat gedeelte van dit eiland bewoont; de bewooners van de Oost-Kust verzeekerden my dat het myn het eerst was, dat zy het gezien hadden.

DE GROOTE INKHOORN VAN DE KUST VAN
MALABAAR.

[*Le grand Ecureuil de la côte de Malabar.*]

Deeze soort is de grootste, die bekend is; zy is zoo groot als de huiskat; haare kenmerken zyn twee snytanden in elk kaakbeen, van welke die in het onderst kaakbeen de sterkste en langste zyn, vyf

(a) De Unau, *Bradypus didactylus* LINNÆI, de tweevingerige luiaart: de Aï *Bradypus tridactylus* LINNÆI de drievingerige luiaart. VERTAALER.

vingeren aan elken voet, waarvan twee der voorste pooten met kromme nagelen voorzien zyn; de vyfde of binnenste is als eene soort van stomp of duim met eenen platten nagel; de vingeren van de agterste voeten zyn alle met kromme zeer sterke nagelen voorzien. De staart is dik van hair; langer dan het lyf, en zoo dik als het zelve, als hy de hairen overeind doet ryzen; hy kan denzelven met eene verwonderlyke vaardigheid tot op zynen kop opligten. Als hy in de boschen loopt, draagt hy dien byna loodlynig. Zyne ooren staan regt op en eindigen in een bōsje hair.

Zyn geheel lyf is met zeer lang hair bezet; het bovenst deel van zynen kop, de ooren, de rug, en de zyden van den buik zyn van eenen donkere rosse kleur; onder het oor begint een bandje van dezelfde kleur, dat zig langs den hals uitstrekt, en naar het lyf zig omkromt; een gedeelte van den hals naar agteren, het voorst van het lyf, en het agterst gedeelte van de dyen der voorste pooten zyn zwart. Het geheel agterst gedeelte van het dier en de staart zyn zwart. De kop, het voorst gedeelte van den hals, en de dyen, de beenen, de voeten en de buik zyn roestkleurig geel, dat wat helderer is op de borst. De regenboog van het oog is dof geel.

Dit dier wordt gemakkelyk tam gemaakt en leeft van vrugten; gemeenlyk zit het, byna overeind, en bedient zig van zyne voorvoeten als van handen om zyn voedzel naar den bek te brengen

gen. Zyn gefchreeuw is doordringend en fcherp. Dit dier drinkt gaarne de melk der Kokos-nooten, en als die vrugt ryp is, doorboort het dezelve aan den boom hangende, alleen om het vogt te drinken.

Men vindt het op de Kust van *Malabaar*, alwaar het den naam draagt van *grootte Boschrot* (*grand rat des bois*); maar het onthoudt zig meer op het *Cardamom-gehergte*, dat een gedeelte van het gebergte *Gates* uitmaakt.

HET INKHOORNTJE VAN GINGI (a).

[*l'Ecureuil de Gingi.*]

Dit Inkhoorntje is wat grooter dan het Europeifche; het geheel dier is van een aardkleurig graauw dat helderer is op den buik, de beenen en voeten. Het heeft aan wederzyde op den buik eenen witten band, die van de voorfte naar de agterfte dyen loopt. De oogen zyn met eenen witten ronden band omringd; de ftart vertoont zig geheel zwart, fchoon hy met witte haitjes doormengd zy.

DE

(a) *Sciurus Cinereus Asiaticus*. ERXLEBEN *Syst. Animal.* p. 419. *Hoogd. Vert.*

DE MAKIS (a).

[*Les Maquis.*]

De Makis fchynen iets van de Aapen te hebben; hunne voeten zyn van het zelfde maakzel, maar hunne fmoel is langwerpiger: deeze dieren gaan, even als de Inkhoortjes, zitten om te eeten, en bedienen zig van hunne voorfte pooten als van handen om hun voedzel in den bek te brengen.

De agterfte pooten der Makis zyn langer dan de voorfte; zy bedienen 'er zig van om hun lyf voorwaards te ftooten als door het fpringen van een veêr, het geen hen bekwaam maakt om met veel gemaklykheid zeer groote fprongen te doen; ook zyn de Makis over het algemeen de lugtigfte der viervoetige dieren; men ziet hen zoo vlug van den eenen boom op den anderen fpringen dat het oog hen naauwlyks volgen kan. Zy fchuuwen de koude zeer en flaapen op hunne hurken zittende met den kop tusfchen de dyen verborgen. Zy hebben zeer fcherpe tanden en leeven van vrugten.

Madagaskar is het eenigst land, daar men Makis vindt, dit eiland voedt veele foorten, die alle gemakkelyk tam te maaken zyn; zy fchynen het ge-
flagt

(a) *Lemur* by LINNÆUS; by BUFFON *Maki*, welke drie foorten van *Makis* befchryft, de *Mokoko*, de *Mongous* en de *Vari*. Zie Vol. XXVI. edit. in 12mo. VERTAALER.

slagt der Aapen te vergoeden, dat daar volstrekt ontbreekt; men heeft ten minsten op het zelve nog geene eenige soort ontdekt. De Varis, welke FLA-COURT Aapen genoemd heeft, zyn Makis. De Madagaskars noemen dezelve alle *Maques*, een naam, welken zy hun gegeven hebben om hun geluid, dat dit woord schynt uit te drukken.

Ik zal slegts twee soorten beschryven den *Indri* en den *wolligen Maki*.

DE INDRI.

[*l'Indri.*]

De Indri is de grootste soort van Maki; hy verschilt van de reeds bekende daarin dat hy geen staart heeft, of de staart, dien hy heeft, is ten minsten zoo klein dat men denzelven slegts op het gevoel kan onderscheiden.

Hy is drie en een halven voeten hoog; als hy overeind staat, zyn zyne agterste pooten zoo lang als het lyf. Zyn kenmerken zyn vier snytanden in het onderst kaakbeen aan elkanderen, en twee in het bovenst afzonderlyk staande, en agt hondstanden in elk kaakbeen.

Hy heeft vyf vingeren aan elken voet, die tot aan het voorst gelid vereenigd zyn; alle zyne nagelen zyn plat; maar niet rond aan hunne einden, gelyk die der menschen; zy eindigen in eene zeer scherpe punt; de duim van de agterste voeten is

zeer

zeer dik en langer dan die der voorste voeten. De smoel is zoo lang niet dan by de andere foorten van Makis.

Dit dier is byna geheel zwart van kleur, zyn bont is zydachtig en zeer dik van hair. De smoel, de buik alleen aan de teeldeelen, het agterst der dyen en het onderst der armen zyn graauwachtig; het onderst gedeelte der lendenen naar den staart, ter plaats waarop hy zit, is wit. Het hair op dat deel is wolachtig en gekruld als schaapen-wol. Zyne oogen zyn wit en staan zeer levendig; hy schreeuwt even als een kind, dat schreit.

Het woord *Indri* betekent in de Madagaskarsche taal een *Bosch-mensch*; dit dier is zeer mak; de Madagaskaaren, die het Zuidlyk gedeelte van dat eiland bewoonen, vangen hen jong zynde, voeden hen op, en brengen hen tot de jagt aan, gelyk wy de honden daartoe aanleeren.

DE WOLLIGE MAKI (a)

[*Le Maquis à bouvres.*]

De wollige Maki is een voet negen duimen lang

(a) *Lemur Mongoz* LINNÆI. *The woolly Maucauco* PENNANT *Systh.* p. 136. *Simia Sciurus* SCHREËER *Naughtiere* I. Tab. XLII. *Hoogd. Vert.*

van den kop tot aan het eind van den staart, die negen duimen lengte heeft.

Hy heeft vier snytanden in het onderst kaakbeen aan elkanderen staan, en twee in het bovenst, die van elkanderen afstaan. Hy heeft handen, die hem ook voor voeten dienen, en uit zeer lange vingeren bestaan, die tot het eerste gelid aan elkanderen gehecht zyn; de duimen vertoonen zig zeer duidlyk, en zyn als die van den mensch; de nagel is plat.

Het geheel dier is van eene aardachtige vos-geele kleur; de buik wit; het onderst der lendenen naar den staart is van eene zeer heldere vaale roodachtige, en de staart van dezelfde kleur, maar met meerder rood 'er onder. De smoel is zwart, de ooren zeer klein, de oogen groot en groenachtig graauw. Deeze Makis is met fyn hair bedekt, dat zeer zagt op het gevoel, gekroesd en gekruld is als schaapen-wol.

DE INDIAANSCH E ZWART GESTREEPTE WILDE KAT.

[*Le Chat sauvage à bandes noires des Indes.*]

Deeze Kat heeft twee voeten lengte van den kop tot aan het eind van den staart; deeze is negen duimen lang.

Zij heeft twee snytanden in elk kaakbeen, van welke die in het onderst de sterkste zyn, veertien hondstanden in elk kaakbeen; vyf vingeren, met
na-

nagelen voorzien aan elken voet: deeze nagels zyn sterk en krom; haar lyf is langwerpig en met kort vlak liggend hair bezet; de pooten zyn kort; de staart is dun, byna zoo lang als het lyf en eindigt in eene punt als de staart van eene kat, hy is bezet met zwarte en met rosachtige hairen, die veel langer zyn dan die van het lyf.

Deeze Kat is van eene graauwe kleur, die aan het onderst gedeelte van den kop en den hals, op de dyen en voeten ligt met ros doormengd is; op den buik is zy wit; zy heeft zes zwarte streepen op het lyf, waar van vier regt zyn, agter den kop beginnen, langs het lyf loopen, en aan den staart eindigen. De twee andere, die aan de zyden van den buik loopen, zyn als golvende, zy beginnen op de schouderen en eindigen op de agterste dyen, alwaar zy in eenen ronden kring omloopen; daar is nog eene andere streep van dezelfde kleur op de agterste dyen, die zig vervolgens naar den staart in twee verdeelt, de oogen staan levendig en zyn van eene geele kleur met ros 'er onder; de oogappel fchynt, onder een zeker oogpunt beschouwd, langwerpig te zyn.

DE CIVETKAT VAN MALACCA.

[*La Civette de Malacca.*]

Deeze Civetkat is dezelfde niet, welke de Heeren der Koninglyke Akademie der Weetenschappen

in hunne Verhandelingen om te dienen tot de Natuurlyke Historie der Dieren (a) onder dien naam beschreven hebben, en zy heeft geene overeenkomst met den Zibet van den Heer DE BUFFON (b) dan in de algemeene geslachts-kenmerken.

Zy is zoo groot als onze huiskat en bezit derzelve kenmerken en aart. De staart is langer dan het lyf, dun en eindigt in eene punt even als die der Kat. De smoel is langwerpig; de ooren zyn klein, rond, en regt opstaande; de pooten kort, en hebben vyf vingers met scherpe kromme nagelen voorzien, welke zy kan nederbuigen en in haare klauwen terug trekken. De oogen zyn klein, zwartachtig, de oogappels vertoonen zig onder een zeker oogpunt als langwerpig.

Het geheel dier is paerl-graauw van kleur, dat donkerer is op het bovenst gedeelte van het lyf, het bovenst van den kop is zwart, het heeft vier ronde vlakken van dezelfde kleur boven de oogen en op den hals drie zwarte streepen, die agter den kop beginnen en op de schouderen eindigen, daar zyn nog drie andere, die op de lendenen haaren oorsprong hebben en aan den staart eindigen; eene andere, onder aan den buik geplaatst, loopt tot aan de teeldeelen; op het lyf en de dyen ziet men een en zes-

(a) *Mémoires pour servir à l'Histoire Naturelle des Animaux* par M. PERRAULT p. 157. pl. 23,

(b) *Vol. XIX. edit. in 12mo.*

zestig ronde, vry groote, en op zeven reyen in orde gefchikte vlakken; de ftaart is beurtelings met graauwe en zwarte ringen omgeeven; de beenen en voeten zyn zwart.

Dit dier leeft van de jagt; het is vlug en springt van den eenen boom op den anderen; het is fchuw en kooft op den fchoot af, als het flegts gekwetst is; het verfpredt eene zeer fterke muskus-reuk, die door een vogt, dat uit eene opening, aan de teeldeelen geplaatst, uitloopt, veroorzaakt wordt. De Maleijers verzamelen dat vogt en geeven voor dat het de maag verfterkt, en tot de liefde opwekt. Deeze laafte eigenfchap maakt het zeer gewild by de Chineezen, die het den Maleijers koomen afhaalen.

DE ZENIK DER HOTTENTOTTEN.

[*Le Zénik des Hottentots.*]

Dit dier is van de grootte van een waterrot. Het heeft eenen langwerpigen fmoel; elk zyner kaakbeenderen is met twee fnytanden en zestien hondstonden bezet. Het heeft vier vingeren aan elken voet, die met nagelen bezet zyn; de nagelen der voorfte voeten zyn zeer lang en byna regt, die der agterfte voeten klein en krom.

Het geheel dier is roodachtig graauw van kleur; op het lyf ftaan tien dwarfche zwarte ftreepen; de ftaart is zoo lang niet als het lyf, dun en drie vierde deelen van haare lengte bruinachtigros, en voor het overige gedeelte van zyne lengte zwart van kleur.

DE

DE KLEINE TANDREK LAN MADAGASKAR (a).

[*Le petit Tandrek de Madagaskar.*]

Dit dier is hetzelfde dat de Heer DE BUFFON beschreven heeft onder den naam van *Tanrec*, maar de beschryving en afbeelding, welke hy van hetzelfde gegeven heeft, zyn naar eenen al te jongen Tandrek gevolgd dan dat men daarin enig kenteken zoude kunnen erkennen.

De kleine Tandrek is, volwasfen zynde, zeven duimen lang; hy heeft twee snytanden in elk kaakbeen, en vyf vingeren met nagelen aan elken voet: de nagels zyner voorste voeten zyn veel langer dan die der agterste.

Zyne pooten zyn kort; zyn smoel is langwerpig en eindigt byna in eene punt. De oogen zyn klein en vertoonen zig slegts als een stip. Hy heeft geen staart.

Hy is zwart van kleur en heeft vyf overlangse streepen op het lyf; al wat zwart is, is met ruuw hair bedekt; de witte streepen zyn kleine stekels, gelyk die der stekel-verkens. Uit de zwarte streepen van den rug koomen enige lange afzonderlyk staande haitjes, die tot op den grond reiken. De kop is met kleine zwarte haitjes voorzien;

(a) *Erinaceus Madagascariensis*. *Le Tanrec* BUFFON Vol. XXV. p. 253. De Heer GESSNER noemt hem *der Asiatische Igel*. VERTAALER,

zien; de smoel is wit; het oog is met een witten kring omgeeven; de pooten zyn rosachtig.

De Tandreks loopen langzaam; zy knorren als de Verkens, hetgeen de Europeaanen genoopt heeft hen de naamen van *Aard-verken* en *Stekel-verken* te geeven. Zy gaan onder den grond en blyven drie maanden van het jaar in eenen staat van verdooving; zy verbergen zig over dag en koomen niet te voorschyn dan na het ondergaan der Zon, om hun aas te zoeken, zy leeven van vrugten en kruiden. Hun lyf is een klomp vet. De bewooners van *Madagaskar* eeten dezelve, maar zy houden hun vleesch niet voor een lekker geregt. *Madagaskar* is het eenigst land daar men tot nog toe den Tandrek gevonden heeft.

TWEEDE AFDEELING.

Van de Vogelen.

Ik zal in de beschryving der Vogelen, welke ik hier geeve, de beginzelen van den Heer BRISSON volgen; den nieuwsten der schryveren, die van de onderscheidende kenmerken der Vogelen gehandeld hebben. Zyne Vogelbeschryving is daarenboven de volkomenste, naauwkeurigste, en uitgestrekste, welke tot hier toe in het licht gegeeven is; ik zal alleen in de rangschikking, welke hy gevolgd heeft, de geslagten van den Haan en de Patrys verplaatsen,
en

en dezelve voor dat der Duiven stellen, welke orde my natuurlyker voorkomt.

DE WILDE HAAN EN HEN.

[*Le Coq & la Poule sauvages.*]

Schoon het geslacht der tamme Haan en Hen van zeer oude tyden reeds bekend zy, schoon hunne verscheidenheden zeer talryk zyn, schoon men dezelve in de meeste landen van de oude wereld, en in veele streeken van de nieuwe vindt, is het niet te min waar, dat wy nog onkundig zyn, welk land het eerst deeze Vogelen hebbe opgeleverd, en nog heden in den staat van vryheid bezitte. Hetgeen men daar omtrent by de schryveren over de Natuurlyke Historie en by de Reizigers ontmoet, is vol onzekerheid, geeft ons de noodige omstandigheden en bewyzen niet op, en is niet genoegzaam om zig daaraan te houden.

DAMPIER (a) spreekt van wilde Haanen, welke hy zegt op de eilanden van *Pulo Condor*, op *Timor*, en *St. Jago* gezien te hebben; deeze Haanen zyn, volgens zyn berigt, zoo groot als onze kraaien, en hun gekraai is gelyk dat van onze tamme Haanen, maar wat scherper. Doch DAMPIER hadt zig niet byzonder

(a) DAMPIER, *Nouveau Voyage autour du monde*, p. 82.
Idem suite des Voyages de la Nouvelle Hollande. T. V.
 pag. 61.

derlyk op de Natuurlyke Historie toegelegd, en hy heeft geene omftandige befchryving gegeven van den Vogel, welken hy waargenoomen heeft; men kan hem volgens hetgeen hy 'er van meldt, niet met den tammen Haan vergelyken, en van de zelfheid of verfcheidenheid van hunne foort oordeelen.

GEMELLI CARERI zegt, dat hy wilde Haanen op de Philippynfche eilanden gezien heeft; MÉROLLA geeft voor 'er in het Koningryk Congo gezien te hebben. De Heer DE SONINI, die naar Guajana gereist is, heeft, zegt hy, in de bosfchen van dat wyd uitgestrekt land een gekraai als dat van onze Haanen gehoord; hy heeft de Vogelen, die hetzelfde laten hooren, van verre gezien, hy heeft bevonden dat zy naar onze Haanen gelyken, en hy heeft befpeurd dat zy eene vleeschagtige kam op den kop hebben, gelyk ook twee vleesachtige lellen onder het onderst gedeelte van den fnavel aan zyn oorsprong; maar hy heeft die Vogelen niet dan van verre gezien, en heeft geen van hunne foort in zyne magt kunnen krygen; dus heeft hy volftrekt alleen giffender wyze over dezelve geoordeeld; deeze waarneeming zou ondertusfchen des te belangrijker zyn, omdat de eerste fchryvers, die over Amerika gefchreven hebben, overeenstemmen in te verzeekeren dat 'er geene Haanen in dat groot vast land waren voor deszelfs ontdekking. COREAL geeft als iets zeekers op, dat de Hennen door de Spanjaarden in *Brasilie* zyn overgebracht, en hy geeft een zeer fterk bewys van deeze zyne verzeekering; hy

hy zegt, namelyk, dat de Brasiliaanen in het eerst een afgryzen hadden van het vleesch der hoenderen, en de eieren als een vergift aanzagen. De meeste Vogelen nu zyn *Brazilie* en *Guajana* gemeen, en het is niet waarschynlyk dat de Hoenders, in dat laatstgemelde land zynde, zig niet tot in *Brazilie* zouden uitgebreid hebben: alwaar zy den inwooneren bekend zouden geweest zyn. Dus zyn de Haanen, van welke de Heer DE SONINI spreekt niet van de soort dier Vogelen, of zy zyn gesproten uit de tamme Haanen, die aldaar zyn overgebracht en in het vervolg wild geworden.

De waarneeming van den Heer DE SONINI kan dan, zoo min als die zyner voorgangeren, onze denkbeelden bepaalen omtrent het land, uit welk de Haan en Hen afkomstig zyn. Zal ik daarin gelukkiger slaagen dan alle de andere Reizigers? Zyn het mannetje en wijfje der Vogelen, welke ik uit Indie medegebragt heb, en welke ik in vryheid en wild in de boschen gevonden heb, indedaad een Haan en eene Hen, en moeten die Vogels beschouwd worden als de oorspronglyke stam van de tamme Haan en Hen? Het is door eene naauwkeurige beschryving dier Vogelen, door hunne omstandige vergelyking met die, waaraan ik dezelve heb geoordeeld gelyk te zyn, en welker oorspronglyker stam, ik hen meen te zyn, dat ik deeze dubbelde vraag moet beantwoorden. Eerst moet ik beslisen, of de Vogelen, welke ik hier onderneem te beschryven, de een een Haan, de ander eene Hen zyn.

Vol.

Volgens den Heer BRISSON zyn de kenmerken van den Haan vier vingers van vliezen ontbloot, drie naar vooren, een naar agteren, en alle tot omtrent aan hunnen oorsprong van elkanderen afgezonderd.

De pooten tot aan de voeten met vederen bezet; de snavel kegelvormig en gekromd.

Twee vleeschige, langwerpige lellen onder aan de keel hangende.

Eene vleesachtige kam op den kop.

By deeze voornaame kenmerken voegt de Heer BRISSON ook nog, dat de Haan en Hen den staart recht op draagen; ik zou liever zeggen vartikaal en wat naar agteren overhangende, welke uitdrukking, naar myne gedagten, een juister denkbeeld zou geven van den stand van het deel, waarvan ik spreek. Dezelfde schryver voegt 'er by, dat de staart uit veertien pennen bestaat, waarvan zeven naar den eenen en zeven naar den anderen kant overhingen, zoo dat zy te zaamen eenen zeer scherpen hoek uitmaaken. Deeze rigting van de staart-pennen, merkt de Heer BRISSON aan, is den Vogelen van dit geslacht byzonder eigen en geen anderen bekenden Vogel. De vleugels, eindelyk van den Haan en de Hen zyn kort, en koomen niet verder dan aan het begin van den staart: de mannetjes hebben aan elken voet een spoor, die somtyds zeer lang wordt.

Volgens den Heer LINNÆUS, die zulke omstandige kenmerken niet opgeeft als de Heer BRISSON, zyn die der hoenderen in het algemeen:

Rostrum conciuo-incurvum : maxillâ superiore imbricatâ:

„ Een kegelvormige gekromde bek: het bovenste kaakbeen dakvormig rond”.

En in het byzonder met opzigt tot den Haan.

Frons cristâ membranaceâ longitudinali.

Cristæ palearium membranaceæ, binæ longitudinales.

„ Het voorhoofd met eene langwerpige vliesachtige kam voorzien.

„ Twee vliesachtige langwerpige lellen onderaan den strot”.

Men kan by de kenmerken, welke ik hier volgens de Heeren BRISSON en LINNÆUS opgeef, nog verscheiden waarneemingen van den Heer DE BUFFON voegen, als daar zyn de volgende: de twee middenste pennen van den staart, zyn by den Haan veel langer dan by de andere en als een boog gekromd. De vederen van den hals en de stuit zyn lang en smal.

Als men zig de door de beroemdste schryvers opgegeeven onderscheidende kenmerken van den Haan en de Hen herinnert, en dezelve by de Vogelen, waarover wy handelen, zoekt, vindt men die alle by hun vereenigd en gevolgelyk is hun geslagt bepaald: het is waar, dat de Hen geene kam op het voorhoofd, noch vliesachtige lellen onderaan den bek heeft; maar, als ik haar in het byzonder beschryf, zal ik onderzoeken of het eene reeden zy om haar voor geene waare Hen te houden.

Als men, na de geslagts-kenmerken opgespoord

en

en waargenoomen te hebben, die twee Vogelen verder naauwkeuriger gaat beschouwen, zal men by den Haan zoo wel als by de Hen vinden, dat 1. hunne vleugels zig niet verder uitstrekken dan het begin van den staart; 2. dat hunne voeten even eens van maakzel zyn als die deezer tamme Vogelen; 3. dat by den Haan de twee middenste staartpennen langer zyn dan de andere en als een boog omgekromd; 4. dat de vederen van den hals en de stuit lang en smal zyn.

Men kan dan niet twyfelen of deeze twee Vogelen zyn een Haan en eene Hen, vermits zy de onderscheidende kenmerken deezer dieren, zoo wel de zulke als voor byzondere, en het geslagt eigenen kunnen gehouden worden als die, welke meer algemeen op hetzelfde toepaslyk zyn, bezitten; maar, deeze eerste vraag opgelost zynde, zal het wyders hier op aankoomen, of de Haan en Hen, welke ik als zoodanige koom te erkennen, moeten beschouwd worden als de eerste stam van dat gezin, en of men konne verzeekeren dat de verscheidenheden van den tammen Haan en Hen van deezen hunnen oorsprong hebben.

Alvoorens ik deeze tweede vraag beantwoorde, zal ik de twee Vogelen omstandig beschryven, op dat de vergelyking van hunne verschillende deelen met die der tammen Haan en Hen, en der verscheidenheden dier soort, medewerke om dit vraagstuk op te losfen.

De Haan is van het bovenst eind van den bek tot

het eind van den staart als hy neêrgezakt en uitgestrekt is, twee voeten, vier duimen lang.

Zyn bek is vyftien lynen van het bovenst eind tot aan den hoek, welken hy maakt als hy geopend wordt, en een duim van denzelven hoek af tot aan de punt van het onderstuk.

Zyne pooten hebben vyf duimen lengte van de knie af tot aan het eind van den nagel van den middensten vinger gemeeten; deeze vinger is, met den nagel 'er onder begrepen, twee duimen vyf lynen lang, en de spooren een duim vier lynen.

De dikte van het lyf, die ik niet juist bepaalen kan, en die in de verschillende *individus* verscheiden is, is omtrent eên derde gedeelte minder dan by den gemeenen tammen Haan.

De snavel is kegelvormig en aan zyn bovenstuk gekromd; hy is van eene hoorn-kleur en in alle deelen volmaakt gelyk aan den snavel van den gemeenen Haan.

Het bovenst gedeelte van den kop is met eene kam versierd, die aan de zyden nedergedrukt, plat, en aan haar bovenst gedeelte uitgesneden of getand is; zy begint aan het grondstuk van den bek en wordt, naar agteren loopende, grooter, zy is aan het bovenst gedeelte van het bekkeneel vastgehecht, en floddert van agteren boven het agterhoofd, agter welk zy uitsteekt; haare gedaante is ten naasten by als eene omgekeerde zeisfen; zy is als het dier leeft, helder rood van kleur.

Aan beiden zyden van het onderst gedeelte van den

den

den snavel zyn twee vliedachtige lellen, van dezelfde kleur als de kam, geplaatst, van eene byna driehoekige gedaante, en gelyk men op dezelfde plaatsen by den gemeenen Haan bespeurt.

De wangen, de zyden en het onderst gedeelte van hals zyn kaal en van veeren ontbloot, gelyk ook eene streep, die in de langte op de kruin van den kop tusfchen de kam en het oog loopt. Deeze kaale deelen zyn bleek rood, of vleeschkleur by den leevenden Vogel.

Aan beiden zyden van den kop, onder het oog ziet men eene paerelkleurige vlek van de grootte en gedaante van den nagel van de pink eenes menschen: zy wordt gevormd door korte veeren, die dicht aan elkanderen staan, welker baarden van elkanderen loopen en op zyde van vooren naar agteren gaan, en de gehoor-buis bedekken.

De pooten zyn, even als by den gemeenen Haan, van vederen ontbloot tot aan de knie, met schubben bedekt van eene doffe graauwachtige kleur; de nagels en spooren zyn zwartachtig; de spooren zyn als een langwerpige kegel van gedaante, van eene hoornachtige zelfstandigheid, eindigen in eene fcherpe punt, en zoodanig geplaatst dat zy met het been een hoek maakende, van het grondstuk naar de punt naar boven uitsteeken.

De vederen op de kruin van den kop, die van den hals van vooren en aan de zyden zyn lang en smal; zy worden langer naar maate zy laager geplaatst zyn. Als de hals gebogen en in zynen na-

tuurlyken staat is, flodderen zy op den rug en aan het begin der vleugelen. Deeze vederen zyn plat, derzelve baarden zyn zagt op het gevoel, los, en aan beiden zyden van even gelyke lengte.

De schaft is dik, wel te onderscheiden, en zichtbaar in de lengte van de veder tot enige lynen van haar eind, het geen te weeg brengt dat elke veder in het midden in haare lengte gestreept schynt; aan haar begin is deeze streep graauw, in het midden zwart, en een weinig voor het eind van den staart wordt zy wit.

Deeze verschillende kleuren van de schaft in haare lengte ziet men ook op de baarden, maar anders geschikt.

Aan het begin van de veder tot op omtrent een derde van haare lengte zyn de baarden van eene witachtige vuil-graauwe kleur. In het midden van de veder, ter plaatse daar de schaft zwart is, zyn de baarden ook zwart naar de schaft toe en haare rand is witachtig. Zy zyn van onderen, en aan de zyden aan dat gedeelte van de schaft, dat wit is, even eens gekleurd. Doch; hetgeen eenen meer byzonderen aandagt verdient, is dat elke veder eindigt in eene langwerpige, aan de zyden afgeronde lap, die aan het eind van elke veder eene langwerpige, blinkende, grootendeels witachtige of paelkleurige, en aan haare punt rosgeele, blinkende vlak uitmaakt. Dit aanhangzel heeft de gedaante, het blinkende, het gladde en het gevoel van een zeer dun kraakbeenig blad; als men het ondertus-

schen

fchen met aandacht beziet, terwijl men de veder opligt, en het op het licht beschouwt, ziet men dat dit aanhangzel omzoomd is in zynen omtrek met eene franje; die door de einden der baarden van de veder gevormd wordt, en dat hetzelfde alleen ontstaat uit de vereeniging dier baarden, die nauwer aan een gehecht zyn dan wel gewoonlyk by de gemeene baarden plaats heeft.

Dit maakzel is hetzelfde als dat van diergelyke aanhangzels aan enige vederen van den vleugel van den Beemer (*le Fasseur de Boheme* (a).) Ik heb ook zulke aanhangzels gevonden aan de vederen van den hals van de Hollandsche duif van *Isle de France*, hier agter door my beschreven.

Het onderst gedeelte van die vederen, welke ik zoo even beschreven heb, verschilt niet van het bovenst, dan door zyne minder sterke kleuren.

De vederen die den rug bedekken tot aan de dekvederen van den staart zyn lang en smal; haare grootste breedte is omtrent het midden van haare lengte; zy worden vervolgens aan wederzyde smaller en
smal-

(a) By sommige *Boheemsche Schärtaar* genoemd; de *Garrulus Bohemicus* der schryveren; de *Lanius remigibus secundarii apice membraceo colorato* van LINNÆUS g. 43. sp. 10. Deeze Vogel is onder een groot getal naamen by de Vogelbeschryveren bekend, welke men verzameld kan vinden in deszelfs beschryving door den Heer GUENEAU DE MONTBEILLARD: zie BUFFON *Hist. des Oiseaux* T. VI. p. 144. VERTAALER.

smaller, en eindigen in eene ronde punt. Derzelver baarden, die in het eerst los zyn en by het begin van de schaft dons zyn, vereenigen zig in de helft van haare lengte en schuiven op de gewoone wyze in elkanderen. In de lengte van deeze vederen loopt eene langwerpige witte streep; deeze streep is aan wederzyde verzeld van eene zwarte streep, met een zeer smallen witachtigen rand: het dons dier vederen is vuil graauw.

De vederen, die het onderst gedeelte van den hals van vooren, het bovenst van de borst, de zyden en de dyen bedekken, zyn van hetzelfde maakzel en van dezelfde kleur als de vederen van den rug, met dit tweeërlei verschil dat die van de dye naar evenredigheid breeder en korter, en die op de zyden breeder zyn. Ik moet ook nog aanmerken, dat die, welke aan beiden zyden op de punt van het horstbeen staan, in het laatste derde gedeelte haarer lengte ros zyn, en dat men op die vederen dat blinkende en die vertooning van een dun kraakbeen bemerkt, welke ik aangemerkt heb dat de einden der vederen van den hals hadden.

De vederen, die het eind van den buik bedekken, en die onder aan den staart, zyn slegts een dons, gelyk dat, 't welk de gemeene Haanen op diezelfde deelen hebben, dit dons is by den wilden Haan met wit, zwart, en dof graauw gemengd.

De vleugels eindigen aan het begin van den staart. De pennen zyn van eene bleeke zwarte kleur en vertoonen niets byzonders in haar maakzel. Die

ve.

vederen welke den vouw van den vleugel bedekken, of de kleine dekvederen zyn lang, smal, gestreept en gekleurd even als de vederen van den rug, maar kleiner in alle haare afmetingen.

De groote dekvederen der vleugelen zyn lang en smal, styf en glanzig aan haar eind, dat eene sterke rosse met kastanjebruin gediepte kleur is. Deeze vederen zyn zoodanig geschikt dat zy, elkanderen gedeeltelyk bedekkende, alleen dat gedeelte van de veder zien laten, dat ros is; dat, hetwelk bedekt is, is in het midden wit, en aan de zyden zwart gestreept, en by zyn begin met een graauwachtig dons bezet.

De kleur en schikking van de groote en kleine dekvederen der vleugelen, doen haar by de ombuiging der vleugelen wit en zwart gestreept schynen, en onder aan de plaats, alwaar zy aan het lyf vast is, met eene rosse, glanzige, met kastanjebruin gediepte vlek bedekt. Ik moet nog aanmerken dat de groote dekvederen der vleugelen als dwarsch gestreept zyn.

De dekvederen van den staart zyn lang, wapperende, donker paarsch van kleur, speelende en weerfchyn geevende als gepolyst staal: deeze vederen of liever haare baarden maaken aan haar begin een op het gevoel zeer zagt dons.

De staart, eindlyk, bestaat uit veertien pennen, in twee deelen verdeeld, die naar elkanderen gebogen staan, en eenen scherpen hoek uitmaaken. De twee middenste vederen, die langer zyn dan de an-

dere, maaken een boog, welkers bolrondheid naar het lyf van den Vogel gekeerd is.

Wanneer ik, den wilden Haan beschreven hebbende, denzelven met den tammen vergelyk, zal ik tusfchen dezelve eene naauwkeurige overeenkomst vinden in die deelen, waaruit de Natuurbeschryvers de geslagtskenmerken van dien Vogel getrokken hebben. Maar, naardien ik in het begin van dit artykel over dit onderwerp gehandeld heb, en men daar over kan oordeelen volgens de zoo even gegeven beschryving zal ik, zonder my langer op te houden met den wilden en tammen Haan te vergelyken, met betrekking tot de kenmerken van hun geslagt, tragten dezelve onderling te vergelyken, in die deelen, die, schoon van minder belang, kunnen medewerken om de zelfheid of het verschil van foort te doen erkennen. De kaale en ongedekte deelen zoo op den kruin als aan de zyden van den kop en onderaan de keel, zyn naar evenredigheid grooter by den wilden, dan by den tammen of boeren Haan, het is vooral deeze laatste, welken ik tot een vergelykings punt zal neemen, omdat, het doordien hy meer in vryheid leeft, waarschynlyk is dat deszelfs foort minder verbasterd zy. Dezelfde deelen, die by den wilden Haan kaal zyn, zyn ook kaal by den tammen, en zyn ook dusdanig by verscheiden rasfen of verscheidenheden, gelyk die van het Kriel-haantje of Engelsch haantje, den Haan met zydeächtige vederen enz. Men vindt dan by den tammen Haan en by verscheiden radden de-
zelf-

zelfde fchikking met opzigt tot de kaalheid der deelen van den kop, welke men by den wilden Haan waarneemt; de grootfte uitgestrektheid dier deelen by deezen laatften fchynt flegts een zeer ligt verfchil te zyn, dat niet groot genoeg is om die foort eene afzonderlyke plaats te geeven.

De korte, ftyve vederen met losfe baarden, die van onder naar boven een weersfchyn hebben, die de gehoorbuis bedekken, en aan beiden zyden van den kop des wilden Haans eene byna langronde vlek maaken, die graauwachtig of paerelkleurig is, worden by den tammen Haan ook gezien, zyn van het zelfde maakzel, op dezelfde wyze gefchikt, en maaken eene diergelyke vlek aan elke zyde. Deeze vederen, welker maakzel en fchikking gewigtiger zyn dan die der andere vederen, omdat deeze invloed hebben op een zeer gewigtig zintuig, vertoon en by alle foorten hetzelfde werktuigkundig geftel, en worden by alle verfcheiden foorten wedergevonden, alleen met dit verfchil dat zy by enige rasfen onder andere vederen verborgen zyn, die haar bedekken, en over de nabuurige deelen heen hangen.

De vederen van den hals zyn lang, smal, glanzig, en wapperende by alle foorten, maar die vederen fchynen in den eerften opflag by den wilden Haan iets byzonders te vertoon en; ik bedoel het byna kraakbeenig aanhangzel, waarin die vederen eindigen. Als men ondertusfchen de zaaken van nabij befchouwt, ziet men ligt dat deeze fchyn van kraak-

kraakbeen by den wilden Haan alleen moet toegeschreven worden aan de digtheid, naauwe vereeniging en aan een plakking der baarden aan haar eind; men neemt daarenboven by den tammen Haan en by alle de foorten iets zeer overeenkomstigs waar, en men ziet, dat op die zelfde plaats de veder digter in een en glanziger is, dat het eenigst verschil bestaat in eene grootere aaneenkleeving der baarden aan malkanderen; dit verschil, dat in het eerst treffend voorkwam, verdwynt dan by nader onderzoek, en wordt integendeel een trek van overeenkomst en een onderwerp van nadering dier foorten.

Hetzelfde verschil vertoont zig ook met opzigt tot de groote dekvederen der vleugelen, en een aandachtig onderzoek leidt ons tot dezelve uitkomst, en tot het zien van dezelfde overeenkomst; men vindt zelfs eene treffende overeenkomst, als men dat onderzoek te werk stelt, tusfchen den wilden Haan en den tammen of boeren Haan, want de gewoone kleur van de groote dekvederen der vleugelen by deezen laatsten, is ros met kastanjebruin gediapt, welke ook de kleur dier zelfde vederen is by den wilden Haan, en deeze vederen maaken op de vleugelen by de twee foorten, welke wy vergelyken, eene groote vlek van dezelfde kleur, en de vederen, waaruit zy bestaat, zyn ten naasten by even eens van maakzel.

Wat de gelykheid tusfchen de dekvederen van het bovenst en van het onderste van den staart belangt, gelyk ook de vederen of pennen, die den
staart

staart uitmaaken, deeze is zoo volmaakt even eens by den wilden en by den tammen Haan, dat men in dat opzigt geen het geringst verschil tusfchen die twee Vogelen waarneemt. Men vindt dan tusfchen hen eene volmaakte gelykenis in de kenmerken van het geslagt, en men vindt ook eene zeer treffende in de fchikking en het maakzel der vederen zelf, een zeer sterk bewys van de zelfheid der foorten.

Wat de wolkingen der vederen aangaat, ik zal my niet ophouden met die met elkanderen te vergelyken, alzo men weet dar zy, tot in het oneindige verschillende, door den invloed der lugftreeken, door den ouderdom, en de verschillende omftandigheden van het leven, voltrekt ongenoegzaam zyn om te dienen om de Vogelen te onderscheiden en te doen herkennen.

Na den wilden Haan beschreven en denzelven met den tammen vergeleken te hebben, zoo wel in in deszelfs geslagtskenmerken, als in de fchikking en het maakzel der vederen, zal ik ook de Hen beschryven.

Zy is een derde kleiner dan het mannetje; dit verschil in grootte tusfchen den Haan en de Hen is ten naastenby even eens in alle de foorten.

De wilde Hen heeft zoo wel als haar mannetje, alle kenmerken dat geslagt van Vogelen eigen, op een na, dat haar ontbreekt, namelyk de kam en de vliesachtige lellen onder den bek. Dit verschil fchynt, ik beken het, groot; maar is hetzelve genoegzaam

om

om eene wezenlyk verschillende foort uittemaaken? Ik denk dat men dit kwalyk zal kunnen denken, als men acht slaat dat 'er te dien opzigte de verwonderlykste verscheidenheden tusfchen alle rasfen plaats hebben, ja zelfs tusfchen *individus* van een zelfde ras. Indedaad daar zyn foorten van Haanen en Hennen, gelyk de gekuifde, in welke noch het mannetje noch het wyfje noch kam noch lellen onder aan den bek hebben: in andere rasfen, gelyk die van den huis-haan heeft het mannetje fomtyds eene kam en lellen van eene overmaatige grootte, terwyl zyne wyfjes die vleeschachtige deelen niet merkbaar hebben. Deeze verschillen maaken egter in ons oog geen onderscheid van rasfen of *individus* uit, omdat wy van hunne zelfheid wel overtuigd en verzeekerd zyn. Moet dan hetzelfde verschil ons noopen om een verscheidenheid van rasfen tusfchen de wilde en tamme Hen, die voor het overige volmaakt gelyk zyn, vast te stellen? Alle zwaarigheden zouden weggenoomen zyn, als 'er gelyk geloofwaardige perfoonen, die buiten wonen, my verzeekerd hebben, boeren-hennen zyn, die volkomen van kam en lellen ontbloot zyn, hetgeen ik niet durve verzeekeren, naardien ik zulks niet heb kunnen onderzoeken; maar die boeren-hennen zyn ten minften de geene, die over het algemeen kleiner kam en lellen hebben; door deeze byzonderheid zelve, die in den eersten opslag een verschil fcheen aan te duiden, naderen zy de wilde Hen nog meer.

He

Het bovenste van den kop, het begin van den hals naar agteren, zyn met korte, smalle, graauwachtige vederen bedekt. De wangen en het onderste van den krop zyn witachtig; en die deelen, welke by den Haan kaal zyn, zyn by de Hen met zeer kleine en weinige vederen bedekt.

De vederen van den hals naar agteren zyn bruinachtig, en in haar midden in de lengte met eene witte rosse kleur gestreept. De vederen van den hals naar vooren, die op het borstbeen, en den buik, zyn bruin en in haar midden in de lengte met vuil wit gestreept. Die, welke de zyden bedekken, zyn graauw. Die van den rug zyn helder bruin met graauw gediapt, en de schaft vormt in de lengte dier vederen eene zeer smalle overlangse streep van eene heldere rosse kleur. De kleine en groote dekvederen der vleugelen vertoonen dezelfde kleuren en dezelfde streep. De groote vederen van de vleugelen zyn zwartachtig aan den binnen kant, en aan de buitenste zyde bruinachtig en met graauw gestippeld. De vederen van den staart zyn graauwachtig.

De pooten en vingeren zyn met graauwe schubben bedekt. Men ziet ter plaatse daar by de mannetjes de spoor staat een weinig uitsteekend knobbeltje.

Het is uit de beschryving, welke ik hier gedaan heb, gemakkelyk optemaaken, dat de kleuren van de wilde Hen die zyn, welke de gewoonlykste en gemeenste zyn op de vederen van de huis-hen.

Dus meen ik genoegzaam bewezen te hebben dat
die

die twee Vogelen van hetzelfde geslacht zyn met den tammen Haan en Hen; de trekken van overeenkomst in het maakzel, de schikking, en de kleuren zelfs der vederen, welke ik tusfchen den wilden en huis-haan, voornamelyk den boeren-haan, heb waargenoomen, de overeenkomst van kleuren tusfchen de vederen van de wilde Hen en de boere Hen, de kleinheid van de kam en de vliesachtige lellen van deeze, de afwezigheid deezer deelen by de wilde Hen, vertoonen zeer treffende trekken van gelykenis. Als men by deeze gelykenis tusfchen den wilden Haan en Hen, en dezelfde tamme Vogelen de noodzaaklykheid in acht neemt, dat 'er een eerste ftam moet geweest zyn, die van den ftat van vryheid tot den ftat van tamheid is overgegaan, de onkunde waarin men tot heden toe geweest is, welke foort dien eerften ftam uitmaake, de vrugtelooze nafpeuringen der Reizigers, die alle andere landen doorreisid hebben, en de plaats alwaar deeze foort gevonden is, dan zal het, geloove ik, zeer waarschynlyk voorkoomen, dat de wilde Haan en Hen, in de bosschen van Indie in vryheid gevonden, de oorspronglyke ftam zyn van alle de rasfen en verscheidenheden dier Vogelen, die van zulke oude tyden bekend, en door den tyd, den invloed der lugtstreeken, het verschil van voedzel, en vooral door eene slaverny, welker duuring tot de verwyderste eeuwen opklint, zoo zeer verbasterd en veranderd zyn.

Myn gevoelen steunt ook op de meening dat Indie

die

die het eerst bewoond land geweest zy, dat het in Indie ware dat de menschen, die zig in het vervolg in minder gelukkige lugtstreeken hebben nedergezet, oudstydts de kundigheden, welke zy noodig hadden, zyn koomen zoeken, want, of de volkeren van Indie hebben in hunne eerste verhuizingen eenen zoo nuttigen Vogel met zig genoomen, of de reizigers hebben hem in het vervolg uit dat land in dat hetwelk zy bewoonden, medegebragt.

Ik weet dat Geleerden, wier gevoelen van groot gewigt is, thans niet toestemmen dat Indie de eerste wieg der menschen en hunner kundigheden geweest zy. Maar zelfs al keurt men hunne meening goed, zoo zyn egter de omwentelingen, waarop zy zig gronden, zoo oud dat het, met betrekking tot ons, niet minder waarachtig is dat Indie het gelukkigst gelegen gedeelte van de oude wereld zy, dat het om die reden het oudst bevolkt moete geweest zyn, en dat de bewooners van andere landen het grootste gedeelte hunner kundigheden en zelfs der voortbrengzelen die hun nuttig zyn, van daar gehaald hebben. Dus is de historie van den wilden Haan en Hen, als het indedaad waarschylyk is, dat zy de oorspronglyke stam van den tammen Haan en Hen zyn, enigermaate verknogt met de historie der menschen, hunne verhuizingen, hunne reizen, en dit stuk van de Naauurlyke Historie eens Vogels verspreidt enig licht over de burgerlyke Historie van den mensch, even als de burgerlyke Historie van

den mensch, licht over dit stuk van Natuurlyke Historie verspreidt.

Ik zal besluiten met aantemerken dat de Indiaanen twee soorten van Haanen en Hennen houden: de eene is zuiver tam, en is voor die volkeren, die geen vleesch van enig dier eeten, alleen een voorwerp van koophandel of vermaak en aardigheid; de andere is in slaverny en dient voor de Haanen gevegten, eene soort van schouwspel, dat in Indie zeer in zwang is.

De eerste soort gelykt naar die van onzen tammen Haan en Hen en wordt in stand gehouden door de individus, die voortgefokt worden. De tweede soort is die van den wilden Haan en Hen, welke de Indiaanen onderhouden en vernieuwen, door de individus uit de boschen te haalen, in welke zy geboren zyn.

Deeze waarneeming, by de opgegeeven feiten gevoegd, bevestigt de gevolgen, welke ik uit die zelfde feiten getrokken heb; zy bewyst dat zelfs in Indie de tamheid den wilden Haan verzwakt en uitput, en in zyne vederen en die van zyn wyfje de verschillen te weeg brengt, welke wy tusfchen den wilden Haan en Hen en onzen huis-haan en hen hebben waargenoomen; deeze waarneeming is dan een laatst en sterk bewys dat de beschreven Vogelen de oorspronglyke stam zyn van den tammen Haan en Hen. Den stam deezer eerste verscheidenheid eens bekend zynde, is het gemakkelyk te begrypen hoe de omstandigheden, tot in het oneindige

dige

dige veranderd wordende met opzigt tot een dier, dat zoo verwonderlyk sterk vermenigvuldigd, en naar zulke verschillende lugtstreeken overgebracht is, de rasfen en verscheidenheden, welke wy in die soort kennen, veroorzaakt hebben.

HET INDISCH HAZELHOEN.

[*La Gelinotte des Indes.*]

Deeze Vogel is van de grootte van het Pyreneesch Hazelhoen (a); zyn voorhoofd is wit met eene ronde zwarte streep die naar beiden zyden tot aan den wortel der snavel loopt; het agterst gedeelte van den kop is rosachtig, en op elke veder is eene zwarte overlangse streep; de hals is van eene rosachtige graauwe aardkleur; de vederen van de borst zyn donkerrood en eindigen in eene dwarsche witte streep; de volgende zyn graauw tot op haare helft, en het overige van haare lengte zwart; De vederen van den rug, de stuit, en den staart, de kleine vederen der vleugelen zyn van eene geelachtige rosse kleur, met dwarsche half cirkelvormige streepen, die zwart zyn, doorsneden; de kortste van de groote vederen der vleugelen zyn tot aan haar midden van eene aardachtige graauwe kleur; het overige bestaat uit vier dwarsche streepen, de

eers-

(a) DE BUFFON *Hist. Nat. des Ois. T. III. p. 352. edit. in 12110.* VERTAALER.

eerste is zwart, de tweede is wit, de derde zwart, en de vierde of de punt van de veder is rosachtig geel van kleur; de langste vederen der vleugelen zyn bruinachtig zwart; de vleugelen zyn van onderen graauw; de buik is aardchtig graauw van kleur, met dwarsche zwarte streepen doorsnedèn; de snavel is geelachtig; de pooten zyn bruin.

Deezen Vogel vindt men op de Kust van *Coromandel*, alwaar hy *Chineefche Kwartel* genaamd wordt (a).

DE PATRYS VAN PONDICHERY.

[*La Perdrix de Pondichéry.*]

De Patrys van *Pondichery* is zoo groot als de Europefche graauwe Patrys; het bovenfte gedeelte van den kop is van eene rosachtige aard-graauwe kleur; de vederen, die het grondftuk van den bek omringingen, zyn geelachtig; de keel is van dezelfde kleur; de laafte vederen van de keel zyn zwart aan haar eind; het bovenst van den hals van agteren is graauwachtig, en met zwarte dwarsche streepen gegolfd; het onderst van den hals en de rug zyn ros, met gegolfde witte streepen; de borst is veel helderer ros, met dwarsche gegolfde zwarte
stree-

(a) Het is egter die Vogel niet, welken de Heer de BUFFON onder dien naam beschryft. *Hift. des Oif.* T. IV. p. 282. VERTAALER.

streepen; de buik is wit, met dwarsche halve cirkels wyze zwarte streepen doorsneden; op de zyden van den buik staan donkerroode vlekken; de kleine vederen der vleugelen zyn donkerrood van kleur, met dwarsche streepen, die rosachtig wit zyn doorsneden; haare schaften zyn van dezelfde kleur; de langste zyn van eene zeer donkere aardgraauwe kleur; de stuit is graauw met dwarsche streepen, vuil wit van kleur; deeze streepen zyn aan wederzyden met zwartelynen geboord; de middelbaare of tusfchen beiden of in het midden staande vederen van den staart zyn ros, met eene oneindige menigte kleine bruine en heen en weder loopende streepjes, die zeer dicht by elkanderen staan, hetgeen den staart als gewaterd maakt; op elke veder staan vier dwarsche streepen van eene doffe geelachtige kleur; deeze streepen zyn aan den kant van het eind van den staart met eene zwarte streep gezoomd: de zydelings staande vederen zyn donkerbruin, dwarsch met zwarte streepen doorsneden, maar alleen aan haaren binnenste zyde; de snavel is zwartachtig, de regenboog en de pooten zyn rood. Het mannetje heeft eene sterke spoor. Deeze Vogel wordt op de Kust van *Coromandel* gevonden.

HET BERGHOEN VAN ISLE DE FRANCE.

[*Le Francolin de l'Isle de France.*]

Deeze Vogel is van de grootte van een sterken rooden Patrys; het bovenst van den kop is van eene rosachtige geele kleur, maar de vederen van de kruin van den kop zyn zwart en met ros gezoomd: aan wederzyde van den kop zyn twee overlange streepen, die aan het grondstuk van het bovenst gedeelte van den snavel beginnen, de eene loopt naar het oog, omringt hetzelfde, en verlengt zig wat verder dan het oog; de andere, laager geplaatst, omringt hetzelfde even eens, en eindigt byna aan de eerste: de tusschen ruimte tusschen deeze twee streepen is wit; de keel is wit; de vederen van het agterste van den hals zyn wit met eene zwarte overlange streep, die aan haar eind breeder is; de vederen van het onderst van den hals en die van de borst zyn zwart en hebben zes witte vlekken aan haaren rand; die van den buik zyn van dezelfde kleur, maar de vlakken zyn grooter en rosachtig van kleur. De dyen zyn van eene heldere rosfe kleur, die door dwarsche zwarte streepen doorsneden worden; de vederen van den rug zyn donkerrood, maar die, welke op de vleugelen vallen, zyn zwartachtig in het midden, en hebben, onregelmaatige vlekken van eene rosfe witte kleur; de kleine vederen der vleugelen zyn zwart met ronde vlekken van eene rosachtige witte kleur; de groote vleugel-vederen zyn ook zwart, maar overdwarsch

dwarsch met wit gestreept; de vleugelen zyn van onderen graauw; de stuit en de eerste staartvederen zyn helder ros, met overdwarsche zwarte streepen; de zydelingsche vederen zyn geheel bruinachtig zwart: de bek is zwart, de voeten zyn helder ros. Het mannetje heeft eene zeer sterke spoor.

Deeze Vogel valt natuurlyk op het eiland *Madagaskar*, van waar hy naar *Isle de France* is overgebracht geworden: gaat op de boomen zitten roesten; zyn gezang gelykt naar dat van het Paerl-hoen, hetgeen den inwooners van die Volkplanting hen den naam van *gepaerelde Patrys* (*Perdrix Pintadée*) heeft doen geeven.

DE PATRYS VAN GINGI.

[*La Perdrix de Gingi.*]

Hy is kleiner dan de graauwe Patrys van Europa; het bovenst van den kop is donker bruin van kleur: van den bovensten hoek van den snavel loopt overlangs eene witte streep, die boven het oog henen loopt, en zig byna tot agter den kop uitstrekt; elke veder, die deeze streep uitmaakt, heeft eene overlangse zwarte vlek of streep; de keel is helder ros, de hals en de wangen van dezelfde kleur, moar op elke veder is eene overlangse zwarte vlek of streep. Boven op de borst is eene zwarte vlek van eene andere, die kastanie bruin is, door eene witte streep, die als eene halve cirkel loopt, afgescheiden; de

rug is rosachtig , aardgraauw van kleur ; de vedertjes , die de vleugelen overdekken , zyn kastanjebruin , aan hunnen buitensten rand en aan hun eind met eene rosachtige aardgraauwe kleur gewasfchen ; op elke veder is aan haar eind eene zwarte byna ronde vlek ; de volgende of middelmaatige vederen zyn ook kastanjebruin , maar zy zyn aan haar eind en aan de buiten zyde met bleek geel gewasfchen ; op elke veder staat eene zwarte vlek , die naar het eind van de veder gerond is ; de kortste van de grootte vleugel-vederen zyn helderer kastanjebruin , en aan haar eind met geel gewasfchen . Op elke veder is aan haar eind een klein zwart byna rond vlekje ; de grootste zyn zwartachtig bruin van kleur ; de stuit en de staart zyn van eene rosachtige aardgraauwe kleur en op elke veder staat eene zwarte vlek van de gedaante van een traan : het onderlyf is wit en op elke veder staan twee overlangse streepen van eene heldere kastanjebruine kleur ; de voeten zyn rosachtig geel , en de snavel is zwart .

Het wyfje is een weinig minder sterk dan het mannetje en volstrekt verschillende van kleur ; het bovenst van den kop , en het agterst van den hals zyn aardkleurig graauw , de keel en het voorst van den hals zyn donker bruin ; boven aan de borst is eene breede graauwe vlek ; de vederen , die dezelve uitmaaken , zyn dwarsch door gegolfde zwarte streepen doorsneden ; de zyden van het onderlyf zyn kastanjebruin van kleur ; de buik is helder ros ; op de eerste vederen naar de borst staat eene zwarte

te

te ronde vlek, en op de andere is eene vlek van dezelfde kleur als eene halve maan; de kleine vederen der vleugelen zyn drie vierde van haare lengte van eene aardachtige graauwe kleur, die overdwarsch met zwarte gegolfde streepen doorsneden is; haar eind is van eene donkere kastanjebruine kleur, hetgeen eene byna ronde vlek van die kleur op het eind der vederen maakt: daar zyn op elke veder ter plaatse alwaar deeze kastanjebruine vlek begint, twee witte vlekken, eene op den buitensten rand, en eene op den binnensten rand; de kortste van de groote vleugel-pennen zyn aardgraauw van kleur, naar den binnen kant tot op drie vierde deelen van haare lengte met eene heldere rosse tint gewasfchen, en met eene donkere rosse tint tot dicht aan haar eind, dat met eene rosachtige geele kleur omzoomd is; maar op de eerste of kortste pen is deeze vlek bepaald binnen eene ronde lyn van dezelfde kleur. De vederen van de stuit en van den staart zyn graauw, met ros gewasfchen, en dwarsch met zwarte gewolkte streepen doorsneden: de voeten zyn aardachtig graauw; de snavel is zwart, en de regenboog geel.

DE ROODE PATRYS VAN MADAGASKAR.

[*La Perdrix Rouge de Madagascar.*]

Hy is van dezelfde grootte als de voorige; zyn geheel lyf is dof bruin-rood van kleur; het bovenst van den kop en het agterst van den hals zyn slegts

wat donkerer en met bruin gewasfchen; de fnavel is geel, de regenboog en voeten zyn van eene fchoone roode kleur; het mannetje heeft aan elk zyner pooten twee fpooren.

DE GROOTE KWARTEL VAN MADAGASKAR.

[*La grande Caille de Madagascar.*]

Hy is eens zo groot als de Europeefche Kwartel; het bovenst van den kop, het agterst van den hals, en de rug zyn van eene bruinachtige rosfe kleur; de vederen op de kruin van den kop hebben eene ftreep van eene geelachtige witte kleur, die eene andere witachtige agter aan den kop vormt; deeze ftreep eindigt wat verder dan het midden van den hals, omdat zy daar met de vederen van het onderst van den hals in een loopt, welke, zoo wel als die van den rug, eene geelachtige witte ftreep hebben; maar deeze laatfte worden door zwarte dwarfche ftreepen doorfmeden. Op de wangen zyn twee witte overlangfe fmalle ftreepen, die tot op het onderst van den hals naar beneden loopen: tufchen deeze twee ftreepen is eene graauwe, die tot op de borst voortloopt; zy is donker graauw naar den kop toe, de keel is zwart; aan het bovenst van de borst is eene breede kajanjebruine vlek; de borst en het onderlyf zyn zwart; en op elke veder is een witte ronde vlek, die breeder dan hoog is. De vederen, naar het onderlyf loopende, zyn lang en fmal en bedekken die van den buik en de dyen geheel; zy zyn

kas-

kastanjebruin van kleur, en hebben aan haaren schagt eene overlangsche geelachtige witte streep, ter wederzyde van die streep is eene zwarte lyn. De kleine vederen, die de vleugelen bedekken, zyn rosachtig, en hebben eene geelachtige witte streep in het midden; zy zyn ook door onbepaalde zwarte dwarsch streepen doorsneden; de volgende, of middelste vederen zyn rosachtig, met zwart gewasfchen; deeze hebben ook eene witte overlangsche streep in het midden, maar worden ook nog daarenboven doorsneden met geelachtige witte streepen; de kortste van de groote vleugel-pennen zyn zwart; zy hebben eene witte streep op de schagt, zyn met geelachtige banden getekend, en worden aan haar eind met eenen band van dezelfde kleur omzoomd; de langste, eindlyk, zyn van bruinachtige aardkleur. De staart is zwart met dwarschstreepen van eene geelachtige witte kleur; de schagt van elke veder is van dezelfde kleur; de pooten zyn rosachtig; de snavel is zwart en de regenboog bleek geel van kleur.

DE GROOTE CHINEESCHE KWARTEL..

[*La grande Caille de la Chine.*]

Hy is wat kleiner dan de voorige; de vederen van de kruin van den kop zyn van eene aardachtige graauwe kleur en met zwarte dwarschstreepen doorsneden; haare schagten zyn wit; haare wangen zyn helder ros van kleur. Aan den bovensten hoek van den

den

den snavel begint eene overlangsche witte lyn, die boven het oog henen loopt, en zig tot byna aan het agterhoofd uitstrekt. De vederen van den hals, den rug, en de stuit zyn lang en smal; zy zyn van eene zeer heldere graauwe aardkleur, met zwarte dwarsche streepen doorzaaid, en op het midden van elke veder is eene witachtige streep, van boven vry breed, en die aan den kant van het eind der veder in eene punt eindigt. De vederen van de stuit zyn veel langer dan de staart, en bedekken denzelven geheel: de vleugelen zyn bruinachtig, maar op de buitenzyde van elke veder zyn groote zwarte ronde vlekken. Het onderlyf is rosachtig, deszelfs vederen zyn lang en smal, en daar is ook eene witachtige streep op elke veder; maar op de zyden der vederen zyn slegts enige zwarte vlekken. De snavel is zwart, en de regenboog rood, de pooten zyn geel.

DE BRUINE KWARTEL VAN MADAGASKAR.

[*La Caille brune de Madagaskar.*]

Hy is zoo groot als de Kwartel van Europa; het bovenst van den kop, het bovenst van den hals naar agteren is bedekt met zwarte en rosfe vederen; de zwarte zyn de meeste in getal. De keel is helder aardkleurig graauw; de vederen van het onderst van den hals, van de borst, en van het onderlyf zyn van dezelfde kleur, en zy hebben twee zwarte bepaalde streepen, die den omtrek der veder volgen:
de

de vederen van den rug, van de stuit, van den staart, de kleine vederen der vleugelen, en de kortste der groote zyn ook helder aardkleurig graauw, met dwarsche zwarte streepen doorsneden; de grootste vederen der vleugelen zyn bruin; de regenboog van het oog is geel; de snavel en de pooten zyn zwart.

DE KLEINE KWARTEL VAN GINGI.

[*La petite Caille de Gingi.*]

Hy is ten naasten by een derde kleiner dan de Kwartel van Europa; de kop is zwart en de kruin van eene rosachtige geele kleur: aan den bovensten hoek van den snavel ontstaat eene overlangsche streep van dezelfde kleur, die, door het oog afgebroken zynde, zig tot byna agter den kop uitstrekt. De keel is wit en eindigt in eene zwarte streep; de hals van vooren, de borst, en het onderlyf zyn van eene roodachtige geele kleur: op het midden van elke veder is een overlangsche zwarte band die van onderen wat breeder is; deeze band wordt aan wederzyden door een anderen witten band bezoomd. Op de borst is een zwarte band, die ongelyk is in zyne breedte, en die heen en weder loopt van de keel tot onder aan den buik; de hals is van agteren rosachtig; op elke veder is eene geelachtige overlangsche streep: deeze streep is aan de kanten met zwart omboord; de vederen van den rug, de stuit, en de kleine vederen der vleugelen zyn van eene
byna

byna kastanjebruine rosse kleur: op elke veder is een vry breede band van eene geelachtige kleur; en zy worden dwarsch doorsneden door kleine streepjens van dezelfde kleur; deeze kleine streepjens zyn met [zwart gezoomd; de groote vederen der vleugelen zyn bruin; de kleine vederen der vleugelen zyn van onderen wit, en de groote graauw.

Het wyfje is van dezelfde grootte: de kleuren zyn even eens op het geheel bovenste gedeelte en minder schitterende op het onderst gedeelte. De keel is wit en wordt door eene zwarte streep bepaald: de hals is van vooren van eene roodachtige geele kleur: op het midden van elke veder is een overlange witte band en op de zyde twee kleine zwarte ronde vlekjes. Het onderlyf is ook van eene roodachtige geele kleur; op het midden van elke veder is eene overlange witte streep, die vry breed is, en deeze vederen zyn aan de zyden door dwarsche banden, die zwart zyn, doorsneden.

Men vindt deeze Vogelen op de Kust van *Coromandel*.

HET PAAUWTJE VAN MALAKKA (a).

[*Le Petit Paon de Malacca.*]

Deeze Vogel is een derde kleiner dan de Euro-
pe-

(a) Deeze Vogel onder de volgende naamen by de Vogelbeschryvers bekend: *l'Eperonnier* (de *Dubbelspoor*) Bur-

FON

peaanfche Faisant: de kop en hals zyn donker bruin; de keel is graauwachtig; de oogen zyn omringd met een naakt vel van eene opruivent geele kleur. De vederen van het onderst van den hals van vooren, die van de borst enden buik zyn aardkleurig graauw, met dwarfche gegolfde zwarte banden doorsneden, die zeer dicht by elkanderen staan; de fchaften deezer vederen zyn wit; de kleine vederen der vleugelen, de buitenfte van de groote, en die van den rug zyn van eene heldere geelachtige graauwe kleur met zwarte gegolfde dwarsch banden doorzaaid: op elke veder is dicht by haar eind eene vlek van eene fchitterende blaauwe kleur, die onder een zeker gezigtspunt eene speeling van groen en goud heeft; de langfte pennen der vleugelen zyn bruin; de staart bestaat uit twee laagen en is helder aardkleurig graauw: op elke pen van de eerste laag, dat is te zeggen, op de kortfte, is, een weinig voor haar eind, eene fchitterende blaauwe vlek, die in het groenachtige en goude speelt, daar is ook eene diergelyke op het oog, dat op de staartpennen van het

Paauwt-

TON *Hist. des Ois. Ed. in 8vo. Vol. IV. p. 121. Le Paon de la Chine (de Chineefche Paauw) BRISSON Vol. I. pag. 291. Phasianus Pavoneus (mas.) en Phasianus fiscus (femina) (het Mannetje de Paauw-Faisant, het Wyfje de bruine Faisant) KLEIN Av. p. 114. N. 5. en p. 114. N. 6. Paon Phaisant de la Chine, (de Chineefche Phaisant-Paauw, EDWARDS T. II. p. 67 en 69. Pavo bicalcaratus (de Dubbelgespoorde Paauw) LINNÆUS. VERTAALER*

Paauwtje staat; op de langste staan twee zulke vlekken tegens elkanderen; de regenboog van het oog is geel, en de pooten zyn zwart.

Het mannetje heeft twee zeer sterke spooren aan den regter poot, en drie aan den linker poot, van welke twee met het grondstuk elkanderen raaken.

Deeze Vogel schynt dezelfde te zyn met die van EDWARDS pl. 67 en 69. van BRISSON T. I. p. 291. en die welken BUFFON onder den naam van de *dubbelspoor* (*l'Eperonnier*) beschreven heeft; hy verschilt 'er egter een weinig van in kleur en grootte. Naardien de Natuurbeschryver denzelven alleen volgens tekening beschreven hebben, heb ik gemeend eene naauwkeurige beschryving naar den Vogel zelve te moeten geeven; ik heb hem in het geslagt der Paauwen geplaatst, omdat hy de kenmerken en huishouding van die Vogel heeft (a). De dubbele

spoor,

(a) De Heer DE BUFFON merkt aan, dat hy noch tot de Faifanten, noch (en nog minder) tot de Paauwen kan betrokken worden, vermits hy van den Paauw verschilt door den staart, door het maakzel en getal der pennen, waaruit hy bestaat, door de evenredigheden van zyne gedaante, door de grootte van den kop en den hals, gelyk ook daarin dat hy zynen staart niet opzet, en uitbreidt (want, noch EDWARDS noch onze schryver zeggen, dat hy pronkt) en dat hy, in plaats van een kroontje slegts eene soort van platte kuif heeft, welke gevormd wordt door de vederen van de kruin van den kop, die hy kan opligten en welker punten een weinig naar vooren koomen. en eindlyk verschilt het

man-

spoor, welke hy aan elken poot heeft, is geen kenmerk, dat ons denzelven tot een byzonder geslagt moet doen betrekken; ik heb dat zelfde kenmerk, gelyk men hier boven gezien heeft, by den rooden Patrys van *Madagaskar* gevonden.

DE ROULOUL VAN MALACCA.

[*Le Rouloul de Malacca.*]

Deeze Vogel schynt enige overeenkomst te hebben met de Faifant; hy verschilt egter van denzelven, gelyk men in zyne beschryving zien zal, door wezenlyke kenmerken, die hem tot een byzonder geslagt moeten maaken.

Hy is van de grootte van de Europeefche Ringduif; zyne geslagts kenmerken zyn de vingeren van een gefcheiden, de pooten tot aan den hiel met vederen bedekt, vier vingeren, waarvan drie naar vooren en een naar agteren gerigt; deeze laatste is slegts een stomp en heeft geen nagel; de bek als een gekromde kegel, de staart kort en horizontaal.

De kop en hals zyn zwart; agter den kop is eene donkerroode kuif; de vederen, die dezelve uitmaaken, zyn over het algemeen alle hard en styf, en de

mannetje van dat der Paauwen door die dubbele spoor aan elken poot; men zie verder de aanmerkingen van den Heer DE BUFFON T. IV. p. 123. VERTAALER.

III. Deel.

I

de baarden zyn niet met elkanderen vereenigd, gelyk aan de gewoone vederen, deeze kuif ligt wat naar beneden, en is zoo gerigt, dat het fchynt dat de Vogel dezelve niet kan opzetten. Op het voorhoofd zyn zes zeer lange zwarte borstels die eene andere kuif uitmaaken, welke de Vogel naar welgevallen kan opzetten en nederleggen: de ruimte tusfchen deeze twee kuiven is wit en maakt een dwarsfchen band op de kruin van den kop; de omtrek der oogen is met kleine ftyve witte vedertjens bezet: de borst en buik zyn van eene fchoone donkere paarfche kleur; de kleine vedertjens, die de vleugelen bedekken, zyn bruin; de volgende of de middelbaare gelyk ook de kortfte onder de groote, zyn rosachtig wit met zwarte gegolfde dwarsfchtreepen doorzaaid; de grootfte zyn rosachtig geel van kleur, en overdwarsch met gegolfde zwarte lynen doorsneden; de kleine vederen onder aan de vleugelen zyn bruin, de groote graauw; de rug, fluit, en ftaart zyn donker groen; het bovenst gedeelte van den fnavel is zwart; het onderst is geel aan den wortel en zwart in het overige zyner lengte; de regenboog der oogen is geel, gelyk ook de pooten.

DE HOLLANDSCHE DUIF.

[*Le Pigeon Hollandais.*]

Deeze Vogel heeft in zyne kleuren enige overeenkomst met den *Founingo* van den Heer DE BUFFON (a) en met de *blaauwe Ringduif* van *Madagaskar* van den Heer BRISSON (b); maar hy verschilt van dezelve in grootte en in de hoedanigheid van de vederen van den hals.

Hy is veel grooter dan de *Europische Ringduif*; de vederen van den kop, hals, en van de borst zyn lang, smal, en eindigen in eene punt: deeze vederen zyn van een vry byzonder maakzel; zy zyn gepolyst, blinkende, en op het gevoel als een kaakbeenig blad; ik heb, met behulp van het vergrootglas, niet kunnen onderscheiden of die bladen geformeerd waren door de nauwe vereeniging der baarden; maar het is te denken dat zy van even hetzelfde maakzel zyn als de aanhangzels, welke men aan enige vederen van de vleugelen van den *Beemer* (c) en aan de kraakbeenige bladen van den *wilden Indischen Haan* ziet. Het oog is omringd met

een

(a) BUFFON *Hist. des Ois.* T. IV. p. 374. ed. in 8vo. pl. enlum. N. 2.

(b) T. I. Pl. XIV. fig. 1.

(c) De *Beemer* of *Boheemer*, *Garrulus Bohemicus*, le *Fasseur de Boheme*, by BUFFON le *Fasseur*, *Hist. des Ois* T. VI. p. 144. VERTAALER.

een naakt vel van eene donkere roode kleur; de rug, de vleugels, en de buik zyn donker blaauw; de stuit en de staart van eene zeer levendig karmyn-roode kleur; de snavel en de regenboog zyn van dezelfde kleur, en de pooten zwart.

Deezen Vogel vindt men op *Isle de France*; men wil dat zyn vleesch een vergift zy (a).

DE GRAAUWE CHINEESCHE TORTELDUIF.

[*La Tourterelle grise de la Chine.*]

Zy is van de grootte van de witte Tortelduif, welke men in Frankryk in de Duiven-hokken en by de Vogelaars ziet; het bovenst van den kop is graauw van kleur, en het agterst donker wyngraauw: de omtrek der oogen is met kleine witte vedertjens bezet; het voorst van den hals, de borst, en de buik zyn zeer helder roodachtig wyngraauw van kleur; de vederen van het agterst van den hals, hebben de gedaante van een omgekeerd hart; zy zyn zwart, en daar is aan wederzyden eene ronde schoone witte vlek; de kleine vederen der vleugelen

(a) De Heer DE BUFFON zegt dit niet, en GESNER houdt het voor een lekker eeten. SCHWENCKFELD zegt dat het slegts middelmatig van smaak en niet gezond is; dit alles zegt de Heer DE BUFFON, hangt veel af van hetgeen waarmede de Vogel zig gevoed heeft. Zie *Hist. Nat. des Ois.* T. VI. q. 158. VERTAALER.

len, de rug, en de stuit, zyn aardbruin van kleur; de groote vederen der vleugelen zyn zwart; de eerste vederen van den staart zyn bruin, de onderste zyn tot op de helft zwart, en in het overige van haare lengte wit; de dekvederen van het onderst van den staart zyn van eene zeer heldere roodachtige graauwe kleur; de snavel is zwart; de regenboog rood; en de pooten geel.

DE BRUINE CHINEESCHE TORTELDUIF.

[*La Tourterelle brune de la Chine.*]

Deeze is van de grootte van de vorige; de kop, de hals, de borst en de rug zyn van eene bruinachtige aardgraauwe kleur, de keel is ligter gekleurd; te wederzyde van den hals zyn enige zwarte vederen, die aan het eind van eene heldere achsgraauwe kleur zyn; de kleine vederen der vleugelen zyn bruin en eindigen met een opruinent geelen band; enige dierzelfde kleine vederen op den rand der vleugelen zyn helder aschgraauw van kleur: de groote zyn bruin; de stuit en de staart zyn donker aschgraauw; de buik en dyen zyn wyngraauw: de dekvederen onder aan den staart zyn helder aschgraauw; de snavel, de regenboog, de pooten zyn rood.

HET KLEIN TORTELUIFJE VAN QUEDA.

[*La petite Tourterelle de Queda.*]

Het is wat grooter dan de huis-musch en veel langwerpiger dan dat Vogeltje; het voorhoofd en de keel is van eene heldere aschgrauwe, en het agterhoofd van eene donkere aardgrauwe kleur: de vederen van het agterst gedeelte van den hals zyn van dezelfde kleur, die door zwarte dwarschstreepen doorneden wordt; de vederen van den rug, van de stuit, en de kleine vleugel-vederen zyn licht aschgrauw, eindigende in eene zwarte streep: de zyden van den hals zyn wit, met zwarte zeer dicht by elkanderen staande dwarschstreepen; de borst en buik zyn helder wyngrauw; aan de zyden van den buik loopen gegolfde zwarte dwarsche streepen over de vederen; de groote vleugel-vederen zyn bruin; de vleugelen zyn van onderen rosachtig; maar de kleine vleugel-vederen zyn met zwarte gegolfde dwarschstreepen doorzaaid; de eerste vederen van den staart zyn bruin, die onder aan den staart of ter zyden aan den staart zyn bruin, tot drie vierde, en wit in het overige van haare lengte; de dyen en de dekvederen onder aan den staart zyn wit; de snavel is zwart, aan zyn wortel en aan zyne punt met geel getint; de regenboog en de pooten zyn van eene geele opriment kleur.

Deeze Tortelduif is zeer fraai; haar vleesch is zeer lekker: men heeft enige derzelve op *Isle de France* overgebracht, alwaar zy zeer vermenigvuldigd zyn.

DE

DE GROOTE CHINEESCHE TORTELDUIF.

[*La grande Tourterelle de la Chine.*]

Zy is van de grootte van de Ringduif van Europa; haar kop is graauw; het voorst van den hals, de buik, en de dyen zyn helder wyngraauw; het agterst van den hals en de rug zyn donker purperpaarsch; de vederen, die de zyden van den hals bedekken, hebben de gedaante van een omgekeerd hart; zy zyn zwart, en eindigen in eene wyngraauwe streep; de kleine vleugel-vederen zyn donker rood, de groote aardkleurig zwart. De stuit is paarschachtig graauw; de eerste vederen van den staart zyn aardkleurig zwart; de onder- of zyd vederen van den staart zyn zwartgraauw tot op de helft, en wit op het overige van haare lengte; de dekvederen onder aan den staart zyn wit; de snavel is geelachtig; de regenboog rood, en de pooten bruin.

DE TORTELDUIF VAN DE KAAP DE GOEDE HOOP.

[*La Tourterelle du Cap de Bonne-Esperance.*]

Zy is van dezelfde grootte als de voorgaande; de kop is helder aschgraauw van kleur; het oog is omringd met een naakt vel, rood van kleur, dat door eene witte streep omgeeven wordt; de vederen van den hals zyn lang, smal, en schynen geene schaft te hebben, zy zyn wyngraauw van kleur. De klei-

ne vederen der vleugelen zyn van dezelfde kleur; op elke veder is eene witte driehoekige vlek; de groote vederen der vleugelen, en de staart zyn zwart; de buik, de dyen en de dekvederen van het onderst van den staart zyn helder aschgrauw; de snavel is zwart; de regenboog en de pooten zyn rood.

DE TORTELDUIF VAN SURATTE.
[*La Tourterelle de Surate.*]

Zy is van de grootte van de Chineefche Tortelduif; de kop en het voorst van den hals zyn wyngrauw; de borst, buik, en dyen zyn van dezelfde kleur, maar veel helderer; de vederen van het bovenst van den hals naar agteren zyn zwart en eindigen in eene witte streep; de volgende, of die van onderen aan den hals zyn ook zwart, maar eindigen in eene rosachtige streep; de kleine vederen der vleugelen zyn helder aschgrauw; op elke veder is eene overlangfche zwarte streep, die in dezelfde rigting loopt als de fchaft van de veder; deeze streep is aan haar eind een weinig uitgerand; de groote vederen der vleugelen zyn zwart; de rug, de stuit en de staart zyn donker aardgrauw; de dekvederen van den staart van onderen zyn wit; de snavel is zwart; de regenboog en de pooten zyn rood.

DE GRAAUWE TORTELDUIF VAN SURATTE.

[*La Tourterelle grise de Surate.*]

Zy is wat kleiner dan de voorgaande Tortelduiven; de kop is rosachtig wyngraauw; de vederen van het voorst van den hals zyn zwart van haar begin tot op twee derde, en rosachtig in het overige van haare lengte; de hals van agteren en de rug zyn aardkleurig graauw; de kleine vederen der vleugelen zyn aschgraauw, de groote zwart; de eerste vederen van den staart zyn aardkleurig graauw, de zydelingsche zyn zwart tot op de helft, en wit graauw in het overige haarer lengte. De buik, de dyen, en de dekvederen van den staart van onderen zyn wit; de snavel is zwart; de regenboog en de pooten zyn rood.

DE TORTELDUIF VAN DE KUST VAN MALABAAR,

[*La Tourterelle de la côte de Malabar.*]

Zy is van de grootte van de geruigde Tortelduif; de kop is licht aschgraauw; de hals en borst licht wyngraauw; en de rug en vleugels licht aschgraauw van kleur. Op de middelbaare vederen der vleugelen, dat is te zeggen, op die, welke naast aan de groote volgen, staan enige zwarte eironde vlekken; de eerste vederen van den staart zyn graauw, de zydelingsche zwart tot twee derde en wit in het overige haarer lengte; de buik is wit; de snavel, de regenboog, en de pooten zyn rood.

DE GRAAUWE HAVIK MET DEN GESTREEPTEN
BUIK VAN MADAGASKAR.[*l'Autour gris à ventre rayé de Madagascar.*]

Alle de kenmerken van deezen Vogel toonen dat hy tot het geslacht der Sperwers behoort; de kromming van den snavel begint aan zyn grondstuk, de pooten zyn lang en dun; de vingers zyn sterk en de nagels krom. Hy is van de grootte van de Europeefche Faifant; het bovenst van den kop, de hals, de rug zyn licht aschgrauw. Het oog is omringd met een naakt vel, geel van kleur, en dat zig van den wortel van den snavel tot byna agter aan den kop uitstrekt; de kleine dekvederen der vleugelen zyn licht aschgrauw, de volgende of middelbaare zyn van dezelfde kleur, maar op elke veder staat eene byna ronde vlek, die zwart van kleur is: de kortste van de groote vederen aan het buitents der vleugelen zyn tot op haare helft aschkleurig, en aan de binnen-zyde zyn zy ook wit tot op de helft, en met schuinsche streepen doorsneden; zy zyn zwart in het overige haaren lengte, en aan haar eind met wit omzoomd; de groote vederen der vleugelen zyn tot op een derde wit en schuinsch met zwarte streepen doorsneden; zy zyn zwart in het overige haarer lengte; de kleine vederen der vleugelen van onderen zyn wit, met zwarte streepen doorsneden; de vederen van de borst, van den buik, van de dyen, en van de stuit zyn wit, en door zwarte halfronde dwarsche streepen doorsneden; de staart is zwart:

op

op het midden van denzelfven ziet men eene witte streep, met kleine zwarte streepjens doorzaaid; de snavel is zwart; de regenboog en de pooten zyn geel.

Men geeft deezen Vogel op *Madagaskar* den naam van *gestreepden Arend* (*l'Aigle rayée.*)

DE INDIAANSCH E RINGVALK.

[*Le Faucon à collier des Indes.*]

Deeze Vogel is één voet vier duimen lang van den snavel tot aan het eind van den staart; de vleugels zyn dertien duimen lang, de pooten vier duimen hoog. De kop, de keel, het agterste van den hals, en de rug zyn zwart; de borst, de buik, en de dyen zyn wit; de eerste kleine vederen der vleugelen zyn wit; de volgende zwart: de middelbaare, gelyk ook de kortste der groote zyn zilverkleurig aschgrauw; de grootste zyn zwart; de stuit is wit, de staart is licht zilverkleurig grauw; de snavel zwart; de regenboog en de pooten rosachtig geel.

Het wyfje is wat kleiner dan het mannetje; haare heerschende kleur is zilver-grauw; zy heeft drie ronde zwarte vlekken op de kleine vleugel-vederen, en drie andere op de buitenste zyden van de kortste der groote; de groote vleugel-vederen zyn zwart; de zyden van den buik, de dyen, en de dekvederen van den staart van onderen zyn wit; op het midden van elke veder is eene overlangsche streep van don-

donker rosfe kleur; de snavel is zwart; de regenboog en de pooten zyn rosachtig geel van kleur.

DE KONINGSGIER VAN PONDICHERY.

[*Le Vautour Royal de Pondichery.*]

Deeze Vogel heeft een korten, zeer krommen snavel, het grondstuk van zyn snavel is met een naakt vel bedekt, de neusgaten staan bloot; hy heeft vier vingeren, die tot aan hun begin van een gescheiden, en waarvan drie naar vooren, en een naar agteren staan; zyne pooten zyn kort en sterk, zyne nagels krom, zyn kop en hals kaal, en gedeeltelyk met klein dons bedekt, het voorhoofd plat, de kop zeer groot; op zyn hals is een zeer dun vlies rood van kleur en zonder vederen, dat onder de ooren begint, zig verbreedt in het midden rond loopende, en zig tot onder aan den hals uitstrekt.

Dit is een der grootste Vogels van Indie; hy is van de grootte van onze grootste Ganzen. De kop, hals, en borst zyn vleeschkleurig; het agterst van den kop, en de ruimte tusfchen de neusgaten en de oogen zyn met een klein vleeschkleurig dons bezet; het voorst van den hals en de borst zyn ook van afstand tot afstand met kleine fyne vedertjens van dezelfde kleur, aan kleine boschjens geplaatst, bezet. De rug, de buik, de vleugels en de staart zyn zwart; de regenboog is rood; de snavel is zwart, en de pooten geel.

DE

DE GROOTE INDISCHE GIER.
 [*Le grand Vautour des Indes.*]

Deeze Vogel is iets kleiner dan de voorige: de kop, hals, en borst zyn kaal, en van eene rosachtige kleur; de kop is met een klein enkel dons bedekt, dat naar hair gelykt; de hals is zeer lang naar evenredigheid van het lyf; hy is van afstand tot afstand met zeer fyne vederen bezet, die aan boschjens staan. De vederen der borst zyn kort, ruuw, en gelyken naar afgesneden hair; die van het onderst van den hals naar agteren zyn lang, smal, eindigen in eene punt, en zyn van eene rosse kleur, die byna donker rood is; de kleine vederen der vleugelen, die van den rug, en van den stuit zyn omberkleurig, en eindigen met eene streep van eene veel lichter kleur, de groote vederen der vleugelen en van den staart zyn zwart; de regenboog is rood; de snavel en de pooten zyn zwart.

Deeze Vogelen zyn zeer gulzig; zy onthouden zig over dag op den oever der zee om op de doode visfchen te aazen, welke door de baaren op het strand geworpen worden; zy leeven over het algemeen van krengeu, en graaven de doode lichaamen op; zy hebben eene zwaare vlugt, schoon zy eenen sterken vleugel hebben.

DE GIER VAN GINGI.

[*Le Vautour de Gingi.*]

Als men alleen op het kenmerk van den snavel acht gaf, zou men deezen Vogel niet onder het geslacht der Gieren kunnen plaatsfen; maar schoon zyn snavel volkoomen naar dien van den Kalkoen gelyke, heeft hy egter alle de andere kenmerken van den Gier; de neusgaten staan bloot, het grondstuk van den bek is met een kaal vel bedekt; de ruimte tusfchen de neusgaten en de oogen is met een klein dons bezet, dat naar hair gelykt.

Hy is van de grootte van een Kalkoen; het voorhoofd, de wangen, en de keel zyn kaal; deeze zyn, even als het grondstuk van den snavel, van eene wat roodachtige vleeschkleur. De vederen van het agterst gedeelte van den kop, en van den hals zyn lang, smal, en wit van kleur; de kleine vederen van de vleugelen, van den buik, en van den rug, en de staart zyn van dezelfde kleur; de groote vederen der vleugelen zyn zwart; de regenboog is rood; de bek en de pooten zyn graauwachtig.

Deeze Vogel wordt op de Kust van *Coromandel* gevonden, alwaar de inwooners, geen acht geevende dan op het maakzel van zyn bek, hem den naam van *wilden Kalkoen (Dinde Sauvage)* gegeeven hebben.

DE KLEINE SCHREEUWENDE BUIZERT.

[*La petite Buze criarde.*]

Deeze Vogel heeft een korten, krommen, van onderen holronden, en aan zyn grondstuk breedten snavel; deszelfs kromming begint reeds aan zyn wortel, de vederen van het grondstuk van den bek staan naar vooren gerigt; zyne pooten zyn sterk, zyne vleugels byna zoo lang als de staart; het oog is omringd met een naakt vel, rood van kleur; om de oogleden staat een kring van haren of harde borstels, die waare winkbraauwen uitmaaken.

Hy is van de grootte van de Ringduif; het bovenst van den kop, het agterst van den hals, de rug, de stuit, de vederen boven den staart zyn aschgrauw; de kleine vederen der vleugelen zyn zwart, de volgende of middelbaare zyn helder aschgrauw, de grootste grauwachtig zwart; de keel, borst en buik, en de dekvederen van het onderst van den staart zyn wit; de regenboog en de pooten zyn geel; de nagels zyn zwart, lang, en krom; de nagel van den middensten vinger verbreedt zig naar binnen tot eene uitsteekende zeer scherpe spits.

Men vindt deezen Vogel op de Kust van *Coromandel*, hy houdt zig op in de ryst-velden, alwaar overvloed van kikvorschjens gevonden wordt; men kan hem bezwaarlyk naderen; als hy iemand van verre bespeurt, schreeuwt hy herhaalde reizen altoorens weg te vliegen; dit herhaald geschreeuw heeft hem

den

den naam van den *schreeuwert* (*Criard*) doen verkrijgen.

DE CHINEESCHE HOORN-UIL.
[*Le Hibou de la Chine.*]

Deeze Uil is van de grootte van de Hoorn-Uil van Europa; het bovenst van den kop, het agterst van den hals, de rug, de stuit, de staart, en de kleine vederen der vleugelen zyn rosachtig bruin, met zwarte gegolfde streepjens doorzaaid; de groote vleugel-vederen zyn van die zelfde kleur; maar, behalven dat zy even als de kleine doorzaaid zyn met zwarte gegolfde streepjens, zoo ziet men ook op de eerste of kortste vier dwarsch-streepen van eene lichter rosse kleur, en op de buitenste zyde der langste rosachtig-witte vlekken; de voorhoofdsvederen zyn wit; het voorst van den kop en de keel zyn helder roskeurig, maar op elke veder van de keel is eene zwarte overlangse streep, die aan haar begin zeer fyn is, en die aan haar eind breeder wordt; de borst, buik, en dyen zyn van eene donkerer rosse kleur met eene zwarte overlangse streep, en dwarsch met andere witte streepen doorsneden; de bek en pooten zyn zwart.

HET

HET KLEIN HOORN-UILTJEN VAN DE KUST
VAN COROMANDEL.

[*Le petit Hibou de la côte de Coromandel.*]

Het is een derde kleiner dan de voorgaande: de kop, het agterst van den hals, de rug, de kleine vleugel-vederen, en de stuitzyn rosachtig graauw met rosachtige witte vlekken op den buitensten rand van elke veder; deeze vlekken zyn kleiner op den hals en den kop; de kortste der groote vleugel-vederen zyn van dezelfde kleur; zy zyn met rosachtige witte dwarschstreepen doorsneden, en eindigen met eene roodachtige streep; de grootste zyn wat donkerer met ronde vlekken van eene rosachtige witte kleur op haaren buiten rand; de staart is van dezelfde kleur, en dwarsch over denzelven loopen drie rosachtige witte streepen; de wangen zyn wit; het voorst van den hals, de borst, de buik, de dyen, en de dekvederen van den staart van onderen zyn roodachtig, met halfronde zwarte dwarschstreepen doorsneden; de pooten zyn roodachtig en tot aan het eind der vingeren met vederen bezet; de bek is zwart, en de regenboog geel.

DE ROSSE CHINEESCHE AAKSTER.

[*La Pie rousse de la Chine.*]

Deeze Vogel heeft alle de kentekenen van den Aakster; zyn bek is sterk, als een langwerpige kegel en enigzints gekromd, de vederen aan het grond-

stuk van den bek staan naar vooren gerigt: hy heeft vier vingeren aan elken voet, drie naar vooren en een naar agteren gerigt, de vingeren zyn sterk, de nagels krom, hy heeft tien pennen aan den staart, die zoo lang als het lyf, en in laagen verdeeld is, de twee voorste zyn langer dan de zydelingsche.

Deeze Aakster is van de grootte van de Europische Meerl; de kop is bruin; de hals is van dezelve kleur, maar veel lichter; de borst en buik zyn rosachtig wit; de rug en de stuit zyn geelachtig ros; de kleine vederen der vleugelen zy aardkleurig ros, de volgende of middelbaare zyn licht graauw; de kortste der groote vleugel-vederen zyn aan de buitenzyde graauw, en aan de binnenzyde bruin, de grootste zyn geheel bruinachtig zwart; de twee eerste of de langste staartpennen zyn graauw, eindigen in eene bruine dwarsche streep, de zydelingsche zyn graauw tot op de helft, bruin in het overige van haare lengte, en eindigen met eene witte dwarsche streep; de regenboog is rosachtig geel; de bek en pooten zyn zwart.

DE AAKSTER VAN MACAO.

[*La Pie de Macao.*]

Zy is een derde kleiner dan onze Europische Aakster; het voorhoofd is zwart; de kruin van den kop is aschgraauw; de hals en de borst zyn aardkleurig graauw; de buik en de dyen zyn van dezelfde kleur, maar lichter; de rug en de kleine dekvederen der vleu-

vleugelen zyn ros; de eerste der groote vleugelvederen of de kortste derzelve zyn blinkend zwart; met eene groene weerschyn, de grootste zyn zwart; op de vier langste zyn twee witte vlekken, eene naar binnen en eene naar buiten, hetgeen eene witte vlek vertoont, als de vleugels gesloten zyn; de stuit is aschgrauw, de staart zwart; de dekvederen van den staart van onderen zyn ros; de regenboog is geelachtig; de bek en de pooten zyn zwart.

DE KLEINE CHINEESCHE BROEK-AAKSTER.

[*Le petit Geay de la Chine.*]

Deeze Vogel heeft alle de kenmerken van den Broek-aakster, schoon hy zulke schitterende kleuren niet heeft als deeze soort gewoonlyk vertoont. Zyn bek is regt, lang, aan de zyden zaamengedrukt; de vederen van het grondstuk van den bek staan naar vooren gerigt en bedekken de neusgaten. Hy heeft sterke pooten, kromme nagelen, geschikt om kleine vogeltjes te grypen, tien pennen in den staart, de twee voorste langer dan de zydeling-sche.

Hy is een derde kleiner dan de Europische Broek-aakster; het voorst van den kop en de keel zyn zwart; het voorhoofd wit; het bovenst van den kop en de hals zyn donker aschgrauw; de wangen zyn wit; de rug, de stuit, en de kleine vleugelvederen zyn aardkleurig graauw; de borst en buik zyn van dezelfde kleur, maar lichter; de groote vleu-

gel-vederen en de staart zyn bruin; de regenboog is rosachtig geel; de bek en de pooten zyn zwart.

DE BLAAUWE CHINEESCHE MEEREL.

[*Le Merle bleu de la Chine.*]

Hy is van de grootte van de Europifche Meerel; de geheele Vogel is van eene veranderende paarschblaauwe kleur; de vederen van den kop, van den hals, van de borst, en de kleine dekvederen der vleugelen eindigen in eene paarschblaauwe fpeelende streep, die zoo levendig en glad is als metaal: onder de kleine vleugel-vederen zyn 'er twee, die in eene witte streep eindigen; de dyen-vederen zyn aan de binnenzyde wit, en aan de buitenzyde donker blaauw; de regenboog is rood: de bek en de pooten zyn zwart.

DE KLEINE GEKUIFDE INDISCHE MEEREL.

[*Le petit Merle huppé des Indes.*]

Deeze Vogel is van de grootte van onzen Europifchen Vygen-eeter; de kop is zwart, de vederen van de kruin van den kop zyn lang, smal, en vormen eene kuif, welke de Vogel naar willekeur kan opzetten; als die kuif opftaat, maakt zy eene kromte naar den bek toe; het agterft van den hals, de rug, de ftuit, de vleugels, /en de voorfte vederen van den staart zyn ombergraauw; de vederen onder aan den staart zyn licht graauw, en eindigen in eene
wit.

witte dwarsche streep; aan elke zyde is onder de oogen eene vlek van eene schoone karmyn-roode kleur; de wangen en de keel zyn wit; tusfchen de keel en de borst is eene ombergrauwe streep; de buik is wit; de dekvederen onder aan den staart zyn karmyn-rood; de regenboog is goudkleurig, de bek en de pooten zyn zwart.

Deeze Vogel vindt men op de Kusten van *Malabaar*, en *Coromandel* en op *Bengalen*; op de Kust van *Coromandel* noemt men hem *Boulboul*.

DE BRAMAAN-MARTIN.

[*Le Martin Brame.*]

Deeze Vogel is van het geslagt der Meerels, hy is wat grooter dan de huis-musch; de vederen van den kop zyn zeer lang, smal, zwart van kleur, en vormen eene kuif, welke de Vogel, als hy wil, kan opzetten; die van de keel, van den hals, van de borst en van den buik zyn insgelyks lang en smal; zy zyn rosachtig geel en met eene witte overlangfche streep getekend; de rug, de stuit, en de kleine vleugelvederen zyn graauw; de groore vleugelvederen en de staart zyn zwart; de dekvederen onder aan den staart zyn wit; de bek is zwart van zynen wortel tot op de helft en geel in het overige van zyne lengte; de regenboog is blaauw; de pooten en nagelen zyn geel.

Deeze Vogel wordt op de Kusten van *Malabaar* en *Coromandel* gevonden, alwaar men hem *le Mar-*

tin-Brame noemt, omdat hy zig in de torens der pagoden onthoudt.

DE MEEREL VAN MALACCA.

[*La Brève de Malacca.*]

Deeze Vogel heeft alle de kenmerken van de Meerel, van welke hy egter verschilt door de langheid van zyne pooten en door zynen staart, die daarentegen weder veel korter is dan die der Meerels. Hy is zoo groot als de Europische Meerel, de kop en het agterst van den hals is tot op de helft zwart; aan den bovensten hoek van den bek begint eene breede groenachtige overlangsche streep, die zig tot byna agter aan den kop verlengt; onder die streep is eene andere, die zeer smal is, van eene zeer lichte hemelsblauwe kleur, die boogswyze voortloopt van het oog tot agter aan den hals; de keel is wit; het onderst van den hals en de rug zyn groen; de kleine vleugel-vederen zyn schitterend hemelsblauw; de middelbaare, gelyk ook de kortste van de groote vleugel-vederen zyn groen, de volgende zyn zwart aan de binnenzijde, en groen aan de buitenzijde, zy eindigen in eene witte vlek; de grootste zyn zwart, en eindigen in eene graauwe vlek; op deeze laatste ziet men eene witte dwarsche streep, hetgeen eene vlek van die kleur op den rand der vleugelen maakt, als zy op het lighaam gestrekt zyn; de stuit is hemelsblauw; de staartvederen zyn zwart tot op de helft en donker blaauwachtig groen op het

het

het overige van haare lengte; de borst en buik zyn licht ros; de dekvederen van den staart van onderen zyn karmyn-rood; de regenboog is van dezelfde kleur; de bek is rosachtig; de pooten zyn geel.

DE MEEREL VAN DE KUST VAN MALABAAR.

[*La Brève de la côte de Malabar.*]

Deeze Vogel verschilt weinig van den voorigen; de kop en het agterst van den hals zyn zwart; aan den bovensten hoek van den snavel ontstaat eene breede rosse streep, die tot agter den kop voortloopt; de keel is wit; de borst licht roskeurig; de buik, de dyen, en de dekvederen van den staart van onderen zyn rood; de rug is dof donker groen; de kleine vederen der vleugels zyn speelend hemelsblauw; zy zyn zoo schitterend en glad als metaal, de kortste van de groote vleugelvederen zyn zwart aan de binnen- en blaauwachtig groen aan de buiten-zyde, de grootste zyn zwart; op deeze laatste is eene vry breede witte dwarschstreep, hetgeen eene vlek van die kleur op den rand der vleugelen maakt, als zy op het lyf gestrekt liggen; de stuit is van dezelfde blaauwe kleur als de kleine vleugelvederen; de vederen van den staart zyn zwart tot op de helft, en donker groen op het overige van haare lengte, de regenboog is rood; de bek rosachtig; de pooten zyn geel.

DE CHINEESCHE DOMINIKAANER MEEREL. 101
 [Le Merle Dominicain de la Chine.]

Deeze Vogel is kleiner dan de Europifche Meerel; de vederen van den kop en hals zyn lang, smal, en wit van kleur, die van het agterst van den hals zyn ook lang en smal, maar donker aschgrauw; de rug, de stuit, de borst, en de buik zyn licht aschgrauw; de kleine vleugel-vederen en de kortste van de groote zyn speelend kopergroen met een paarschen weerschyn; onder de kleine vleugel-vederen is 'er eene, die aan de buitenzyde wit is, en onder de volgende of de middelmaatige zyn die, welke aan den rand des vleugels staan, wit; de grootste vleugel-vederen zyn zwart; de staart is van dezelfde kleur als de kleine vleugel-vederen; de dekvederen van den staart van onderen zyn wit; de bek is zwartachtig, met rood en geel getint; de regenboog en de pooten zyn opriment geel.

Het wyfje verschilt van het mannetje daarin dat deszelfs kop graauw is even als het overige van haar lyf; de kopergroene kleur der vleugelen is by hetzelfde zoo levendig niet.

Men vindt deeze Vogelen in *China*, alwaar men hen *hazelhoentjes* (*petites Gelinotes*) heet.

DE KLEINE MEEREL VAN DE KUST VAN
MALABAAR.

[*Le petit Merle de la côte de Malabar.*]

Deeze Vogel is van de grootte van een huismus, maar veel langwerpiger; hy is byna geheel schoon schitterend groen; het voorhoofd is opriment geel; de keel is zwart; aan den onderste hoek van den bek ontstaat eene overlangse streep van eene schoolultramaryn blaauwe kleur; de eerste kleine vleugelvederen zyn licht schitterend en speelend blaauw; de regenboog is opriment geel; de bek en pooten zyn zwart.

Het wyfje verschilt weinig van het mannetje, het is kleiner; haar geheel lyf is van eene vrolyke en aangenaame groene kleur, donker op den rug, licht onder den buik en met geel gewolkt; de keel is zeer licht hemelsblaauw.

DE BOUBIL UIT CHINA.

[*Le Boubil de la Chine.*]

Deeze Vogel is van het geslacht der Meerels; hy is iets kleiner dan de Europischen: zyn geheel lyf is omberkleurig; agter het oog is eene zwarte overlangsche steepe, die tot op de helft van den hals voortloopt; de regenboog is bruinachtig; de bek en pooten zyn geelachtig graauw.

Men vindt hem in de Zuidlyke provintie van *China*: hy is de eenigste Vogel van dat uitgestrekt ge-

bied, die zingt, en dit is de reden dat men hem den naam van *Nagtegaal* geeft; te *Canton* noemt men hem *Boubil*.

DE GRAAUWE MEEREL VAN GINGI.

[*Le Merle gris de Gingi.*]

Deeze Vogel is zoo groot als de voorige; het bovenst van den kop en het agterst van den hals zyn witachtig; de keel, de hals van vooren, de rug, de vleugels en de staart zyn donker graauw; de borst, de buik, de dyen en de dekvederen van het onderst van den staart zyn zeer licht graauw dat een weinig roodachtig is; de bek en pooten zyn geelachtig wit.

Deeze Vogel hoort op de Kust van *Coromandel* thuis: men ziet hem zelden op de boomen zitten, hy is byna altyd op den grond, onophoudlyk springende; hy leeft van de wormen en infekten, welke men in de ontwerpzelen vindt, hetgeen hem den naam van *drek-wroeter* (*Fouille merde*) heeft doen verkrygen.

HET YSVOGELTJE VAN GINGI.

[*Le petit Martin de Gingi.*]

Hy is van de grootte van onze *Europische Lyster*; zyn kop is zwart; deszelfs vederen zyn lang en smal en maaken eene soort van kuif; aan den bovensten hoek van den bek ontstaat eene geele streep

streep van vederen ontbloomt, die tot een weinig verder dan het oog voortloopt; de hals, de rug, de stuit, en de buik zyn graauw; de kleine vleugelvederen en de kortste der lange zyn groenachtig, de grootste zyn tot op de helft licht roskeurig en zwart op het overige van haare lengte, hetgeen eene rosachtige vlek op de vleugels vormt, als zy op het lyf uitgestrekt zyn; de kleine vleugelvederen van onderen zyn zeer licht roskeurig, de groote zyn wit tot op de helft, en donker graauw en het overige van haare lengte; de staart is zwart, en eindigt in eene rosse vlek; deeze vlek is grooter op de zyde vederen: de dekvederen van het onderst van den staart zyn licht roskeurig; de regenboog is rood; de bek en pooten zyn opriment geel.

Deeze Vogel wordt op de Kust van *Caromandel* gevonden.

DE GEKUIFDE MEEREL VAN SURATTE.

[*Le Merle huppé de Surate.*]

Deeze Vogel is van de punt van den snavel tot aan het eind van den staart agt duimen lang; de vleugels hebben vier en een halven duim lengte. De kop en hals zyn zwart; de vederen van het bovenst van den kop zyn lang, smal, en liggen in de lengte van den hals, zy zyn schitterend zwart; de borst, de buik, en de dekvederen van den staart van onderen zyn aardgraauw. De vederen van den rug en van de stuit zyn omberkeurig; de kleine vleugel-

ve.

vederen zyn speelend donker groen; de kortste der groote vleugel-vederen is van dezelfde kleur, de twee volgende zyn aardkleurig graauw, de grootste, gelyk ook de staart, zyn zwart; de regenboog is rood; de bek is rosachtig; en de pooten zyn zwart.

DE GRYZE YSVOGEL VAN DE KUST VAN
MALABAAR.

[*Le Martin viellard de la côte de Malabar.*]

Deeze Vogel is iets kleiner dan de voorige; de vederen van den kop en van den hals zyn lang, smal, aschgrauw, en met eene overlangsche witten streep getekend; de rug, de stuit, de kleine vleugel-vederen en de staart zyn aschgrauw; de groote vleugel-vederen zyn zwart; de borst, buik, en de dekvederen van den staart van onderen zyn rosachtig bruin-rood; de bek is zwart aan zyn eind met geel getint; de regenboog en de pooten zyn geel.

Deeze Vogel wordt op de Kust van *Malabaar* gevonden.

DE GEELE CHINEESCHE MEEREL.

[*Le Merle jaune de la Chine.*]

Deeze Vogel is van de grootte van de Europeische Meerel; zyn geheel lyf is donker geel op den rug, licht geel aan het onderlyf; de schaften der
ve-

vederen zyn wit; het oog is omringd mer witte vedertjens; aan den bovenften hoek van den snavel ontftaat eene zwarte ftreep, die tot een weinig verder dan het oog voortloopt, en in eene punt eindigt; de regenboog is graauwachtig; de bek en pooten zyn rood.

DE GROOTE VLIEGEN-VANGER VAN DE KUST
VAN MALABAAR.

[*Le grand Gobe-mouches de la côte de Malabar.*]

Ik heb deezen Vogel den naam van Vliegen-vanger laaten behouden, welken hy op de Kust van Malabaar draagt, fchoon zyne kenmerken een weinig van de waare Vliegen-vangers verfchillen. Zyn bek is zeer dik en zyne vingeren fterk. Hy is een weinig grooter dan de Europifche Lyster; zyn kop is langwerpiger; de kop, de hals, de rug, de ftuit en de vleugel-vederen zyn zwart, in eene blaauwachtige kleur als geflepen ftaal veranderende; de groote vleugel-vederen, de ftart, en de buik zyn zwart zonder weerfchyn; van de twee uiterfte ftart-vederen hangen twee lange borftels af; deeze borftels zyn byna ongevederd zes duimen van haare lengte, en naar hun eind toe zyn zy met baarden voorzien, doch alleen aan de buitenzyde; de regenboog is rood; de bek en pooten zyn zwart.

Deeze Vogel heeft eene zwaare vlugt, hy houdt zig by dag verborgen, en kooft niet te voorfchyn dan wanneer de Zon onder is; hy is dezelfde Vogel,
van

van welken de Heer DE BUFFON spreekt onder den naam van de *Drongo van de Kust van Malabaar* (a); doch hy heeft 'er geene afbeelding van gegeven.

DE VLIEGEN-VANGER MET DEN LANGEN STAART
UIT GINGI.

[*Le Gobe-mouches à longue queue de Gingi.*]

Deeze Vogel is van de grootte van de huis-
musch; de kop, hals, rug, en vleugels zyn zwart;
de kleine onderste vleugel-vederen zyn ros; de groo-
te graauw; de borst, de buik, en de dekvederen
van den staart van onderen zyn ros; de stuit is wit;
de staart is langer dan het lyf; hy bestaat uit twaalf
pennen, waarvan de twee eerste de langste zyn, de
zydelingsche staan ook bypaaren en worden hoe lan-
ger hoe kleiner tot de laatste, die zeer kort zyn;
de vier grootere zyn zwart, deagt andere zyn zwart
tot op de helft, en wit in het overige van haare
lengte; de regenboog is ros; de bek is zwart en de
pooten geelachtig.

Deeze Vogel onthoudt zig op de Kust van *Ma-
labaar*.

DE

(a) *Le Drongo. Hist. des Ois. edit. in 8vo. T. VIII. p.
413.* alwaar naar de gekleurde platen n. 189. tot de af-
beelding gewezen wordt. VERTAALER.

DE GROENACHTIGE CHINEESCHE VLIEGEN-VANGER.

[*Le Gobe-mouches Verdâtre de la Chine.*]

Deeze Vogel is iets grooter dan de voorige; de kop is zwart; aan den bovensten hoek van den bek ontstaat eene witten streep, die tot agter de oogen, en om het hoofd loopt, hetgeen eene soort van kroon uitmaakt; het agterst van den hals, de rug, de stuit, de kleine vleugel-vederen en de staart zyn groenachtig graauw; de groote vleugel-vederen zyn geelachtig groen; de keel is wit; het voorst van den hals en de borst zyn graauwachtig; de buik en de dekvederen onder aan den staart zyn bleek geel; de regenboog is rood; de bek en pooten zyn zwart.

DE VLIEGEN-VANGER MET DEN ZWARTEN
KOP UIT CHINA.[*Le Gobe-mouches à tête noire de la Chine.*]

Deeze Vogel is van de grootte van de Europische Meerel; zyn kop is zwart; de vederen van de kruin van den kop zyn, zonder juist eene kuif te vormen, smaller en langer dan de andere; zyne vederen zyn donker aardgraauw op den rug, licht op den buik, en byna wit op de keel; de groote vleugel-vederen zyn bruin; de staart is van dezelfde kleur, maar de eerste vederen eindigen in eene kleine graauwachtige dwarschstreep; de zydelingsche eindigen in eene streep; die veel grooter en wit van kleur is;

de

de dekvederen van den staart van onderen zyn
fchoon rood; de stuit is dof wit; de regenboog is
rood; de bek en de pooten zyn zwart.

DE VLIEGEN-VANGER VAD PONDICHERY.

[*Le Gobe-mouches de Pondichery.*]

Deeze Vogel is wat kleiner dan eene musch; de
kop is donker aschgrauw; aan den bovensten hoek
van den bek ontstaat eene witte overlangfche streep,
die over het oog loopt, en zig tot byna agter den
kop uitstrekt; de hals van agteren, de rug, de
vleugels en de staart van boven zyn donker asch-
grauw; de kleine vleugel-vederen eindigen in eene
witten vlek, die de gedaante van een driehoek,
heeft; de zydelingsche vederen van den staart zyn
donker graauw tot op de helft, en wit in het ove-
rige van haare lengte; de hals van vooren, de
borst, en de buik zyn wit; de bek en de pooten zyn
zwart.

Deezen Vogel vindt men op de Kust van *Coro-
mandel*: zyn gezang is zeer aangenaam, hetgeen
hem den naam heeft doen geeven van *Indifchen
Nagtegaal*.

DE VIRA-OMBÉ VAN MADAGASKAR.

[*Le Vira-ombé de Madagascar.*]

Deeze Vogel fchynt dezelfde te zyn als de groo-
te

te

te Vygen-eeter van *Madagaskar* van BRISSON (a). Maar zyne kenmerken zyn te zeer van die des Vygen-eeters verschillende om hem onder die klasse te rangschikken; hy moet een nieuw geslagt agter de Vliegen-vangertjes uitmaaken: zyn bek is lang; de bovenste punt is krom aan haar eind en heeft een uitranding; de vederen van het grondstuk van den bek zyn naar vooren gerigt, zy zyn zeer lang en gelyken naar borstels; de kop, de hals van agteren, de rug, de stuit, de oxel-vederen, de bovenste dekvederen der vleugelen, en de bovenste dekvederen van den staart zyn donker olyfgroen; de keel is geel, het onderst gedeelte van den hals, de borst, de buik, en de dekvederen van den staart van onderen zyn zeer licht olyfgroen met geel getint; de groote vleugel-vederen zyn aan de buitenzyde van dezelfde olyfgroene kleur als het bovenst van het lyf, en aan de binnenzide zyn zy bruin; de staart bestaat uit twaalf pennen; alle van dezelfde olyfgroene kleur als de rug; de regenboog is geel, en de pooten zyn rosachtig.

DE GROOTE CHINEESCHE STEEN-ZWALUW.

[*Le grand Martinet de la Chine.*]

Deeze Vogel is elf duimen zes lynen lang van de

(a) *Le grand Figuier de Madagascar*, BRISSON *Ocul-thol.* T. III. Pl. XXIV. Fig. 5.

punt van den bek tot aan het eind van den staart; de vleugels hebben vyf duimen lengte; zyn bek is kort, en breed aan het grondstuk; de vleugels zyn lang, de pooten kort; de staart is gevorkt en zoo lang als de vleugels. De kruin van den kop is licht ros; de keel is wit; de hals van agteren, de rug, en vleugels en de staart zyn bruin; aan den bovensten hoek van den bek ontstaat eene bruine overlangfche streep, die tot agter het oog voortloopt, en in de kleur van den hals smelt; de borst en buik zyn zeer licht rosachtig graauw; het oog is met kleine witte vedertjes omringd; de regenboog, de bek, en de pooten zyn van eene blaauwachtige graauwe kleur.

DE CHINEESCHE DIKBEK.

[*Le Gros-bec de la Chine.*]

Déze Vogel is van de grootte van den Europeische Dik-bek, of Kern-byter; zyn kop is zwart; de hals is van agteren aardbruin en van vooren graauw; de kleine vleugel-vederen zyn zwart met een blaauwen weerschyn, de middelbaare eindigen in eene witte vlek; de kortste van de groote vleugel-vederen zyn zwart aan de binnenzijde met wit geboord, de grootste zyn zwart tot op twee derde, en wit in het overige van haare lengte; de stuit is graauw, de staart is zwart, de buik licht ros, de dekvederen onder aan den staart wit, de regenboog, de bek en de pooten zyn van eene opriment geele kleur.

Hec

Het wyfje verschilt niet van het mannetje dan dat zy een graauwen kop heeft, en dat de groote vleugel-vederen zwart zyn, enkel met wit omboord.

DE NELICOURVI VAN MADAGASKAR.

[*Le Nélécouryi de Madagascar.*]

Deeze Vogel is eene soort van Dikbek; hy is van de grootte eener huismusfche; de kop, de keel, en het voorst gedeelte van den hals zyn geel; aan den boovenften hoek van den bek ontstaat eene overlangfche streep, dof, groen van kleur, die tot een weinig agter het oog voortloopt; het agterst van den kop is van dezelfde kleur; het agierst van den hals, de rug, de stuit, de kleine vleugel-vederen, en de kortste der groote vleugel-vederen zyn van dezelfde kleur; de grootste zyn zwart, aan de buitenzyde met groen omboord; de vleugels zyn van onderen graauw; de buik is donker graauw; de dekvederen onder aan de staart zyn geelachtig ros van kleur; de staart is zwart; de regenboog is geel; de bek en pooten zyn zwart.

Deeze Vogel is met die, van welken de Heer BRISSON eene afbeelding gegeven heeft onder den naam van *Dikbek der Philippynsche eilanden* (a); hunne

(a) *Le Gros-bec des Philippines*, BRISSON *Ornith.* T. III. Pl. XII. Fig. 1. Zie de afbeelding van zyn nest. *ald.* Pl. VIII. Fig. 1, 2. VERTAALER.

nesten hebben slegts enige overeenkomst met elkanderen: de Nelicourvi maakt zyn nest op den oever der beeken en maakt het meestentyds vast aan bladeren van den *Caldeir* of *Vaguois*; het bestaat uit stro en riet, kunstig door elkanderen gevlogten, en maakt van boven een zak, waarin de Vogel zig ophoudt; aan eene der zyden van deezen zak is eenelange pyp vastgemaakt van dezelfde stoffe als het nest, die naar de laagte gekeerd is; de opening van het nest is aan het eind van deeze pyp; dus bedekt hy zyne jongen voor den regen en beschermt ze tegens de vraatzugt der Slangen en andere kruipende dieren: het volgend jaar maakt hy zyn nest aan het eind van het voorige, ik heb 'er dus tot vyf toe aan elkanderen gehecht gezien. Deeze Vogels maaken hunne nesten in maatschappy, en het is geene zeldzaame zaak vyf of zes honderd derzelve op eenen en denzelfden boom te zien; zy krygen maar drie jongen in één broed.

DE CHINEESCHE ORTOLAN.

[*l'Ortolan de la Chine.*]

Deeze Vogel is van de grootte van den Franfchen Vygen-eeter (*le Bec-figue de France*); het bovenst van den kop, het agterst van den hals, de rug, en de stuit, zyn geelachtig ros; elke veder is met eene geelachtige kleur omboord; de eerste kleine vleugel-vederen zyn van eene zeer lichte geele kleur, de volgende of middelmaatige zyn geelachtig

tig

tig ros tot op twee derde, en geel in het overige van haare lengte, de eerste der groote vleugel-vederen zyn donker bruin, met eene rosachtige kleur omboord, welke met graauw gewasfchen is; de grootste zyn omberkleurig met eenen lichten rand van dof geel. De keel, de borst, de buik, en de dekvederen van den ftaart van onderen zyn van eene fchoone geele kleur; op het midden van de vederen aan de zyden van den buik is eene bruine overlangfche ftreep; de ftaartvederen zyn bruin, met rosachtig graauw geboord; de regenboog is geel; de pooten en de bek zyn licht ros van kleur.

Deeze Vogel verfchynt niet in de Zuidlyke Provinciën van *China* dan in de maanden October, November en December.

DE CHINEESCHE GROENVINK.

[*Le Verdier de la Chine.*]

Deeze Vogel heeft enige overeenkomst in kleuren en grootte met den Groenvink van den Heer BRISSON of den Vogel, die in Frankryk by de Vogelaars *le Bruant* genaamd wordt (a); de kop en hals zyn groenachtig graauw van kleur; de rug en de kleine vleugel-vederen zyn licht bruin, behalven die, welke aan den rand der vleugelen zyn, wel-

(a) BRISSON *Orinthol.* T. III. p. 257. BUFFON *Hift. des Oif.* edit. in 8vo. T. VIII. p. 54. VERT.

welke zwart zyn; de kortfte der groote vleugel-vederen zyn aan de binnenzyde zwart, en aan de bintzenzyde ros-graauw; de grootfte zyn geel tot op de helft, zwart op het overige van haare lengte en eindigen met eene graauwe half-ronde streep; de buik is aardachtig ros van kleur; de dekvederen onder aan den ftaart zyn geel, de ftaart-pennen zyn zwart, met eene witte streep aan het eind; de bek en pooten zyn groenachtig geel.

DE CHINEESCHE SYS.

[*Le Tawain de la Chine.*]

Deeze Vogel is iets kleiner dan de huis-musch; zyn kop is zwart; de hals van agteren en de rug zyn olyfgroen; het voorft van den hals, de buik, en de dekvederen van den ftaart van onderen zyn geel; de kleine vleugel-vederen zyn van dezelfde kleur; op dit begin der vleugelen ziet men twee onbepaalde zwarte dwarschftreepen, welker gedaante verfchilt in de verfchillende individus; de middelbaare vleugel-vederen zyn geel, eindigen met eene zwarte vlek, de kortfte der groote zyn zwart, de grootfte zyn geel tot op de helft en zwart in het overige van haare lengte; de ftaart-vederen zyn ook tot op de helft haarer lengte geel, en voor het overige van haare lengte zwart; de bek en pooten zyn zwart.

DE

DE GEKUIFDE LEEURIK VAN DE KUST VAN
MALABAAR.[*l'Alouette huppée de la côte de Malabar.*]

De kenmerken der Leeurikken zyn vingers zonder vliezen; de pooten tot aan den hiel met vederen bedekt, vier vingeren, alle tot aan hun begin van elkanderen afgezonderd, drie van vooren en een van agteren; een elswyze bek, bloote neusgaten, de nagel van den agtersten vinger byna regt, en langer dan de vinger.

Deeze Leeurik is vyf duimen negen lynen lang van de punt van den bek tot aan het eind van den staart gerekend; de vleugels zyn drie duimen vier lynen lang; de veders van de kruin en den kop zyn lang, en maaken eene kuif uit, welke de Vogel naar willekeur kan opzetten; zy zyn bruin, eindigen in eene witte streep; de vederen van den hals zyn licht ros, en met eene overlangsche zwarte streep getekend, die van onderen wat breeder is; de keel en de buik zyn rosachtig wit; de vederen van den rug en de kleine vleugel-vederen zyn bruin, en eindigen in eenen zeer lichten rosachtigen rand; op het eind van elke veder ziet men eene witte vlek; de groote vleugel-vederen en die van den staart zyn aardkleurig bruin, met eenen rosachtigen rand; de bek is zwart; de pooten zyn rosachtig.

DE KLEINE GRAAUWE LEEURIK UIT GINGI.

[*La petite Alouette grise de Gingi.*]

Deeze Vogel is van de grootte van het Puttertje; de kop is aschgrauw; aan den bovensten hoek van den bek ontstaat eene overlangfche zwarte streep, die tot een weinig verder dan het oog voortloopt en daar eindigt; het agterst van den hals, de rug, de fluit, de vleugels en de staart, zyn omberkleurig graauw; de keel, de hals van vooren, het onderst gedeelte van de kleine vleugel-vederen, de buik, en de onderfte dekvederen vanden staart zyn zwart; de bek en de pooten zyn rosachtig graauw; de geheele lengte van den Vogel is vier duimen zes lynen van de punt van den bek tot aan het eind van den staart, de vleugels zyn twee duimen negen lynen lang.

DE MEES VAN DE KUST VAN MALABAAR.

[*La Mésange de la côte de Malabar.*]

De Meczen zyn vogeltjes, die zig met infekten, rupfen, en popjes voeden, zy zyn ook zeer graag naar zekere vrugten, vooral Amandelen; zy springen met eene verwonderlyke levendigheid van tak op tak en van bloem op bloem, om de kleine byna onzichtbaare infekten te zoeken, welke het lymig vogt van de bloemen gevangen houdt; deeze wyze van de bloemen te bezoeken heeft doen geloven dat zy van het fap der bloemen leefden; zy kruipen

pen

pen langs de stammen en takken der boomen, hetgeen enigen Natuurkundigen gelegenheid gegeven heeft dezelve in de klasfe der Spechten te rangfchikken; doch hunne kenmerken hebben met die deezer Vogelen geene overeenkomst altoos. Dit geflagt van Vogelen heeft tot kenmerken vier vingeren van vliezen ontbloot, drie van vooren en een van agteren, alle tot aan hun begin van elkanderen gefcheiden, de pooten tot aan de hielen met vederen bedekt, een elswyze bek, de neusgaten bedekt door de vederen van het grondftuk van den fnavel.

Deeze Mees is vyf duimen agt lynen lang van de punt van den bek tot aan het eind van den ftaart gerekend; de vleugelszyn twee duimen agt lynen lang; de kop, het agterft van den hals, en de rug zyn donker graauw; de keel is zwart; de borst, buik, en de ftuit zyn opriment rood van kleur; de kleine vleugel-vederen zyn zwart, de volgende of de middelbaare zyn van dezelfde kleur, enige eindigen in eene helder roode vlek; de kortfte van de groote zyn zwart; de volgende zyn rood tot op de helft en zwart in het overige van haare lengte, hetgeen eene vlek van die kleur op de vleugelen vormt, als zy op het lyf uitgestrekt leggen; de grootfte zyn zwart. De eerste vederen van den ftaart zyn zwart, de zydelingsche zyn zwart tot op de helft en licht rood in het overige van haare lengte; de dekvederen onder aan den ftaart, zyn licht ros; de regenboog is rood, de bek en de pooten zyn zwart.

De kleuren van het wyfje zyn minder levendig;

de keel, de hals van vooren, de borst, de buik, en de staart van onderen zyn wat rosachtig licht geel, de vlek op de vleugels en de stuit is van dezelfde roode kleur als by het mannetje.]

DE MEES VAN NANKIN.

[*La Mésange de Nanquin.*]

Deeze Mees is van de grootte der voorgaande; de kop, het agterst gedeelte van den hals, de rug, en de kleine vleugel-vederen zyn groenachtig graauw, maar op de kruin van den kop met geel getint; aan den bovensten hoek van den bek ontstaat eene witte overlangfche streep, die wat verder dan het oog voortloopt en daar eindigt; de keel is schoon geel van kleur; het voorst van den hals en de borst zyn van eene opriment-geele, wat bruinachtige kleur; de buik is geelachtig, en de zyden aardgraauw; de kortste der groote vleugel-vederen zyn graauw aan haar begin, vervolgens opriment-geel; en in het overige van haare lengte zwart, hetgeen eene geele vlek op de vleugel maakt, de grootste zyn aan den binnenkant zwart; aan de buitenzyde zyn de baarden zeer smal; zy zyn aan hun begin van eene schoone lichte *mordoré* kleur, die ongevoelig lichter wordt, en aan het eind van de veder geheel geel wordt, hetgeen een geel randje aan elke veder maakt; de twee eerste staart-vederen zyn groenachtig graauw en eindigen in eene witte streep; de zydelingsche zyn zwart.

HET

HET MEESJE VAN DE KAAP DE GOEDE HOOP.

[*La petite Mésange du Cap de Bonne Esperance.*]

Deeze is kleiner dan onze Europifche Mees; de kop, hals, rug, buik, en kleine vleugel-vederen zyn licht aschgrauw; de groote vleugel-vederen zyn zwart met wit omvormd; de ftaart is zwart van boven, en wit van onderen; de regenboog is rood; de bek en pooten zyn zwart.

Deeze Vogel maakt zyn nest in de dikfte ftrui-ken, en ftelt het te zaamen uit eene foort van katoen, die in het land niet bekend is; het gelykt vry wel eene flesch, met een naauwen hals; aan de buitenzyde is een zak, die het mannetje tot fchuilplaats verftrekt; als het wyfje uit het nest gevlogen is, flaat het mannetje, zyn wyfje volgende, met kragt met zyne vlerken op de zyden van het nest, waardoor de randen aan elkanderen koomen en den ingang geheel en al fluiten; door deeze zonderlinge fchranderheid bedekken deeze Vogelen hunne jongen tegens de vraatzugt der infekten en dieren, die hun zouden kunnen fchaaden.

HET CHINEESCH LANG-GESTAART VYGEN-EETERTJE.

[*Le petit Figuier à longue queue de la Chine.*]

Deeze Vogel is wat lyviger dan de Mees van de Kaap de Goede Hoop; het bovenst van den kop is licht ros; het agterst van den hals, de rug, de ftuit, de kleine vleugel-vederen en de ftaart zyn
licht

licht olyfgroen van kleur; de groote vleugel-vederen zyn olyfkleurig bruin; de staart is dun, smal en klein en bestaat uit zeer smalle vederen; de twee eerste vederen zyn zoo lang als het lyf.

Deeze Vogel is niet wild; hy onthoudt zig op de boomen, welke de Chineezen op hnnne binnenplaatsjes planten om schaduwe te hebben: hy laat een vry zagt gefluit hooren.

HET INDISCH ONRUSTJE (a).

[*Le petit Traquet des Indes.*]

Deeze Vogel is van de grootte van de Europifche Mees; de kop, hals, rug, borst, en de kleine vleugel-vederen zyn zwart; op elke veder is eene geele vlek; de middelbaate vleugel-vederen zyn zwart met eenen geelachtigen rand; op elke vleugel is in het midden eene witte vlek; de groote vleugel-vederen en de staart zyn zwart; de ftuit is licht ros; de buik is ros, met onbepaalde zwarte dwarsche streepen getekend; de regenboog is ros geel; de bek en pooten zyn zwart.

Men

(a) Dus noem ik dit Vogeltje naar den Franschen naam *Traquet*, dat de onrust van een molen betekent, welker geluid het met zyn stem naarboost; de *Traquet* is de *Rubetra* van ALDROVANDUS, de *Rubicola* van CHARLETON; de *Oenanthe* van WILLUGHBY; de Hoogduitsche Overzetter noemt het *Vliegen-vanger*, dat het niet genoeg van de *Gobemouche*s onderscheidt. VERTAALER.

Men vindt deezen Vogel op de Kust van Coromandel.

DE GRAAUWE INDISCHE KWIKSTAART.

[*La Bergeronnette grise des Indes.*]

De kenmerken der Kwikstaarten zyn een puntige bek, eene uitranding aan het bovenst gedeelte van den bek en een horizontale staart. Deeze Kwikstaart heeft den kop, het agterst gedeelte van den hals, den rug, en de stuit van eene groenachtige aardgraauwe kleur; de keel, borst, en buik zyn zeer licht geel; op de borst zyn twee zwarte cirkelvormige streepen, die aan haare einden by elkanderen koomen, en in het midden door eene andere streep van dezelve kleur vereenigd zyn; de eerste kleine vleugel-vederen zyn groenachtig aardgraauw, de volgende geel van kleur; de middelbaare zyn bruinachtig zwart tot op drie vierde, en zeer licht geel in het overige van haar lengte; de grootste zyn aardkleurig bruin op haaren buitensten rand met geel gevlakt; de eerste staart-pen is groenachtig graauw; de zydelingsche zyn zwartachtig bruin; de twee buitenste zyn wit, de dyen en dekvederen van den staart van onderen zyn wit; de regenboog is geel; de bek en pooten zyn licht ros van kleur.

DE INDISCHE MUUR-NAGTEGAAL.

[*Le Rosignol de Muraille des Indes.*]

Deeze Vogel is van de grootte van den Vygen-eeter van Frankryk; de kruin van den kop, het agterst van den hals, de rug, de vleugels, en de staart zyn licht Indigo-blaauw; van boven aan het grondstuk van den bek is eene witte streep, die van het voorhoofd voortloopt, boven over het oog zig verlengt, en wat agter hetzelfde eindigt; aan den bovensten hoek van den bek ontstaat eene andere zwarte streep, die onder het oog henen loopt, en tot byna agter het hoofd voortgaat; de keel is wit; de hals van voren, de borst, de buik, en de dekvederen van den staart van onderen zyn ros; de snavel is zwart; de regenboog en de pooten zyn rosgeel van kleur.

DE GROENE BOOM-KRUIPER VAN DE KAAP
DE GOEDE HOOP.

[*Le Grimpereau verd du Cap de Bonne-Esperance.*]

Deeze Vogel is van de grootte van een Kanarie-Vogel; de kop, de hals, de rug, en de kleine dekvederen der vleugelen zyn van eene lichte speelden groene kleur; de groote vleugelvederen en de staart zyn van eene *mordoré* kleur (a), de stuit is he-

(a) By de armoede van onze taal in woorden, om de verschil-

hemelsblauw; de keel is rood; de bek en pooten zyn zwart. Deeze Vogel zingt zeer aangenaam.

DE BOOMKRUIPER VAN MALACCA.

[*Le Grimpereau de Malacca.*]

Deeze Vogel is wat grooter dan de voorige, het voorhoofd is speelend donker groen; aan den bovenften hoek van den bek ontftaat eene overlangfche ftreep van eene aardachtige groenachtige kleur, die onder het oog henen loopt, en zig tot de helft van den hals uitftrekt, alwaar zy in eene rondte eindigt; aan den hoek der twee kaakebeenderen ontftaat eenere andere overlangfche ftreep van eene fchoone fpeelende paarfche kleur, die tot aan den vleugel voortgaat; de keel is bruinrood; de kleine dekvederen der vleugelen zyn paarfchverwig en zoö glad en blinkende als metaal; de volgende of middelbaare zyn *mordoré* kleur; de groote zyn aardkleurig bruin; de rug, de ftuit, en de ftarta zyn van eene fchoone veranderende paarfche kleur; de borst, de buik, en de dyen zyn geel; de regenboog is rood; de bek is zwart, en de pooten zyn bruin.

DE

fchillende wolkingen (*nuances*) der kleuren regt uittedrukken, ben ik hier en elders wel genoodzaakt, hoe ongaarne ik zulks ook doe, als het niet noodig is, bastaard-woorden te gebruiken. VERTAALER.

DE CHINEESCHE BOOM-KRUIPER MET DEN
ROODEN RUG.[*Le Grimpereau à dos rouge de la Chine.*]

Deeze Boom-kruiper is de kleinste foort die in dit geslacht bekend is; zyn bek is weinig gekromd; het bovenst van den kop, het agterst van den hals, de rug, en de stuit zyn schoon karmyn-rood; aan den bovensten hoek van den bek ontstaat eene zwarte streep, die tot aan den vleugel voortloopt; de keel, de borst, en de buik zyn rosachtig wit; de kleine vleugel-vederen zyn van eene byna zwarte donkere groene kleur; de groote, gelyk ook de staart, zyn zwart; de regenboog is rood, de bek en de pooten zyn zwart.

DE FLUITENDE CHINEESCHE BOOM-KRUIPER.

[*Le Grimpereau siffleur de la Chine.*]

Deeze Vogel is zoo groot als de voorgaande; de kop, hals, rug, vleugels en de staart zyn blaauw-achtig aschgrauw van kleur; de keel en het voorst van den hals zyn van dezelfde kleur, maar veel lichter; op den rug is eene driehoekige vlak van eene oranje-geele kleur; de borst en de buik zyn insgelijks oranje-geel; de dekvederen van den staart van onderen zyn licht geel; de regenboog is rood; de bek en de pooten zyn zwart.

DE

DE GRAAUWE CHINEESCHE BOOM-KRUIPER.

[*Le Grimpereau gris de la Chine.*]

Deeze Vogel is van de grootte van de Fransche Mees; het bovenst van den kop, het agterst van den hals, de rug, en de kleine vleugel-vederen zyn aschgrauw; de keel, de borst, en de buik zyn zeer licht ros van kleur; de groote vleugel-vederen zyn aardkleurig bruin; de staart bestaat uit tien pen- nen, van welke de twee middenste de langste zyn en de volgende verminderen geduurig in lengte tot aan de laatste, die de kortste zyn; de twee eerste zyn bruin en eindigen in eene zwarte dwarschstreep, de volgende zyn grauw; op deeze laatste is, een weinig van haar eind af, eene overlangsche zwarte halve cirkeivormige streep; de regenboog is rood; de bek is zwart en de pooten zyn geel.

DE SPEGT VAN MALACCA.

[*Le Pic de Malacca.*]

Deeze Vogel is kleiner dan de Europische groene Spegt; het bovenst van den kop is dof karmyn-rood van kleur; deszelfs vederen zyn lang, smal, en geschikt als eene nederliggende kuif; de keel en de hals van vooren zyn rosachtig geel; de kleine vleugel-vederen zyn karmyn-rood; de groote zyn aan de buitenzyde rood met zwart getint, en aan de binnenzyde bruin, met witte byna ronde vlekken getekend; de vederen van de borst, van den buik,

en de dekvederen van den staart van onderen zyn rosachtig wit, met zwarte dwarschstreepen doorfeden; de rug is roodachtigaardkleurig graauw, de stuit licht geelachtig groen uit zwarte dwarschstreepen; de staart bestaat uit tien pennen, van welke de twee middenste de langste zyn; zy zyn zwart van kleur, haare scharfte zyn zeer sterk, bultig, en veel meer getekend dan die van de andere vederen; de regenboog is rood; de bek en de pooten zyn zwart.

DE KLEINE INDISCHE KOEKOEK.

[*Le petit Coucou des Indes.*]

Deeze Vogel is van de grootte van een Meerel, maar niet zoo lyvig en meer langwerpig; de kop, het agterst van den hals, de rug, en de vleugels zyn bruinrood, met zwarte dwarschstreepen; de staartvederen zyn van dezelfde kleur; langs de scharft met enige onregelmaatige zwarte vlekken bezaaid; de hals van vooren, de borst, en de buik zyn wit, mer zwarte dwarschstreepen; de regenboog, de bek, en de pooten zyn geel.

HET KLEIN PAPEGAAITJE VAN MALACCA.

[*Le petit Perroquet de Malacca.*]

Deeze Vogel is zoo groot als de gemeene Parkiet (*Perruche*); het voorhoofd is blaauw; de kop, hals, en rug zyn grasgroen; de kleine vleugelvederen zyn lichter groen van kleur, met geel geboord; de

kort-

kortste van de groote vleugel-vederen zyn donkerer groen, de grootste hebben de buitenste baarden donker blaauw tot op de helft, en donker groen op het overige van haare lengte; de kleine onderste vederen zyn schoon karmyn-rood; de staart is van boven donker groen en van onderen geelachtig groen; de borst en de buik zyn ook geelachtig groen van kleur; de stuit is blaauw; de regenboog is rood, de bek paarsch-graauw en de pooten zyn bruin.

DE GROOTE CHINEESCHE PARKIET.

[*Le grande Perruche de la Chine.*]

Deeze Vogel is wat kleiner dan de gemeene Amazone-Papegaai (*le Perroquet Amazone commun*); het agterst van den hals, de rug, de vleugels, en het bovenst van den staart zyn grasgroen; de eerste kleine vleugel-vederen zyn geel; de kop, de borst, en de buik zyn groenachtig licht graauw; de staart is van onderen van dezelfde kleur; maar donkerer, de bek is zoo dik als de kop, en rood van kleur; de regenboog is blaauwachtig, de pooten graauw.

DE PAARSCH-INDISCHE YSVOGEL.

[*Le Martin-Pêcheur violet des Indes.*]

Deeze Vogel is van de grootte van de Meerel; de kop, het agterst van den hals, de rug, de vleugels, en de staart zyn van eene roodachtige lavendel-kleur, met eenen paarschen weerschyn; de grootte vleugel-vederen zyn alleen aan de buitenstezyde

van die kleur, zy zyn aan de binnenzyde geelachtig ros; op de stuit is eene overlangsche witte streep, die met blaauw gewasfchen is; de keel is wit, de hals van vooren, de buik, en de dekvederen van den staart van onderen zyn licht roskleurig; de vleugels van onderen zyn van dezelfde kleur; de regenboog, de bek, en de pooten zyn roodachtig.

Deeze Vogel wordt op de Kust van *Coromandel* gevonden.

DE GEELE BYEN-EETER VAN DE KUST
VAN COROMANDEL.]

[*Le Guépier jaune de la côte de Coromandel.*]

De Byen-eeters fchynen den Ysvogelen naby te koomen door het maakzel hunner voeten, de Boomkruiperen door dat van hunnen snavel, en hunne tong, den Zwaluwen door hunne vlugt. Hunne kenmerken zyn een lange puntige wat bogtige snavel, eene dunne in lange draadjens uitlopende tong, de vederen van het grondstuk van den bek als haartjens, en naar voren gerigt, de pooten klein, kort, en dun, vier vingeren aan elken voet, een naar agteren, en de drie andere naar vooren gerigt, de buitenste tot aan de eerste geleding aan den middensten gehecht; gewoonlyk fteeken de twee middenste pennen van den staart veel buiten de zydelingsche uit; dit laafte kenmerk ontbreekt volkomenlyk by den geelen Byen-eeter van de Kust van *Coromandel*.

Dee-

Deeze Vogel heeft den kop en het agterste van den hals, bleek geel; aan den bovensten hoek van den bek ontstaat eene overlangse zwarte streep, die tot wat verder dan het oog voortloopt en daar eindigt; de keel is groenachtig; het voorst van den hals, de borst en de buik zyn geel licht met groen gewasfchen; de zyden van den hals zyn donker geel; de kleine vleugel-vederen, die van den staart en van de stuit zyn bleek geel, met gegolfde dwarschstreepen, die flaauw met groenachtig blaauw gekleurd zyn, getekend; de groote vleugel-vederen en de staart zyn donker geel, maar de kortste hebben eene zwarte tip; de regenboog is rosachtig; de bek en de pooten zyn zwart.

DE RHINOCEROS-VOGEL VAN GINGI.

[*Le Calao de Gingi.*]

Deeze Vogel is twee voeten lang van de punt van den bek tot aan het eind van den staart gerekend; de staart is elf duimen lang; de bek is zeer lang, boogswyze gekromd als een Zysfen, langs zyne randen ros van onderen als van boven getand, in eene scherpe punt die aan de zyden plat is eindigende. Boven op den bek aan zyn grondstuk is een uitwas van dezelfde zelfstandigheid, als de bek, dat ook boogswyze gekromd is; dit uitwas heeft hem van de Indiaanen den naam doen krygen van *de tweebekkige Vogel*. De kop, hals, rug, en de kleine vleugel-vederen zyn aardkleurig graauw; aan

den bovensten hoek van den bek ontstaat eene breede overlangfche zwarte ftreep, die onder het oog doorloopt, en een weinig agter hetzelve eindigt. De kortfte der groote vleugel-vederen zyn van dezelfde kleur, de grootfte zyn zwart; de borst en buik zyn wit; de ftaart beftaat uit tien pennen, waarvan de twee eerfte de langfte zyn; zy zyn rosachtig aardkleurig graauw, en eindigen met eene zwarte dwarschftreep: de volgende zyn zwart tot op drie vierde van haare lengte, vervolgens zyn zy bruin van kleur, en eindigen in eene witte dwarschftreep; de fnavel is zwart in het midden, en op de bovenfte en onderfte randen wit; de voeten zyn zwart; zy beftaan uit vier vingeren, van welke een naar agteren gerigt is en drie naar vooren, de middenfte is tot aan de derde geleding met den buitenften verbonden en aan den binnenften tot aan de eerfte.

Deeze Vogel wordt op de Kust van *Coromandel* gevonden.

DE RHINOCEROS-VOGEL VAN DE KUST
VAN MALABAAR.

[*Le Calao de la côte de Malabar.*]

Deeze Vogel verfchilt weinig van dien, welken de Heer DE BUFFON befchreven heeft onder den naam van *Calao de Malabar* (a), doch van welken
hy

(a) *Hift. des Oif.* T. XIII. p. 221.

hy geene afbeelding gegeven heeft; hy is tien duimen lang, van de punt van den bek tot aan het eind van den staart gerekend, de vleugels zyn negen duimen zes lynen lang. De bek is wit; hy is zeer dik, aan zyn grondstuk byna zoo dik als de kop, langs zyne randen van onderen en van boven getand. Aan den wortel van den bek van boven is een uitwas van dezelfde zelfstandigheid als de bek, dat rond aan de zyden is; dit uitwas strekt zig uit langs den bek tot op de helft van denzelven, alwaar het afgerond eindigt, en in zyne lengte half zoo hoog is als de bek breed is; het is zwart aan zyn begin en aan zyn eind; by zyn begin is eene vry breede witte streep; op het ooglid is een kring van harde korte, styve, hairen of borstels, die waare wynbraauwen zyn; de ruimte tusfchen de oogen en den bek is een naakt vel, zwart van kleur; op de keel is eene witte streep van vederen ontbloot, die van het een oog naar het ander loopt. De kop, hals, keel, rug, staart, en kleine vleugel-vederen zyn zwart; onder de kleine vleugel-vederen zyn twee, die wit zyn; de kortste van de groote zyn zwart tot op de helft, en wit op het overige haarer lengte; de bovenste staart-vederen zyn aan haar begin zwart, en op het overige haarer lengte wit; de zydelingsche zyn geheel wit; de buik en dekvederen van den staart van onderen zyn vuil wit; de regenboog is bruin rood; de pooten zyn zwart.

DE ZEE-PATRYZEN.

[*Les Perdrix de Mer.*]

Ik heb deezen Vogelen hunnen naam van Zee-Patryzen gelaaten, schoon hunne kenmerken geene overëenkomst altoos met die der Patryzen hebben. Zy hebben een korten bek, breed aan zyn grondstuk, plat aan de zyden, holrond van boven, en naar de punt wat gekromd; het onderst gedeelte der pooten van vederen ontbloot; vier vingeren, drie naar vooren en een naar agteren, den middensten aan den buitensten verknogt door een vlies, dat zig tot aan de eerste geleding uitstrekt, kleine nagelen, die van den middensten vinger heeft eene zeer onderscheiden zaagswyze uitgesneden graat; de vleugelen strekken zig uit tot aan het eind van den staart, die gevorkt is.

Ik zal drie soorten van deeze Vogelen beschryven, die mischien niet meer dan verscheidenheden zyn.

De eerste komt veel overeen met den graauwen Zee-Patrys van den Heer DE BUFFON (a), zy is byna negen duimen lang, van de punt van den bek tot aan het eind van den staart gemeeten, de vleugels zyn zes duimen en zes lynen lang. De kop, hals, rug, en de kleine vleugel-vederen zyn omberkleurig

(a) *Le Perdrix de Mer grise*; zy is daar de eerste soort. *Histoire Nat. des Ois.* T. XIV. p. 345. VERT.

rig graauw; de kleine vleugel-vederen zyn van onderen bruinrood van kleur; de keel is wit met eene zwarte streep omringd, en op elke veder is eene overlangse zwarte streep, de groote vleugel-vederen en de staart zyn zwart; de stuit, de buik en de dek-vederen van den staart van onderen zyn wit; de regenboog is bruinrood; de bek en pooten zyn zwart.

Deeze Vogel is in volle Zee gevangen op de breedte der Maldivische eilanden; hy is byna eene maand in het leven gebleven zig voedende met vliegen en met brood, in water geweekt.

De tweede verschilt weinig van de eerste; de kop, hals, rug, en kleine vleugel-vederen zyn lichter rosachtig graauw dan by de eerste. De keel is rosachtig wit met eene zwarte streep omringd; de groote vleugel-vederen zyn zwartachtig bruin; de kleine vleugel-vederen van onderen zyn van eene zeer levendige kastanje bruine kleur; de eerste staartpen is de kortste, de zydelingse staan by paaren en worden hoe langs hoe grooter tot de twee laatste, die de langste zyn; zy zyn wit tot op de helft bruin op het overige van haare lengte, en eindigen in eene vlek van eene aardachtige graauwe kleur: de stuit en de vederen, die den staart van boven bedekken, zyn wit; dit wit gedeelte is veel grooter dan by de eerste soort; de borst is rosachtig wit; de buik en de dekvederen onder aan den staart zyn wit; de regenboog is rosachtig; de bek en pooten zyn zwart.

Deeze Vogel is op de Kust van *Coromandel* gevangen geworden.

De derde is wat kleiner dan de twee andere; de vleugelen strekken zig verder uit dan de staart, die weinig gevorkt is; het bovenste gedeelte van den kop is donker bruin; de hals, de rug, en de kleine vleugel-vederen zyn aardkleurig graauw met ros gewasfchen; de groote vleugel vederen zyn bruin; de kleine vleugel-vederen van onderen zyn licht bruin-rood; de dekvederen van den staart van boven zyn wit; dit wit gedeelte is veel kleiner dan by de twee andere; de eerste staart-pen is bruin, de volgende zyn van dezelfde kleur en eindigen in eene witte streep als eene halve cirkel; de laatste zyn wit tot op de helft en bruin in het overige van haare lengte; de borst en de buik zyn van eene zeer lichte bruin-roode kleur; de dyen en de dekvederen van den staart van onderen zyn wit; de regenboog is bruinrood; de bek en de pooten zyn zwart.

Men vindt deezen Vogel op de Kust van *Coromandel*.

DE WITTE INDISCHE WATERSNIP.

[*La Beccasine blanche des Indes.*]

Deeze Vogel is kleiner dan onze Europifche Watersnip; zyn kop is wit, op de kruin met zeer licht aardkleurig graauw gewasfchen; aan den bovenften hoek van den bek ontstaat eene overlangfche graauwe streep, die, door het oog doorsneden wordende,
tot

tot byna agter den kop voortloopt; een weinig onder het oog ontstaat nog eene andere streep van dezelfde kleur, die zig tot byna agter den kop uitstrekt; de keel is wit; de hals en borst zyn vuilwit, met vlekken en overlangse streepen van eene aardachtige graauwe kleur getekend; de rug, de stuit, de kleine vleugel-vederen, de kleinste van de groote en de staart zyn aardkleurig graauw, met dwarsche streepen doorsneden, die gewolkt en omberkleurig zyn; de kleine vleugel-vederen zyn byna wit op haare buitenzyde, de grootste zyn donker aardgraauw; de buik en de dekvederen van den staart van onderen zyn wit; de zyden van den buik zyn van dezelfde kleur met dwarsche streepen van eene zeer lichte aardgraauwe kleur; de bek en de pooten zyn zwart.

DE WITTE INDISCHE OPEN-SNAVEL.

[*Le Bec-ouvert blanc des Indes.*]

Ik heb dien Vogel den naam gelaaten, welken de Heer DE BUFFON (a) een Vogel van hetzelfde geslagt gegeven heeft, welken ik hem van *Pondichery* heb toegezonden; die, welken ik thans beschryven zal, verschilt niet anders van dien des Heeren DE BUFFON dan in kleuren; mischien kooft dit verschil daar van daan, dat de een het mannetje en de

(a) *Hist. Nat. des Ois.* T. XIV. p. 147.

de andere het wyfje is; vermits de kenmerken in beiden dezelfde zyn, zal ik dezelve opgeeven gelyk de Heer DE BUFFON die beschreven heeft:

„ Deeze Vogel, zegt die verheven Natuur-
 „ fchryver, heeft kenmerken, die hem tot het ge-
 „ flagt der Reigers thuis brengen, en hy heeft te-
 „ gelyk ook andere, die hem daarvan verwyderen;
 „ hy heeft daarenboven eene dier byzonderheden
 „ of gebreken, welke wy reeds by een klein getal
 „ fchepzelen hebben opgemerkt. De naam van
 „ *Open-fnavel* drukt deeze wanschapenheid uit: de
 „ fnavel van deezen Vogel is indedaad open en gaa-
 „ pende in twee derde deelen van zyne lengte, het
 „ bovenst en onderst gedeelte beiden zig gelyklyk
 „ naar buiten krommende, laaten tusfchen beiden
 „ eene groote open ruimte, en koomen eerst aan
 „ de punt weder by elkanderen. Hy heeft de bee-
 „ nen en voeten van den Reiger; maar, bezit des-
 „ zelfs kenmerk maar ten halve op den nagel zyns
 „ middenste vingers, die wel naar binnen tot een
 „ uitfteekende spits verlengd, maar niet op de fne-
 „ de getand is”.

By de kenmerken door den Heer DE BUFFON op-
 gegeeven, zou ik nog voegen dat de boven fnavel
 aan den rand getand is van den punt af tot op de
 helft van zyne lengte, dat de voorfte vingeren door
 een vlies vereenigd zyn tot de eerste geleding, en
 dat de vleugels zig tot het eind van den staart uit-
 strekken. De kop, de ftuit, de buik en de kleine
 vleugel-vederen zyn wit; de vederen van den kop
 zyn

zyn kort, smal, en staan op; de rug, de groote vleugel-vederen en de staart zyn zwart; aan den bovensten hoek van den bek ontstaat eene zwarte streep, van vederen ontbloot, die aan het oog eindigt; aan den ondersten hoek van den bek ontstaat eene andere streep van dezelfde kleur, die tot op de keel doorgaat; de regenboog is rood; de bek en de pooten zyn rosachtig geel.

Deeze Vogel bevindt zig op de Kust van *Coromandel*, maar niet dan in de maanden September, October en November; hy onthoudt zig even als de Reigers, op de boorden der vyvers en rivieren om daar vischen en kruipende dieren te vangen, die zyn voedzel uitmaaken.

DE WILDE GANS VAN DE KAAP DE GOEDE HOOP.

[*l'Oie sauvage du Cap de Bonne-Esperance.*]

Deeze foort fchynt flegts eene verscheidenheid te zyn van de Egyptische Gans; zy is van dezelfde kleur: de kop, de hals, de buik en de dekvederen van den staart van onderen zyn graauw. Het oog is omringd met een kaal kastanje kleurig vel; op de borst is eene groote zwarte vlek; de rug, de stuit, en de vleugels zyn kastanjekleurig; op den rand der vleugelen zyn enige witte vederen; de staart is zwart; de regenboog is geel; de snavel is graauwachtig aan zyne punt met zwart gewasfchen; de pooten zyn rood.

DE

DE WILDE GANS MET DEN GRAAUWEN KOP, VAN DE
KUST VAN COROMANDEL.[*l'Oie sauvage à tête grise de la côte de
Coromandel.*]

Deeze is wat kleiner dan de voorige; de kop is aschgrauw; de hals, rug, stuit, staart, en kleine vleugel-vederen zyn donker aardkleurig ros; de borst en de buik zyn veel lichter ros; op den rand der vleugelen staan enige witte vederen; de grootte vleugel-vederen zyn tot op de helft zyde-achtig groen, en zwart in haare overige lengte; de bek en pooten zyn zwart.

DE DOMINIKAANER EEND VAN DE KAAP DE
GOEDE HOOP.[*Le Canard Dominiquain du Cap de Bonne-Esperance.*]

Deeze Vogel is van de grootte van de wilde Eend; het voorst van het hoofd en de keel zyn wit; aan den bovensten hoek van den snavel ontstaat eene overlangfche zwarte streep, die, door het oog doorsneden wordende, een weinig verder in een scherpen hoek eindigt; het agterst van den kop, de hals en de borst zyn zwart; de rug en de kleine vleugel-vederen zyn donker aschgrauw, met twee zeer lichte aschgrauwe streepen doorsneden; de grootte vleugel-vederen en de staart zyn zwart; de buik en de dekvederen van den staart van onderen zyn licht graauw; de bek en de pooten zyn zwart.

DER-

DERDE AFDEELING.

Van de Gewassen.

DE HEVI OF CYTHEREA-BOOM.

[*l'Hévi ou Arbre de Cythère.*]

(Spondias Cytherea.)

De bloem van deezen boom heeft eene kelk in vyf eironde verdeelingen verdeeld, en welkers lengte naauwlyks eene halve lyn bedraagt.

Eene bloemkrans met vyf lansvormige bloembladen, als een ster geopend, en eene halve lyn of wat meerder lang.

Tien helmstyltjes, welker draaden byna zoo lang zyn als de bloembladen en die elke een klein eirond helmte aan het eind hebben.

Een stampertje, welks eiernest van boven in vyf deelen verdeeld is, even als stonden 'er vyf eiernesten op eene schyf verheven; elk deel eindigt in eene dikke styl, die korter dan de helmstyltjes, en met een stommondje voorzien is.

De vrugt is eene soort van eironde noot, van welke de bolster of het uitwendig vleesch met byzondere vezelen of draaden doorweeven is, welke op de buitenste oppervlakte van de pit, welke dit vleesch bedekt, haaren oorsprong hebben. Deeze pit, dus aan alle kanten met draadachtige punten bezet, is van binnen in vyf holligheden verdeeld, die elke een enkele zaadkorrel bevatten.

De

De boom is groot, en zeer regt; zyn hout is teder en ligt breekbaar; het is met eene groene gladde schors bedekt; de bladeren zyn met oneven blaadjens gevederd en bestaan uit negen of dertien eironde, spitstoelopende, aan hunne randen wyd van elkanderen staande ondiepe inkervingen hebbende, gladde, en met veele gelykloopende zydevezelen voorzien blaadjens. De bloemen zyn klein en staan in groot getal aan gevederde trosfen, die uit de hoeken, welke de bladeren met den stam maaken uitwasfen.

Deeze boom is door den Heer COMMERCON, Natuurkundigen en Geneesheer des Konings, die met den Heer de BOUGAINVILLE de reis om de wereld gedaan heeft, van *Taiti* of *Cytherea-eiland* op *Isle de France* overgebracht.

Deszelfs takken gebroken en in den grond gestookten zynde vatten ligt wortel, hetgeen te weeg gebracht heeft dat men hem gemaklyk heeft kunnen vermenigvuldigen. Zyne vrugt is by de bewoone- ren van *Isle de France* geächt; derzelver smaak gelykt enigzints naar dien van een Renet-appel, maar is zoo aangenaam niet.

Indien deeze boom tot het geslagt der *Spondias* van LINNÆUS moet gebracht worden, is deeze eene nog onbekende soort.

DE RAVENALA (a).

[*Le Ravénala.*]

(Ravenala Madagascariensis.)

De bloem heeft eene kelk, die door eenen gemeenen veelbloemigen, uit een eirond stuk bestaande, lansvormigen, in twee gevouwen, vleeschigen harden en aan zyn grondstuk zeer dikken lepel geformeerd wordt; deeze schede bevat tien of twaalf bloemen.

Elke bloem heeft weder een afzonderlyken lepel, bestaande uit twee lange, puntige, witte, dunne stukken, die dunner zyn dan de gemeene lepel en die elk zyne bloem voor de ontluiking omwikkelt.

De bloemkrans is een dekzel, tot aan zyn grondstuk in vier lange, smalle, zeer puntige, tot een gootje gevouwen, witachtige, stukken verdeeld, van welke een dikker is dan de andere, en de teedeelen der bloem byzonderer omvangt: Deeze bloembladen zyn zeven of agt duimen lang.

Daar zyn zes helmstyljes, welker draaden byna zoo lang zyn als de bloembladen, aan haar bovenste gedeelte een weinig gekromd, van eene harde en taaie zelfstandigheid, aan haar grondstuk wat dikker wor-

(a) Men vergelyke de *Ballia* by MERIAN *Surinam.* Tab. LIV. by LINNÆUS *Pl. Surin.* p. 5. *Globba Sylvestris* RUMPH. *Amb.* VI. T. 62, 63, *Renealmia exaltata* LINN. *Suppl.* p. 79. *Aantekening van den Hoogduitschen Vert.* III. Deel. N

wordende, en omtrent zeven duimen lang. Twee duimen boven haar begin ontstaat eene byzondere ingroeving, die van daar tot aan haaren top op haare inwendige oppervlakte doorloopt, en die in die geheele lengte met eene witachtige bevrugtende meelstof vervuld is. Die lange ingroeving is een lynvormig aan den draad vast gewasfen helmtje.

Het stampertje bestaat uit een langwerpigen eierstok, die op den ontvanger van de bloem geplaatst is, van waar een styltje ontstaat, die van het grondstuk der helmstyltjes opsteekt tot aan den top der bloem, en die byna agt duimen lang is. Dit styltje is regt, vry vast, gegroefd, hoekig, vooral naar het grondstuk, en boven de kerf wat dik, de kerf is aanmerklyk door zes kleine regtopstaande tandjens.

De vrugt is een langwerpig, dik, taai, driehoe-kig, doosjen, van binnen in drie veelraadige hol-ligheden verdeeld; dit doosjen gaat van boven in drie deelen open, die elk overlangs in twee hol-ligheden verdeeld zyn, en die twee ryen zaaden bevatten. Deeze zaaden zyn zwart, en elke korrel is met een vliesje, dat schoon hemelsblauw van kleur is, bedekt.

De stam van die soort van Palmboom is regt, met kringen van de oude bladeren getekend, van een vezelachtig zamenweefzel, hy groeit zeer hoog op, heeft geen eenen tak, en is met eene volmaakte en allerfraaiste waaier gekroond, welke door de schikking der bladeren gevormd wordt.

De

De bladeren van dien zonderlingen boom gelyken naar die van den Bananen-boom, maar zyn langer en dikker, hunne blad-steelen zyn twee voeten lang, loopen aan hun grondstuk breed uit, en omvangen den stam, zoo dat, naardien alle de blad-steelen zeer dicht aan een gesloten in dien boom ingeplant zyn, zy aan hun grondstuk regelmatig over elkanderen gekruisd zyn en zig in de tegenovergestelde zyde inplanten.

De steelen, die de bloemen en vrugten draagen koomen ook aan wederzyde van tusfchen de oxelen der bladeren, en staan zelve als eene waaier, geschikt door de overkruisfing der hun gemeene lepels, die de vrugtmaaking bevatten.

Deeze boom moet in het gezin der Bananen-boomen gerangfchikt worden, van welke hy de waare kenmerken heeft, maar hy moet een afzonderlyk geflagt uitmaaken, vermits hy een doosjen heeft, dat in drie veelzaadige holligheden verdeeld is, waarin hy van de *Heliconia* van LINNÆUS (a) verschilt, welke holligheden van de vrugt eenzaadig zyn, en van de *Musa* of echte Bananen-boom (b) welke maar een eenhollig doosje heeft.

De *Ravenala* wordt gevonden op *Madagaskar*, hy

(a) *Heliconia Bihai*. LINN. *Musa Bihai*, *Folium Mensarium* RUMPH. *Amb.* V. Tab. 62. Fig. 2. Aantekening van den Hoogduitschen Vertaaler.

(b) De *Pifang*.

hy groeit in de moerassen; de bewooners van dat eiland bedienen zig van hunne bladeren om hunne huizen te dekken. Men heeft deezen boom op *Isle de France* overgebracht, alwaar hy zeer wel geslaagd is. FLACOURT maakt 'er gewag van in zyne Historie van *Madagaskar* onder den naam van *Voafoutfi*; hy zegt dat de Madagaskars olie maaken van het vliesje dat om het zaad zit, en dat zy van het laatste meel maaken, dat zy met melk eeten. Ik heb het niet zien gebruiken.

DE RAVENSARA (a).

[*Le Ravensara.*]

(Ravensara Aromatica.)

De bloem heeft eene zeer kleine bloem-kelk, een vierde lyn hoog en afgeknot aan haaren rand, die onverdeeld is.

De bloemkrans heeft zes eironde bloembladeren, eene halve lyn lang, die op de kelk staan en van binnen ruig zyn. Van buiten zyn zy ook met enige korte haartjes bezet.

Daar zyn zes Helmstytjes, die elk aan het grondstuk van elk bloemblad ingeplant zyn, en zes andere, die tusfchen de bloembladen in staan, en in den

bin-

(a) Hy heeft veel overeenkomst met de *Befaria resinosa* LINNÆI *supp.* 346. *Aantekening van den Hoogduitschen Vertaaler.*

binnen-wand van de kelk ingeplant zyn. Die helmstyltjes hebben enigzints breede draadjes, en zyn zoo kort dat zy niet buiten de bloem uitsteeken. Zy draagen kleine ronde helmtjes.

Het stampertje bestaat uit een zeer kleinen eierstok, die in den bodem van de kelk ligt, en met een zeer kort styltje voorzien is, welk in eene ruige kerf eindigt.

De vrugt is eene ronde noot van de grootte van eene schoone kers, van buiten van eenen dunnen bolster omringd, waar onder een harde, taaie en speceryachtige bast is; de bolster is insgelyks speceryachtig; de bast bevat eene witte pit, welker bovenst gedeelte gewoonlyk in zes kwabben, even gelyk de pit van de gemeene noot in vier kwabben verdeeld is. Het sap van deeze pit heeft eenen scherpen, bytenden, de keel aangrypenden en byna invreetenden smaak.

De boom is vry groot en digt bewassen; hy draagt even als de kruidnagelen-boom eene pygramidaalen kruin: zyne schors is rosachtig en welriekende. Zyn hout is hard, zwaar, zonder reuk, wit, met enige rosse vezelen gemengd. Zyne bladeren staan afwisselend, zy zyn enkel, eirond, onverdeeld, somtyds wat puntig, meermaalen stomp, aan beiden zyden glad, van boven groen, van onderen witachtig en een weinig zee-groen, met zeer duidelyke aderen doorweeven, wat vast van zelfstandigheid als het blad van den Laurier-boom, en elk aan een bladsteeltje van zes lynen lengte vastge-

hecht. De bloemen zyn byzonder klein en aan de toppen der takken aan verscheiden kleine trosfen hangende, van welke een boven aan staat en de twee of drie andere tusfchen de oxelen der laafte bladeren van daan koomen:

De vrugten staan enkel aan het eind van elk takjen; men zoude zeggen dat zy op andere stammen geplukt zyn dan die, welke de bloemen aan bossen hebben, gelykik beschreven heb: FLACOURT spreekt 'er van in zyne Historie van *Madagaskar* onder den naam van *Voaravendsara*.

Ik meen alhier by de beschryving van de *Ravensara* het artykel te moeten voegen, dat de Heer CERÉ, Opziener van 's Konings Tuin op *Isle de France* in de Courant van dat eiland van den 6 October 1779 liet plaatsfen.

„ De *Ravensara* is een specery-boom van *Madagaskar*, welks bladeren en vrugten iets van de „ vier fyne speceryen hebben, die wy kennen. Hy „ draagt vrugten, als hy zes of zeven jaaren oud „ is en bloeit in het begin van January en Februa- „ ry; de bloem is zeer klein en staat in bosjens aan „ het einde der takjens en in de oxelen der blade- „ ren; de vrugt heeft tien maanden tyds noodig „ om gevormd, en ryp te worden; waarschylyk „ plukken haar de Madagaskaaren, als zy zes of „ zeven maanden oud is, op dat zy haar misfchien „ dan geschikter rekenen om de spyzen fmaakelyk „ te maaken. De pit van de *Ravensara* heeft, als „ zy versch geplukt is, eene heerlyke en fyne spe- „ ce-

„ ceryachtige geur, maar de smaak is bitter, zeer
 „ fcherp, zeer steekende en bytende, de zenuw-
 „ tepeltjes en de keel brandende; om kort te gaan,
 „ zeer onaangenaam; deeze eigenschappen hebben
 „ niet moeten behaagen aan die volkeren, die nog
 „ te onkundig waren om te vermoeden dat zy, eni-
 „ gen tyd bewaard of toebereid zynde, eenen ge-
 „ heel anderen smaak konde verkrygen.”

„ De wyze van de *Ravensara*-bladeren te berei-
 „ den om dezelve in alle hunne speceryachtigheid
 „ te bewaaren is zeer eenvoudig; men rygt ze
 „ aan bossen, en men laat ze eene maand lang in
 „ de lugt hangen, om hen hun waterachtig sap te
 „ doen verliezen; ten einde van dien tyd werpt
 „ men dezelve in kookend water waarin men dezel-
 „ ve vier of vyf minuten laat staan; vervolgens
 „ laat men hen in de zon of in den schoorsteen droo-
 „ gen, alsdan is 'er nog alleen de olie in, die hen
 „ verscheiden jaaren goed houdt: tot bewaaring der
 „ vrugten gaat men even eens te werk”.

DE ST. THOMAS-BLOEM (a).

[*Fleur de St. Thomé.*]

(*Cadamba Jasmini-flora.*)

De bloem heeft eene eenbladige, kleine kelk,
 naauw-

(a) De *St. Thomas-bloem* is volgens LINNÆUS de *Nyc-
 tanthes hirsuta*, de ruige nagtbloem, waarmede egter de
 beschryving van den Heet SONNERAT niet overeenstemt.
Aantekening van den Hoogduitschen Vertaaler.

naauwlyks eene lyn lang, van buiten hairig, vervallen, heel van rand, op welken men niet dan vier ligte golvingen gewaar wordt.

Eene eenbladige tregtervormige bloemkrans op de eierstok staande, met eene buis van agt of negen lynen lengte, en een mond in negen eironde, stompe, en als een roosje geopende verdeelingen verdeeld. Deeze bloemkrans is van buiten hairig.

Negen stammetjes, die helmtjes byna zonder draadjes zyn, eene lyn of iets meer lang, en in het bovenst gedeelte van haare buis aan de bloemkrans gehecht, zoodanig dat hunne top de ingang bezet.

Een stampertje, dat een eierstok is onder de bloem gelegen, klein, langwerpig rond, en met een draadvormig styltje voorzien, dat byna één duim lang is. Dit styltje steekt tamelyk aan den ingang van de buis der bloemkrans uit en aan het eind zit eene kleine kogelvormige kerf.

De vrugt is eene soort van groene kogelronde noot, met zes ronde weinig uitsteekende hoeken, van boven is zy navelvormig en wat plat. Deeze noot bevat een kern met zes stompe kwabben, en is van binnen in zes en somtyds in negen eenzaadige holligheden verdeeld. Elke zaadkorrel is eene kleine langwerpig ronde amandel, die wit van zelfstandigheid is.

De boom is niet zeer hoog, en met eene zwartachtige schors bedekt. Zyne bladeren staan regt tegens over elkanderen, zyn gesteed, eirond, byna stomp, vyf of zes duimen lang, en omtrent drie
en

en een halven, of vier duimen breed; zy zyn onverdeeld, glad, week, en van onderen met uitstee-kende aderen getekend. Hunne steel is anderhalven duim lang, rosachtig van kleur, en met korte hairtjes bezet, gelyk ook de voornaamste aderen zyn. De bloemen zyn wit, en gelyken niet kwalyk naar die der Jasmynen of *Nyctantes*; zy staan aan het eind van lange bloemsteeltjens, die aan het eind tweeledig zyn. Deeze bloemsteeltjens zyn vier duimen lang, ontstaan in de bovenste oxelen der bladeren, en hebben elk zeven of tien bloemen.

Deeze boom is de *Rava-pou* uit de *Hortus Malabaricus* Deel IV. p. 99. Men vindt hem op de Kust van *Coromandel*: men plant hem in de tuinen om de reuk zyner bloemen, die zeer aangenaam is.

DE LITCHI.

[*Le Lichi.*]

(Litchi Chinenfis.)

De bloem heeft eene zeer kleine bloemkelk, die geene halve lyn hoog, byna geheel van rand, of met vyf zeer merkbaare verdeelingen is. Deeze bloemkelk is aan de buitenzyde met zeer korte, rosachtige hairtjes bezet, zeer gelyk aan die, welke men op de bloemsteeltjens ziet.

De bloemkrans heeft vyf bloembladen.

De helmstyltjens zyn zes of agt in getal (a) en

(a) Ik vind in myne aantekeningen in de beschryving,

en hunne draaden hebben tweelynen lengte, zy zyn hairig vooral naar den bodem der bloem, alwaar zy wat dikker worden. Aan het eind van elke deezer draaden is een eirond, aan den top en aan zyn grondstuk uitgerand helmstje, dat twee holligheden heeft, die vier uitsteekende bladen uitmaaken, als zy open zyn.

Het stampertjen is een eierstok, bestaande uit twee kwabbetjens, die tamelyk onderscheiden zyn, met een styltjen 'er op, dat wat korter is dan de helmstytjens, en aan den top in twee takken verdeeld, die twee van een wykende kerven zyn.

De vrugt is eene eironde noot, met eenen dunnen bast, met kleine verhevenheden bedekt, die, als de vrugt jong is, uitsteekende, puntig, hoekig zyn, en dezelve van alle kanten als stekelig vertoon; maar als de vrugt ontwikkeld, of ryp is, zyn zy zeer lang, en gelyken dan naar puistjens, elk met eene ronde of hoekige groeve omgeeven. Deeze noot bevat een vleesch, dat goed is om te eeten, en in het midden van dit vleesch vindt men eene eironde pit, met een dun vliesjen omgeeven, en inwendig van eene vaste zelfstandigheid, gelyk die der eikels.

De

welke ik van de Litchi-bloemen had opgesteld, van agt helmstytjes gewag gemaakt; naderhand, ondertuschen die zelfde bloemen gedroogd naziende heb ik 'er maar zes gevonden.

De boom is groot, de bast der takjens gestippeld, het hout is wit en zagt, en het merg overvloedig. De bladeren zyn gevleugeld, en bestaan uit vyf of zeven eironde lansvormige, puntige, onverdeelde, op korte bladsteeltjens en tegens elkan- deren overstaande, aan beiden zyden gladde, sterk geaderde, van ondere bleekkleurige maar van bo- ven wat blinkende en overlangsich gegroefde bla- dertjens. Deeze bladertjens zyn van eene zelfstan- digheid, een weinig naar die der Laurier-bladeren gelykende: de bloemen zyn zeer klein, kruidaar- tig in nederhangende pluimen aan het eind der tak- jens.

Deeze boom vindt men in *China*: Zyne vrugt is zeer aangenaam en eene der beste van dat land; als zy ryp is, heeft zy eene ros- of roodachtige kleuf; De Chineezen laten haar, om die te bewaaren, in den oven droogen, en als zy dus toebereid is, wordt zy een voorwerp van Koophandel.

Men moet de *Longane* uit *China* tot hetzelfde ge- slagt thuis brengen.

DE WAMPI.
[*Le Wampi.*]
(*Cookia Punctata* (a).)

De bloem heeft eene zeer kleine kelk, die geene hal-

(a) Ter gedagtenis van den door zyne reizen zoo ver- maarden Kapitein Cook aldus genoemd.

halve lyn hoog is, en door vyf eironde en van buiten een weinig ruige bladertjens geformeerd wordt.

De bloemkrans heeft vyf lansvormige zeer open, of naar het bloemsteeltjen overhangende bloembladen, die omtrent twee lynen lang zyn.

Daar zyn tien helmstyltjens, welker draaden vry los, en wat langer dan de bloembladen zyn; zy hebben elk een langwerpig rond helmtjen.

Het stampertjen is een vyfhoekige, eivormige, met korte hairtjens bezette eierstok, op een steeltjen staande, dat eene halve lyn lang is, dat uit den bodem der kelk spruit. Deeze eierstok is voorzien met een zeer korten styl, aan welks top eene stompe of een weinig geknopte kerf is.

De vrugt is eene kleine eironde bezie, zes lynen lang, groen van kleur, fluweelachtig op het gevoel, gespikkeld, en van binnen in verscheiden holligheden verdeeld, maar van welke ik slegts twee gezien heb, die vrugtbaar waren; zy bevatten elke eene kleine langwerpige, harde, zwarte zaadkorrel.

De boom is vry groot en digt bewasfen; zyne bladeren zyn ongepaard gevleugeld, en bestaan uit zeven of elf eironde puntige geheele of aan hunnen rand gegolfde bladertjens, die op korte, gladde, groene, met doorschynende stippen bezaaide, en beurtelings op den gemeenen bladstengel staande steeltjens geplaatst zyn. De bloemen zyn klein en aan verdeelde flappe trosfen hangende. De gemeene en byzondere bloemsteeltjens zyn met een kort dons bedekt.

Men

Men vindt dien boom in *China*; de Chineezen kweeken hem te *Canton* in de tuintjens op de plaatsen agter hunne huizen.

DE MASTBOOM.

[*l'Arbre de Mâtüre.*]

(*Uvaria Longifolia.*)

De bloem heeft eene kleine kelk in drie korte en wigvormige deelen verdeeld, zy is van buiten met wit dons bezet.

De bloemkrans heeft zes lansvormige puntige bloembladen, drie of vier lynen lang, en geel van kleur.

Daar is een groot getal helmstyltjens, die helmstjens zonder merklyke draaden zyn, welke het stampertjen grootendeels bedekken.

Daar zyn verscheiden stampertjens, die menigvuldige eierstokken zyn, zoodanig by elkanderen gevoegd dat zy slegts een schynen uittemaaken; de styltjens zyn zeer kort, onder de helmstjens verborgen, en aan het eind van elk is eene enkelvoudige kerf.

De eierstokken worden eironde, stompe, gesteelde, eenhollige beziën, die gemeenlyk maar eene ronde zaadkorrel bevatten. De steeltjens deezer beziën koomen uit een gemeen punt, dat te voren het middenpunt van de bloem was.

De boom is zeer groot en zeer regt, hetgeen hem den naam van *Mastboom* verworven heeft. Zyne
bla-

bladeren zyn enkelvoudig, lansvormig, smal, zeven of agt-duimen lang, glad, geheel, met gegolfde randen, staan op korte blad-steelen, en eindelijk in eene zeer spitse punt. Zy staan beurtelings aan de takjens. De bloemen zyn vry klein en zitten in groot getal by schermvormige bosfen aan dat gedeelte der takjens, dat van bladeren ontbloot is.

Men vindt deezen boom op de Kust van *Coromandel*. Naardien hy veel schaduw geeft, gebruikt men denzelven tot laanen in de tuinen in den omtrek van *Pondichery*. Hy is eene soort van *Uyaria* van LINNÆUS.

DE CAVALAM MET GEVINGERDE BLADEREN.

[*Le Cavalam à feuilles digitées.*]

(*Sterculia Fœtida.*)

De bloem heeft eene eenbladerige kelk, die in vyf diepe lans- en lyn-vormige insnydingen, als eene ster geopend, verdeeld is. Deeze kelk is katoenaartig en van binnen bruinrood van kleur; van buiten is zy hairig en lichter rood van kleur; zy heeft byna een duim middellyns van het eind van eene deezet afdeelingen tot dat van de tegenoverstaande. Daar is geene bloemkrans.

Daar zyn veertien of vyftien stammetjens; welke eironde kleine byna ongesteelde helmtjens zyn, die op den gegolfdan rand van een klein vezelachtig kraagjen, dat het grondstuk van den eierstok omringt, zyn ingeplant.

Het

Het stampertjen is een kogelvormige, hairige eierstok, die aan zyn grondstuk omringd wordt door het kraagjen, dat de stammetjes draagt, en die ondersteunt wordt dooreen dun hairig, gekleurd pylaartjen of steeltjen, vier of vyf lynen lang, dat uit den bodem der kelk opryst. Uit den top van de eierstok spruit eene hairige styl, eene lyn of iets meer lang, aan zyn grondstuk dun, naar het eind wat dikker wordende, op de eierstok of naar de bloem omgekromd, en eindigende in eene kerf, van de gedaante van eene afgeknotten knods.

De vrugt is een eirond stomp doosjen, welks eene zyde regter en minder rond is dan de andere, en dat een puntje op zyn top heeft. Dit doosjen is byna zoo groot als een vuist, dik, houtachtig, met eene holligheid voorzien; het opent zig aan eene der zyden en bevat verscheiden eivormige zaadkorrels. Deeze zaadkorrels zyn met een haarer einden aan de twee zyde-randen van het doosjen vastgehecht, en wel op twee lynen, die by elkanderen staan en evenwydig loopen, als het doosjen nog toegesloten is.

De boom is groot en zeer regt; zyne bladeren zyn gevingerd, en bestaan uit zeven of negen lansvormige, puntige, geheele, blaadjens, die uit een gemeen punt aan het eind van eene lange bladsteel spruiten. De bloemen staan aan nederhangende trosfen, die aan gemeene bloemsteelen, omtrent agt duimen lang, vast zyn.

Deezen boom vindt men op de Kust van *Mala-
baar*;

baar; men plant hem voor de huizen, omdat hy veel schaduw geeft. De Indiaanen eeten het zaad in de asch gebraden, zy smaaken als kastanjen. Men heeft den boom met den naam van *stink-hout* (*Bois de Merde*) benoemd, omdat de bloemen eene reuk als menschen-drek van zig geeven.

Deeze boom is de *Clompanus major* van RUMPHIUS, maar schynt niet de *Karil* uit de *Hortus Malabaricus* te zyn, gelyk LINNÆUS gezegd heeft. Hy verschilt van den *Cavalam* in de *Hortus Malabaricus* voornamelyk door zyne gevingerde bladeren.

DE KATOENACHTIGE KAPOKBOOM.

[*Le Fromager à grandes fleurs.*]

(*Bombax Gosfipium Linnæi.*)

De bloem heeft eene kelk, bestaande uit vyf ongelijke, langwerpige-eironde, aan den top stompe en van buiten hairige bladen.

De bloemkrans heeft vyf bloembladen, die als eene roos geopend zyn, eens zoo groot zyn dan de kelk en geel van kleur.

Daar is eene groote menigte stammetjens, welker draaden geheel vry staan, maar zy schynen zig rondom aan het stampertjen, aan het punt deezer inplanting te vereenigen. Deeze draaden zyn eens zoo kort dan de bloembladeren, en draagen langwerpige, gekromde en hoornvormige helmtjens.

Het stampertjen is een ronde eierstok, die een
styl

ftyl draagt van de lengte der ftammetjes, en aan den top wat gebogen, alwaar hy wat dikker wordt en in eene enkelvoudige kerf eindigt.

De vrugt is eene stompe, eironde, vyfhoekige, ruige doos van de grootte van een kloeken guldeling-appel, hebbende vyf holligheden, die door vlieschachtige tufchenschotten gevormd worden. Elke holligheid bevat veele eironde of niervormige zaadkorrels, op welker rug een vry lang wit dons is. Deeze zaadkorrels zyn met een haarer einden aan de vliezen, die de holligheden deezer doos uitmaaken, vastgehecht.

De boom is groot; zyn hout is ligt en bros, zyne fchors is groen en byna glad. Zyne bladeren ftaan beurtelings aan de takken, ftaan elk op een dun, ruig bloemsteeltjen, en zyn tot op de helft in vyf wigvormige puntige lappen verdeeld. Zy zyn van boven groen, wolchtig en wit van onderen en krullen zig gemeenlyk op hunne bloemfteelen zoodanig, dat de einden van hunne verdeelingen naar den grond gerigt zyn. De bloemen zyn groot, fchoon, en aan enkele bosjens gefchikt op wolchtige bloemfteelen. De zaadkorrels uit de doos geeven, als zy voor dat zy ryp zyn gekneusd worden, eene fchoone geele kleur uit als guttegom.

Deeze boom wordt op de Kust van *Coromandel* gevonden. Hy is de *Bombax gossypium* van LINNÆUS: ik heb denzelven afgebeeld; omdat ik niet weet dat

III. Deel.

O

hy

hy ergens afgetekend is geworden: LINNÆUS haalt egter Plaat 188. Fig. 2. by PLUKNET aan; maar behalven dat de figuur niet anders dan bladeren vertoont, komen zy my hier voor niet wel te gelyken.

DE TROMMELBOOM.

[*Le Bois Tambour.*]

(Tambourissa Quadrifida.)

De Trommelboom, de *Tambourissa* of *Tambouricisfa* by FLACOURT is een boom, zeer zonderling in zyne vrugtmaaking, en die in het midden fchynt te staan tusfchen de Vygenboomen en de *Dorstenia* van LINNÆUS. Zyne bloemen groeijen aan kleine troffen omtrent drie duimen lang, en zyn aan het oude hout der takken geplaatst, een weinig onder de bladeren en aan den ftam. Het geen men voor elke bloem aanziet is eene gemeene zitplaats, die, alvorens zig te openen, de gedaante heeft van een eironde druiv en zig vervolgens in vier deelen verdeelt, welke hunne geheele inwendige oppervlakte met een groot getal zeer onderscheiden ftammetjens overdekt vertoonen. Elk ftammetjen heeft een langwerpig helmtjen, dat door eene groeve verdeeld is, en door een draadjjen van de lengte van een derde lyns ondersteunt wordt. Dit helmtjen in zyne lengte in twee gevouwen, heeft my toegeschenen de ftyl van het ftampertjen te bevatten of te ontwikkelen, welke eene kogelvormige spits is,

wat

wat korter dan het stammetjen, waaruit volgt dat 'er zoo veele byzondere bloemen op dat gemeen omwindzel zyn als 'er stammetjens te zien zyn. Na het bloeijen sluit zig die gemeene zitplaats enigzints toe, groeit aan, en verandert in eenen grooten appel, die aan zyn bovenst gedeelte nooit volkoomen gesloten is, en in zyn midden eene ledige ruimte of eene holligheid overlaat. Het vleesch van deeze vrugt is dik en bevat eene groote hoeveelheid kernen van de gedaante van eene kleine Amandel, en die met een oranjekleurige schil bedekt zyn, van welke men, zegt FLACOURT, eene verwstof maakt die gelyk is aan de Amerikaansche rocou.

Het hout van de Tambouriffa is wit, ligt, en bevat veel merg; haare bladeren zyn ellyptisch eirond, byna stomp, met onuitgesneeden randen, een weinig taai, glad, met bladsteeltjes voorzien, over elkanderen geplaatst, en met eene zeer duidlyke middelader doorweeven. De vrugt zit aan een dik kort, en houtachtig vrugtsteeltjen, en is gewoonlyk breeder dan lang, zoo dat zy maar eene van boven platgedrukte spheer gelykt.

Deeze boom valt op de eilanden *Madagaskar*, *Isle de France*, en *Bourbon*: Zyne vrugt is op *Isle de France* bekend onder den naam van *Aapen appel*.

DE MADABLOTA.

[*Le Madablota.*]

(Banisteria Tetraptera.)

De bloem heeft eene kelk met vyf eironde, stompe, ruige, bestendige, en van onderen wat rozenkleurig groene bladeren. Deeze kelk is aan de eene zyde en aan haar grondstuk voorzien met eene byzondere eeltachtigheid van eene lyn lengte en een zestiende lyn breedte.

De bloemkrans heeft vyf afgeronde, ongelyke, aan hunne randen met franjen voorziene bladeren, tweemaal grooter dan de kelk, elk op een zeer kort nageltjen staande, en roodachtig wit van kleur zynde.

Daar zyn tien helmstyltjens, negen draaden zyn korter dan de bloemkrans, en een is langer en dikker dan de andere en wat gekromd; zy hebben aan het eind, kleine witachtige en met twee holligheden voorziene helmtjens.

Het stampertjen is een hairige eierstok, nauwelijks zoo groot als eene kleine linze, wat zaamgedrukt, met zyn onderst gedeelte vast aan de zitplaats gehecht, en aan zyn bovensten rand drie kleine verhevenheden hebbende, van welke eene eenige beladen is met eene dunne styl, langer dan de helmstyltjens en op de bloem omgekromd; deeze styl eindigt in eene enkelvoudige, scherpe en als een haak gebogen kerf.

De

De vrugt is eene houtachtige doos van de grootte van een erwet, met vier vleugelen voorzien, van welke de grootste regt is, en vyftien of agttien lynen lengte op drie en meer lynen breedte in het midden heeft; de twee middelbaare vleugels staan aan de zyden, en maaken met de grootste een kruis; de vierde vleugel eindelyk is zeer klein en ryst tuschen de drie andere schuinsch op. Deeze doos is met slegts eene holligheid voorzien en bevat eene ronde kam.

De boom is klein; zyne bladeren zyn enkelvoudig, eirond, puntig, geheel van onderen geaderd, en tegens elkanderen overstaande; zy hebben vier duimen en meer lengte op meer dan twee duimen breedte, en staan op wolachtige bladsteelen, die slegts drie of vier lynen lang zyn. De bloemen staan aan het eind van de takjens en aan enkele bosjens of twee of drie duimen lang, zynde losse airen. De byzondere bloemsteelen staan aan laagen tegens elkanderen over, en zyn elke aan haar grondstuk met een klein priemvormig dekblad voorzien.

Men vindt deezen boom op de Kust van *Malabar*, de Indiaanen kweeken hem in hunne tuinen en bedienen zig van zyne bloemen om hunne Goden op te fieren.

Hy heeft overeenkomst met de *Banisteria* van LINNÆUS; maar hy verschilt van dezelve daarin dat zyne bloemen maar eene styl hebben en dat zyne doos met vier vleugelen voorzien is.

DE MALABAARSCHE CARDAMOM.

[*Le Cardamome de la côte de Malabar.*](*Amomum Repens.*)

De bloemkelk is eene gemeenschaplyke eenbladige fchede, van twaalf tot vyftien lynen lang, vliesachtig, van buiten met fyne overlangse aderen getekend, en aan de zyde in haare lengte geopend, om de byzondere bloemen-ajr, welke zy omwikkeld, door te laten.

Elke bloem heeft haare eigen en byzondere eenbladige fchede, zeven of agt lynen lang, vleesachtig, zeer dun, en alleen aan haar eind open, alwaar haar rand twee korte stompe lappen uitmaakt. Deeze fchede is niet anders dan eene rolronde flappebuis, die voor kelk dient.

De bloemkrans is eenbladerig en is onder den eirstok geplaatst, zy maakt aan haar grondstuk eene dunne buis, drie lynen lang, uit; een weinig na haaren uitgang uit de byzondere fchede is die buis in vier zichtbaare verdeelingen verdeeld, van welke drie smal, lansvormig, dun, byna vier lynen lang, open en malkanderen vry gelyk zyn; de vierdeafdeeling is grooter, breeder dan de andere, byna van eene spatelachtige gedaante, en wit van kleur met eenige paarsche streepen.

Daar is een helmstyltjen, welks draadjen vliesachtig is; het spruit uit den bodem der bloem, is korter dan de verdeelingen van de bloemkrans, en ge-

ge-

gelykt naar een smal, aan den top geknot tongetjen. Het heeft aan den top een helmtjen, dat aan hetzelfde aangegroeid is; en het geheele gedeelte, dat het helmtjen bezet, kooft met de randen aan elkanderen, zoo dat daardoor eene cylinder gevormd wordt, door welke de ftyl van het stampertjen loopt.

Het stampertjen is een langwerpige eierftok, onder de bloem gelegen, waaruit eene draadvormige ftyl in de bloemkrans opryst, die, naa de fchede, door het helmtjengevormd, doorloopen te hebben, een vierde van eene lyn 'er uitfteekt, en eene ftompe kerf verftoont.

De vrugt is eene ronde doos, hebbende drie hoeken, of drie ronde zyden in haare hoogte, met enige gelyklynige aderen getekend, en van binnen in drie holligheden verdeeld, die elke verſcheiden zwartachtige zaadkorrels bevatten.

De ſteelen van deeze plant groeijen in menigte naast elkanderen op, en wel tot de hoogte van agt tot twaalf voeten; zy zyn enkel en met om het ander ſtaande, lancetvormige, ſpitſtoeloopeude, en aan hun voetſtuk verſmallende bladeren voorzien, welke ingeplant zyn door middel van eene lange ſchede, die den ſtam omwindt. De bladeren hebben van agt tot vyftien duimen lengte en meer dan twee duimen breedte; zy hebben van onderen middelbaare, witte, en duidlyke aderen, en hunne zyde-aderen loopen ſchuinſch, evenwydig, en zyn

ten uitersten fyn. De bloemen koomen uit den wortel met ranken van anderhalven voet lengte, die op den grond liggen: de bloemsteeltjens, die elke deezzer gemeene ranken uitmaaken, zyn een weinig flingerende en uit elken hoek of geleding kooimt beurtelings een klein byzonder rankjen, twee duimen lang, en met een twintigtal en fomtyds meerder bloemen belaauden.

De Cardamom is een stuk van Koophandel op de Kust van *Malabaar*: Her gebergte *Gates* neemt, in de streek van *Mahé* den naam aan van *Cardamom-Gebergte* aan ter oorzaake van de groote menigte dier planten, die daar natuurlyk groeijen, en die al de Cardamom leveren, welke in Indie verkogt wordt. De Indiaanen maaken 'er veel gebruik van; zy vermengen de zaaden met de betel en beweeren dat zy de spysverteering bevorderen: deeze zaaden hebben eenen zeer aangenaamen smaak, als men dezelve in den mond plettert, brengen zy daar eene koude voort, die aangenaam is.

Deeze plant is de *Ellettari* in de *Hortus Malabarius* Vol. II: Tab. 4 en 5.

DE GROOTE MADAGASKARSCHÉ CARDAMOM.

[*Le grand Cardomome de Madagascar.*]

(*Amomum Angustifolium.*)

De bloemkelk is eene engen fchede voor elke bloem, die eenbladerig, vliesachtig, dun, pypachtig, en fchuinfch of als een ezels-oor aan haar bovenst gedeelte geopend is. Zy is byna anderhalven duim lang.

De bloemkrans is eenbladerig, rust op den eierftok, is in haar onderst gedeelte gepypt, en verdeelt zig, by haaren uitgang uit de fchede, in twee groote lippen, van welke eene geheel en enigzints hol en de andere, wat grooter, aan elke zyde met eene kleine puntige uitsnyding voorzien is.

Uit de buis van de bloemkrans fpruit een vliesachtig tongetjen, aan zyn grondftuk breeder wordende, naar den top verfmallende, en eindigende in drie punten, die als een kruis staan, van welke de middenfte de kleinste is. Dit tongetjen is aan zyn bovenst deel met een helmtjen voorzien, dat 'er aan gegroeid, twee en een halve lyn lang, in zyne lengte in twee verdeeld is, even als waren 'er twee helmtjens, dat is, een aan elken rand van het tongetjen; maat dit zelfde tongetjen, in zyne lengte zig in twee vormende, nadert en vereenigt de twee gedeelten van helmtjen en maakt te zelfden tyd eene fchede, waardoor de ftyl loopt.

Het ftampertjen is eene langwerpig eironde

eierstok, onder de bloem gelegen, en uit welks top een draadvormige styl kooft, die, na de bloemkrans doorgaan te zyn, in de schede, welke het helmstyltjen maakt, indringt. Deeze styl, die twee duimen lang is, wordt naa den top dikker, en eindigt in eene kerf, die 'er boven op is, geknot, en met eenen ruigenrand voorzien is.

De vrugt is eene roodachtige langwerpige-eironde, byna driekantige doos, van binnen in drie veelzaadige holligheden verdeeld. De zaaden zyn zwart, en met een wit vleesch omwikkeld, dat zeer aangenaam van smaak is; de zaadkorrels, in den mond gepletterd, verwekken, even als die van de Malaarsche Cardamom eene koude, die aangenaam is.

De steelen deezer Plant zyn eenvoudige, gebladerd, en groeijen in groot getal uit den wortel, tot de hoogte van agt of tien voeten; de bladeren zyn smal, degenvormig, meer dan een voet lang, van onderen met verheven aderen, en met schuinsche zydelingsche aderen, die zeer fyn zyn, voorzien; zy zyn smaller aan hun grondstuk, als stonden zy aan bladsteelen en omwikkelen de stengel door middel van eene schede, die aan eene zyde gespleten is.

De bloemen staan in korte en gedrongen airen aan den top van eene byzondere uit den wortel tuschen de stengels uitschietende schaft by elkanderen. Deeze schaft is omwikkeld en bedekt met
 beur-

beurtelingsch staande, gestreepte, en naar maate zy de bloemen-air naderen, breederwordende schil- den; zy heeft slegts zeven of agt duimen hoogte, en is aan haar boven eind dikker dan aan haar grond- stuk.

De groote Cardamom komt natuurlyk op het eiland *Madagaskar* voort; hy groeit in de moeras- sen; men heeft hem op *Isle de France* verplant, al- waar hy zeer wel geslaagd is.

FLACOURT noemt deeze Plant *Longouze*. Ik zou- de haar voor de *Amomum Zingiber*, van LINNÆUS aanzien wegens haare smalle bladeren; maar zy verschilt 'er veel van door haare bloemen-airen, ten minsten volgens de afbeelding, welke RHEEDE in het II D. Tab. 12 van de *Hortus Malabaricus*, door LINNÆUS aangehaald, daarvan geeft.

DE FALSÉ.

[*Le Falso.*]

(*Grewia Asiatica* Liun.)

De bloem heeft eene kelk met vyf lansvormige, wollige, en van buiten witachtige, van binnen geel gekleurde en met drie aderen voorziene blade- ren.

Eene bloemkrans van vyf lansvormige bloembla- deren, die kleiner zyn dan de kelk en karmyn-rood van kleur.

Een groot getal helmstyltjens, welkers draaden
lan-

langer zyn dan de bloembladeren en onder den eierstok ingeplant.

Een stampertjen, dat een eierstok is, die op een klein steeltjen staat met een styltjen 'er op, dat zoo lang is als de stammetjens, en eindigt in eene knodsvormige kerf, met vier kleine hoekjens aan haaren top.

De vrugt is eene ronde, donker roode bezië, die twee zaadkorrelen bevat.

De takjens van deezen heester zyn met kort dons bedekt; zyne bladeren zyn enigzints hartswyze aan hun grondstuk gerond, aan hunne randen getand, van onderen wat wollig, en aldaar met zeven aderen getekend, van welke drie voornaame, en staan op wollige bladsteelen, die maar vier lynen lang zyn. Deeze bladeren zyn ten minsten drie duimen breed, staan beurtelings aan de takjens en hebben aan den oorsprong hunner bladsteelen twee lans- en lynvormige aanzitzels. De bloemen groeijen uit de oxelen der bladeren, aan het eind der takjens; haare bloemsteeltjens, die gemeenlyk in drie deelen verdeeld zyn, van welke een of twee weder in vier andere onderverdeeld zyn, maaken middelmaatige troffen uit, die eens zoo groot zyn als de bladeren. De vrugten zyn rood, hebben eenen zeer aangenaamen zuurachtigen smaak en zyn verfrischende. De bladeren van deezen heester gelyken enigermaate naar die van den nootenboom.

Men kweekt deezen heester in de tuinen van
Pon-

Pondichery. Hy is nooit in plaat gebragt geworden (a).

DE MARSANA.

[*La Marsana.*]

(Marsana Buxifolia.)

De bloem heeft eene zeer kleine kelk van een blad met vyf smalle puntige tanden voorzien.

Eene bloemkrans van vyf lansvormige smalle bloembladeren, die aan hun grondstuk een dun nageltjen uitmaaken, en zeven of agt lynen lang zyn.

Tien helmstytjens, welker draaden ongelyk, wat korter dan de bloemkrans zyn, en elke een klein rond en tweehollig helmtjen aan den top hebben.

Een stampertjen, dat een zeer kleine, eironde, op den bodem der bloem gelegen eierstok is, die een wat dikken styl draagt van de lengte der helmstytjens, en eindigende in een kerf als een hoofden en vyf hoeken hebbende.

De vrugt is eene eironde noot, wat puntig aan den top, eenhollig, bevattende een Amandel of eene malsche, sappige zelfstandigheid, die overal aan de dunne houtige schil, waarin zy besloten is, is vastgehecht; deeze kern is geene drie lynen lang,
en

(a) Men vindt hem afgebeeld in het 4to werk van den Heer SONNERAT, gelyk ook de meeste der hier beschreven voorwerpen van Natuurlyke Historie. VERTAALER.

en is, aan haare buitenste zyde een weinig chagrynachtig.

Deeze heester groeit tot de hoogte van zes of zeven voeten, zyne schors is graauwachtig, zyn hout is wit, niet hard, en bevat veel merg; zyne takjens staan beurtelingsch en regt op: zyne bladeren zyn vleugelvormig en bestaan uit omtrent zeven om den anderen staande, eironde, geheele, bladertjens, die zig aan hun grondstuk tot een bladsteeltjen verfmallen glad aan wederzyde, van eene wat vaste zelfstandigheid, en vry gelyk aan die van den Palmboom, met welke men dezelve vergeleken heeft, toen men dien heester de *Chineefche Palmboom* noemde. Men vindt hem in 's Konings tuin te Parys, maar hy heeft daar nog niet gebloeid: ik heb hem den naam van *Marsana* gelaaten, welken hy in de Naamlyst der Planten van 's Konings tuin ontvangen heeft (a).

(a) Naar den naam van Mevrouw de Prinfes *de Marsan*, Gouvernante van de Koninglyke Kinderen van Frankryk.

DE VEDERBOSCH.

[*l'Aigrette*]

(*Cristaria Coccinea.*)

De bloem heeft eene eenbladerige kelk met vyf wigvormige tanden en van binnen hairig.

Eene bloemkrans met vyf eironde, schoon roode, en op de kelk staande bloembladeren; elk bloemblad plant zig zonder merklyk nageltjen en tusfchen elken tand voor de kelk een weinig naar binnen.

Tien helmstyltjens, welker draaden tweemaal langer zyn dan de bloemkrans; zy steeken verre buiten de bloem uit, zyn rood even als de bloembladeren, en zyn in de binnenste wand van de kelk tusfchen de haren, waarmede zy bedekt is, ingeplant. De helmtjens zyn klein, eirond, en door eene groeve verdeeld.

Een stampertjen, bestaande uit een zeer kleinen en naauwlyks zichtbaaren eierstok; het is op den bodem van de kelk geplaatst, waaruit een eenige styl steekt, die buiten de bloem uitkooft, maar korter is dan de helmstyltjens en eindigende in eene zeer eenvoudige kerf.

De vrugt is eene naakte, eironde zaadkorrel, met vyf dunne, en aan de zyden zeer platte hoeken, die vyf vliesachtige vleugels uitmaaken.

De stengel is eene wyngaardachtige houtachtige rank, met eironde, tegen elkanderen overstaande
bla-

bladeren voorzien, welke op korte bladsteeltjens staan: zy zyn glad, zeer geheel, en van eene enigzints vaste zelfstandigheid. De bloemen staan aan de einden der takjens en vormen fchoone rankachtige troffen van eene fraaie roode kleur. Elke bloem staat op eene vierhoekige bloemsteel, die flegts twee lynen lang is.

Deeze Plant is van *Madagaskar* op *Isle de France* overgebracht geworden. Men kweekt dezelve in de tuinen om de fchoonheid van haare bloemen.

E I N D E

VAN HET VYFDE BOEK EN DERDE OF LAATSTE DEEL.

BLAD.

B L A D W Y Z E R

DER VOORNAAMSTE ZAAKEN IN DE DRIE
DEELEN VAN DE REIZE NAAR
OOST-INDIEN enz.
VERVAT.

- A.
- A**akster (de rosze Chi-
neefche) beschreven Deel
III. Blad. 45 en volg.
- Aakster van Macao beschre-
ven, III. 146 en volg.
- Aapen-appel, III. 211.
- Aardrykskunde; onkunde
der Chineezen in deeze
Kunst, II. 212.
- Abichigans*, beschryving van
deeze plegtigheid, II. 83.
en volg.
- Achouvers*, stam van Reuzen,
I. 275.
- Addistachen*. z. *Vichenou*.
- Ader-Ali-Kan*, zyne verrig-
tingen, I. 14.
- Adjarias*, Onderwyzers in
den Godsdienst van *Vi-
chenou*, I. 65.
- Aguamoudiren*, z. *Vilagers*.
- Aguini*, God des Vuurs, I.
271.
- Akkerbouw, staat van den
- Akkerbouw by de Indiaa-
ners, I. 151.
- Amaters*, Barbiers, beho-
rende onder de regterhand
der *Suttiren*, I. 78.
- Ambouille*; beschryving van
die Provintie van Mada-
gaskar, II. 275.
- Ammonshorens by de Indiaa-
nen in eerbied gehouden,
I. 251.
- Anomum angustifolium* be-
schreven, III. 217. en
volg.
- Anomum repens* beschreven,
III. 214. en volg.
- Anguaraquen*, een halve God
of planeet, Mars, I. 27.
- Androué*; beschryving van
die Provintie van Mada-
gaskar, II. 270. en volg.
- Anosfie*; beschryving van
die Provintie van Mada-
gaskar, II. 269. en volg.
- Antecouda*; beschryving van
die Provintie van Mada-

P

gas

- gaskar, II. 271. *en volg.*
Antigua; beschryving van
 dat eiland, III. 49. *en verv.*
 Arend van Pondichery by
 de Indiaanen in grooten
 eerbied, I. 250.
Atchadepotou een teken dat
 de *Vaidiguers* op hun
 voorhoofd zetten, I. 63.
Aye-Aye; beschryving van
 dat dier, III. 79. *en verv.*
- B.
- Batni*, speeltuig der In-
 diers, I. 146.
Bainiren of *Poutcharis* geest-
 lyke behorende onder de
 regterhand der *Suttiren*,
 I. 78.
Bamboes, beschryving van
 dat riet, I. 47.
Banisteriatetrapsera beschre-
 ven, III. 212. *en verv.*
Barasfuadi, een halve God
 of Planeet, Jupiter, I.
 212. *en volg.*
 Beelden in de tempelen der
 Indiaanen, II. 41.
 Beeldhouwkunst in wat
 staat by de Indiers, I. 143.
 in China, II. 109.
- Begravenissen, zie Lyk-pleg-
 tigheden.
 Begravenissen der Chinees-
 zen, II. 221.
 Begravenissen der Peguaa-
 nen, II. 243.
 Beloningen welke de In-
 diers stellen dat de deugd-
 zaamen genieten zullen,
 II, 106. *en volg.*
Bellecombe, komt in Indie,
 I. 21. verdedigt *Pondi-
 chery*, 25. *en verv.* Ca-
 pituleert, 30.
 Beproevingen by de Ma-
 dagaskaaren in gebruik,
 II. 264.
 Berghoen, van Isle de Fran-
 ce beschreven, III, 118.
en volg.
Beschen, z. *Vichenou*.
Betel, gebruik van dat blad,
 I. 68.
Berim, z. *Brouma*.
Birmah, z. *Brouma*.
Bistenou, z. *Vichenou*.
 Boeken (heilige) der In-
 diaanen, II. 25. *en ver-
 volg.*
 Boetdoeners hoe zy zig on-
 bekwaam maaken tot de
 voortteeling, I. 163.

Boet.

- Boetdoeners; beschryving derzelve, II. 94. *en volg.*
- Bombay, Engelsche plaats op de Kust van Malabaar, I. 50. heeft eene goede haven, *ald.*
- Bondilliren, verdeeling van den Krygsstand, I. 76. is byna uitgestorven. 77.
- Bonzen of Priesters van Foë, II. 222.
- Boomkruiper (de groene) van de Kaap de Goede Hoop, beschreven, III. 174.
- Boomkruiper van Malacca beschreven, III. 175.
- Boomkruiper (de Chineesche) met den rooden rug beschreven, III. 176.
- Boomkruiper (de fluitende Chineesche) III. 176.
- Boomkruiper (de graauwe Chineesche) beschreven, III. 177.
- Bonbil nit China beschreven, III. 153.
- Bouda z. Vichenou.
- Bouda, Boudia, een halve God of planeet, Mercurius, I. 272. *en volg.*
- Boudanam, gift van lande-ryen, hoe zy gedaan wordt, I. 101.
- Bouders, stam van Reuzen, I. 276.
- Boudons, stam van Reuzen, I. 276.
- Bourbon, korte beschryving van dat eiland, III. 13. *en very.*
- Bouvi, speeltuig der Indiers, I. 144.
- Bouwkonst, in wat staat by de Indiers, I. 143.
- Bouwkonst; slegte staat dier konst in China, II. 204. *en volg.*
- Brachmaanen, bekleedden voorheen den eersten rang onder de Indiaanen, I. 59.
- Brahaspadi, z. Barasfouadi.
- Brabma, z. Brouma.
- Bramaanen, van de Kust van Malabaar by die van Coromandel niet geacht, I. 52. trouwen niet, 53.
- Bramaanen, maaken de eerste klasse onder de Indiaanen, I. 60. onder verdeeling van die stam, 61. draagen eene koord, 66. ordening *ald. en very.* huta

- ne kleeding, 71. levenswys *ald.* zyn Priesters, 72. *en verv.* hunne kostwinning, 74, kunnen niet met den dood gestraft worden, 75 straffen hunne overspelige vrouwen, *ald.*
- Bramaanen zyn geene afkoomlingen der *Brachmaanen*, II. 4. *en volg.*
- Braudma* z. *Brouma*.
- Brammasfari*, jonge kweekelingen van de stam van *Brouma*, I. 66. hoe zy ingewyd worden 67. *en verv.*
- Brashapeti*, z. *Barasfouadi*.
- Brema*, z. *Brouma*.
- Broek-aakster (de kleine Chineefche) beschreven, III. 147.
- Brouma*; zyne naamen, I. 218. is God de Schepper, *ald.* zyne geschiedenis, 219. *en verv.*
- Bruma*, z. *Brouma*.
- Byën-eeter (de geele van de Kust van Coromandel) beschreven, III. 180. *en verv.*
- Buizert (de kleine schreeuwende) beschreven, III. 143.
- Bustivo*, z. *Vichenou*.
- C.
- Cachis-Caoris*, beschryving deezer geestlyken, II. 90.
- Cadamba jasmini-flora*, beschreven, III. 199. *en verv.*
- Caleguejers*. stam van Reuzen, I. 276.
- Calicut*, Indische Stad alwaar elke Europische natie eene loge heeft, I. 50.
- Calis*, bescherm goden der Steden, I. 274.
- Camalers*, werklieden behorende onder de flinkerhand der *Suttieren*, I. 84.
- Camouvers*, behoren onder de regterhand der *Suttieren*, I. 78. hun handel, *ald.*
- Canars*, Ketelmaakers en Koperfegers, behooren onder de flinkerhand der *Suttieren*, I. 84.
- Cannigadanam*, gift eener maagd hoe zy geschied, I. 100. *en verv.*
- Canton*, beschryving dier Stad, II. 189. *en verv.*
- Caguilliren*, Weevers, behoo-

- hooren onder de regterhand der *Suttiren*, I. 78.
- Caravers*, vervoerers van Koopwaaren, stam der Indiaanen, I. 77. 86.
- Cardamom (de Malabaarsche) beschreven, III. 214. *en verv.*
- Cardamom (de groote Madagaskarsche) beschreven, III. 217. *en verv.*
- Carecatou-Velagers*, zie *Velagers*.
- Caré-Patripendaron*; beschrijving deezer geestlyken, II. 89. *en volg.*
- Carna*, speeltuig der Indiers. I. 145.
- Caroumars* of *Smeden*, behooren onder de flinkerhand der *Suttiren*, I. 84.
- Caste*, zie *stamme*.
- Cateri*, zekere geesten, I. 277.
- Cavalam*, met gevingerde bladeren, beschreven, III. 206. *en verv.*
- Cavite*, beschrijving van die Stad, III. 38.
- Ceylon, bezittingen der Hollanders op dat eiland, III. 20. *en verv.* voort-
- brengezelen, 23. *en volg.*
- Chastrons*, waarover handelen, enz II. 28.
- Chatriers*, zie *Tschatteren*.
- Chauderies*, of rustplaatzen voor de reizigers, I. 35.
- Chedars*, of Wevers zyn van de flinkerhand der *Suttiren*, I. 84.
- Chemayaders*, Visschers in de rivieren, stam der Indiaanen, I. 86.
- Chentami*, geleerde tamoulsche taal, I. 182.
- Chetis*, Kooplieden behorende onder de flinkerhand der *Suttiren*, I. 83.
- Chib*, z. *Chiven*.
- Chidders*, stam van halve Goden, I. 274.
- China*; onzekerheid der narigten omtrent dat land, II. 175. *en verv.* schets van de oude historie van *China*, 181. *en verv.* van hunnen handel met de Europeaanen, 183. *en verv.*
- Chineezen, hunne Koophandel, II. 183. *en verv.* Zeden, 202. *en verv.* onderhoorigheid, II. 204.

- Konsten en Wetenschappen 207. *en verv.* Zedekunde, 215. veelwyvery, 218. huisraad, 219. kleeding, *ib.* begravenissen, 221. priesters, 222. lafhartigheid, 223. munt-specieën, 225. Karakter. *ibid.*
- Chiven*, is God de verdelger; zyne naamen, I. 253.
- Chogia-Velagers*, zie *Velagers*.
- Chauerin*, een halve God of Planeet, Venus, I. 272. *en volg.*
- Choutres*, zie *Suttiren*.
- Chourien*, een halve God of Planeet. de Zon, I. 272.
- Civet kat van Malacca, beschreven, III. *en verv.*
- Cochin*, Hollandsch Komptoir op de Kust van Malabaar, I. 50. ligging *ald.*
- Coiladiren*, behoren onder de regterhand der *Suttiren*, I. 78.
- Combou*, speeltuig der Indiers, I. 144.
- Cometis*, Kooplieden behoorren onder de regterhand der *Suttiren*, I. 78.
- Condoumieren*, Geneesheeren, behooren onder de regterhand der *Suttiren*, I. 78.
- Confucius*, wat hy geschreven heeft, II. 215. *en volg.*
- Cookia punctata*, beschreven, III. 203. *en verv.*
- Coromandel* (Kust van) heeft Staatsomwentelingen ondergaan, I. 31. Komptoiren op die Kust, *ald.* gesteldheid van het Volk; 36. winden die daar waaien, *ald.* *en verv.* Karakter der bewooners, 39. *en verv.*
- Cosfevers*, Pottenbakkers stam der Indiaanen, I. 85.
- Couberen*, God der rykdommen, I. 272.
- Cristaria coccinea*, beschreven, III. 223. *en volg.*
- D.
- Dagen, gelukkige en ongelukkige, II. 156. *en verv.*
- Dans-

Dansferessen te Suratte den
Goden toegewyd, I. 57.

Darpénon, beschryving van
deze plegtigheid, II. 85.

Delaquelaque; beschryving
van die Provintie van
Madagaskar, II, 274. *en*
verv.

Deugden; gevoelen der In-
diërs omtrent de Zedely-
ke deugden, II. 105. *en*
verv.

Devendren, Koning der hal-
ve Goden, I. 271.

Dibaradané, beschryving
dier plegtigheden, II. 81.
en volg.

Dikbek (de Chineesche) be-
schreven, III. 162.

Dobachis, z. *Velagers*.

Doedoes; waarde en gedaan-
te van deze geldspe-
cieën, I. 213.

Dole, speeltuig der Indiërs,
I. 145.

Doubouva-Velagers, z. *Ve-*
lagers.

Duif (de Hollandsche) be-
schreven, III. 131. *en*
volg.

Dwergen op Madagaskar,
II. 252. *en verv.*

E.

Ecouda-Enversé; beschry-
ving van die Provintie
van Madagaskar, II. 276.

Eend (Dominikaaner) van
de Kaap de G. H. be-
schreven, III. 190.

Eerdienst der Indiaanen, II.
22. *en verv.*

Eideyers, *Herders*, stam der
Indiaanen, I. 85.

Elettari, beschreven, III.
216.

Engelschen; hun gedrag in
Bengale en op de Kust van
Coromandel, I. 12. ver-
sterken *Madras*, 13. wor-
den van *Kanfaeb* geslaa-
gen, 15. tragten *Barodra*
te overweldigen, 15. haa-
len de Fransche vlag om-
verre, en dempen hun-
ne graften, ald. enz. 17.
veroveren *Tanjaour*, 19.
dat Lord *Pigot* weder af-
staat, 20. schryven de In-
dische Vorsten de wetten
voor, 22. tasten de Fran-
schen aan, 23. belegeren
Pondichery, 25. *en verv.*
worden door het Fransch

- esquader op zee verdreven, 26. blokeeren *Pondichery*, 29. dat zig overgeeft, 30.
- Erfopvolging by de *Malaabaren*, I. 53. by de *Indiaanen*, I. 99.
- Esavara*, z. *Chiven*.
- Eswara*, z. *Chiven*.
- Europeaanen zyn by de *Indiers* zeer veracht, I. 82. en volg.
- F.
- Fabelen der *Indiaanen*, I. 199.
- Falsè*, beschreven, III. 219.
- Fanons*, waarde en gedaante van deeze geldspecien, I. 98. en 211. en volg.
- Faroguis*, bidden de Zon aan, leeven als beesten, I. 87.
- Feesten der *Indiers*, II. 43. en verv.
- Feesten van elke maanden beschryving derzelve, II. 50. en verv.
- Fieren*, beschryving van die Provintie van *Madagaskar* II. 273.
- Franschen neemen *Calicut* in. I. 17.
- G.
- Ganges*, hoedanig de *Indiaanen* die riviere vereeren, II. 113. en verv. oorsprong van dien eerbied, ald.
- Gans (wilde) van de Kaap de Goede Hoop beschreven, III. 189.
- Gans (wilde) met den graauwen kop, van de Kust van *Coromandel* beschreven, III. 190.
- Geestlyken, ziet *Monniken*.
- Geldspecien in *Indie*, I. 209. en volg.
- Geloofsartykelen der *Bramanen*, II. 169. en verv.
- Geneeskunst der *Indiaanen* is zeer bepaald, I. 157. de middelen die zy doorgaans aanwenden, 158.
- Geneeskunde der *Madagaskaaren*, II. 158. en volg.
- Gengeli-olie hoe die geperst wordt (I. 154.
- Gezigt (boos) verdryven welke die plegtigheid zy I. 110. en verv.

Gier

- Gier (grootte Indiaanfche) beſchreven, III. 141.
- Gier, zie Koningsgier.
- Gier van Gingi, beſchreven, III. 142.
- Gingi, Gebergte I. 39.
- Gon, Portugeefche plaats op de Kust van Malabaar, I. 50. gelegenheid, ald.
- Godanam, gift van Koeyen, by welke gelegenheid en hoe verrigt wordt, I. 100. en volg.
- Goden, de Indiaanen aanbidden drie voornaame Goden, I. 216. en verv.
- Godsdienst der Indiers, dezelfde oorfprong, II. 1. en verv. hunne verknogtheid aan denzelven, 5. en verv.
- Godsdienst der Madagaskaaren, II. 260. en verv.
- Godsdienst der Peguaanen, II. 236. en verv.
- Godsdienſtoefening der Indiers is byna overal verſchillende, I. 8. waarin zy overeen komen en verſchillen, 8. en volg.
- Goudelour, Engelsch Komtoir op de Kust van Comandel, I. 31. 33.
- Goudſmit (Indiſche) zyn gereedschap, I. 149.
- Gourvii, een Onderwyzer in den Godsdienst, zyne hoedanigheid, I. 65.
- Goutcheliyen, laage ſtam van Bramaanen, I. 72.
- Grandon, z. Sameroutamſche taal.
- Grandouvers, ſtam van halve Goden, I. 274.
- Grewia Aſiatica beſchreven, III. 219. en verv.
- Groenvink (de Chineefche) beſchreven, III. 165. en volg.
- Guerouders, ſtam van halve Goden, I. 274.
- Guimbououders, Goden van de Zangkonſt, ſtam van halve Goden, I. 274.
- Guinerers, Goden der Speeltuigen, eene ſtam van halve Goden, I. 274.
- Guingevers, ſtam van Rouzen, I. 276.
- H.
- Haan, beſchryving van den
P 5 wil-

- wilden Haan, III. 94. *en verv.*
- Halve Goden der Indiaanen, I. 270. *en verv.*!
- Handwerkslieden hebben by de Indiaanen weinig werktuigen, I. 148.
- Hanskrit*, z. Samscroutamsche taal.
- Havik (de graauwe) met den gestreepten buik van Madagaskar beschreven, III. 138.
- Hazelhoen (het Indisch) beschreven, III. 115. *en volg.*
- Heelkunde is den Indiaanen onbekend, I. 160.
- Hen, beschryving van de wilde Hen, III. 109. *en verv.*
- Herders, zie *Eideyers*.
- Hevi; beschryving van dezen boom, III. 191.
- Hollanders voeren Oorlog tegens Indiaansche Vorsten, I. 16.
- Hoorn-uil (de Chineefche) beschreven, III. 144.
- Hoorn-uiltjen (het klein) van de Kust van Coromandel, III. 145.
- Hottentotten, hunne zeden enz. III. 19. *en volg.*
- Huisraad der Indiaanen, I. 46.
- Huisraad der Chineezen, II. 219.
- Huisraad der Madagaskars, II. 207.
- Huizen der Indiaanen, I. 45.
- Huwelyken geschieden altoos onder eene zelfde stam, I. 89, 97. de Indiaanen trouwen zeer jonge meisjes, 95. trouwen oud zynde met kinderen, 96. weduwen blyven ongetrouwd, *ald.* huwelyk in *Pariam*. 98. deszelfs plegtigheden, 99. *en volg.* huwelyk in *Cannigadanam*, 100. *en verv.* huwelyks plegtigheden, 103. *en verv.*
- I.
- Jagre*, deszelfs gebruik, I. 117.
- Jagrenat*, z. *Vichenou*.
- Indiaanen zyn een overoud volk, I. 1. worden voor de

de eerste bewooners der aarde gehouden *ald. en volg.* bewyzen voor dit gevoelen, 2. weêrlegging van tegenwerpingen, 3 *en verv.* hun karakter en hunne gewoontens, 39. *en verv.* kledy, 41. *en volg.* Vrouwen, 42. *en verv.* derzelver kleding, 43. *en volg.* hunne huizen, 45. huisraad, 46. rydtuigen, *ald. en verv.* Godsdienst-oefeniug, 8. erfopvolging, 99. verdeling in stammen, 59. *en verv.* inwyng, 90. *en verv.* huwelyken enz. 103. *en verv.* begravenissen enz. 121. *en verv.* konsten, 141. *en verv.* speeltuigen, 144. *en verv.* handwerken, 148. *en verv.* geneeskunst, 157. *en verv.* sterrekunde, 174. *en verv.* taalen, 178. *en verv.* schrift, 197. *en volg.* zedekundige fabelen, 199. *en verv.* geldspecien, I. 209. *en verv.* Fabelleer, 215. *en verv.* Goden *ald. en verv.* Godsdienst, II.

I. waaraan zy zeer verknogt zyn, 5. *en volg.* de oude Indiers eerden de Zon en de Maan, 8. andere het vuur, 9. verdeling in Secten, 11. *en verv.* hunne zielen-leer, 13. *en verv.* eerdienst, 22. *en verv.* heilige boeken, 25. *en verv.* schoolen, 35. tempelen, 36. *en verv.* feesten, 43. Monnikken, 86. *en verv.* zedekunde, 99. *en verv.* heilige rivieren, 111. *en verv.* gevoelens omtrent de Scheping, 120. *en verv.* omtrent de duuring en ouderdom der wereld, 137. *en verv.* tydsverdeling, 150. *en verv.*

Indie heeft veele Staatsomwentelingen ondergaan, I. II. tafereel van die welke aldaar zyn voorgevallen na het jaar 1763. *ald. en verv.*

Indigo-teelt, slaagt op Isle de France niet, III. 2.

Indostan, Staats omwentelingen in dat Ryk, I. 14.

In-

- Indoufche taal waar in gebruik, I. 179.
- Indri beschryving van dit Dier, III, 86. *en volg.*
- Inënting der Kiuderpokken by de Indiaanen onbekend I. 167.
- Inkhoorn (groote) van Malabaar, beschreven, III. 82. *en verv.*
- Inkhoortje van Gingi, beschreven, III. 84.
- Inwyng der Indianen, I. 90. *en verv.* voorbereidingen daar toe, 91. plegtigheden daarin gebruikt wordende, *ald. en verv.*
- Journal van eene reis naar de Molukken, III. 61. *en verv.*
- Iroulers*, worden als dieren beschouwd, hunne verblyfplaats, levenswys, enz. I. 86.
- Ifanien*, een halve God, I. 272.
- Ifchieven*. z. *Chiven*.
- Isle de France is onvrugbaar van grond, III. 2, 5. is niet voordeelig voor Frankryk, 7. *en verv.* levenswys aldaar, 8. vrug-
- ten die 'er gevonden worden, 10. *en volg.*
- Isfouren*, z. *Chiven*.

K.

- Kaap de Goede Hoop; beschryving, III. 15. *en verv.* voortbrengzelen, 16. *en verv.*
- Kapokboom (de Katoenachtige) beschreven, III. 208.
- Kat (Indiaansche zwart gestreepte) beschreven, III. 38. *en volg.*
- Kanseeb*, gedrag van dien Vorst, I. 14.
- Karical*, Fransch Komptoir op de Kust van Coromandel, I. 31. beschryving van die plaats, 32. *en volg.*
- Keizer van China, zyne magt, II. 204.
- Keizer van Pegu, II. 239. zyne magt, 240.
- Ketelmakers, z. *Canars*.
- Kleed der Indiaanen, I. 41. *en volg.* der Madagassen. II. 253. *en verv.* der Peguaanen, II. 242. der Chineezen, II. 219.

Koe

- Koekoek (de kleine Indi-
sche) beschreven, III.
178.
- Koningsgier van Pondiche-
ry beschreven, III. 140.
- Konsten zyn in éenen wei-
nig gevorderden staat in
Indie, I. 141. *en verv.*
ook in China, II. 207.
en verv. staat derzelve
by de Madagaskars, 258.
- Koophandel der Europeaa-
nen in China, II. 183.
en verv. 195. *en verv.* in
Pegu, 243. *en verv.*
- Koord welke de Indiaanen
van de stam der Bramaa-
nen draagen, I. 66. *en*
volg. plegtigheid om die
aantedoen, 67. *en verv.*
wie die ook draagen, 70.
- Koortfen, die in Indie re-
geeren, I. 160. die in
Madagaskar regeeren.
- Koperflagers, z. *Canars.*
- Krabben versteenen in de
rivier van Negapatnam,
I. 34.
- Kwartel (de groore) van
Madagaskar beschreven,
III. 122. *en verv.*
- Kwartel (de groote Chi-
neefche) beschreven, III.
123. *en volg.*
- Kwartel (bruine van Mada-
gaskar beschreven) III.
124. *en volg.*
- Kwartel (kleine van Gingi)
beschreven, III. 125. *en*
verv.
- Kwikstaart (de graauwe In-
dische) beschreven, III.
173.
- L.
- Landbouw der Madagaska-
ren. II. 258.
- Laatchimi*, Godin der ryk-
dommen, vrouw van *Vi-*
chenou, haare kinderen,
euz. I. 225.
- Leeurik (de gekuifde) van
de Kust van Malabaar,
III. 167.
- Leeurik (de kleine graau-
we) uit Gingi, beschre-
ven, III. 168.
- Lingam*, de heiligste ge-
daante waar onder men
Chiven aanbidt, I. 255.
oorsprong van denzelve,
ald. en volg. verbeeldt de
natuurlyke deelen van
Man en Vrouw, 260.

Lit.

Litchi Chinensis beschreven.

III. 201.

Lucon; ligging van dat eiland, III. 35. bewooners, 40. meiren, 42. brandende bergen op dat eiland, 44.

Lugtgesteldheid van Madagaskar, II. 277. *en volg.*

Lyk-plegtigheden worden pragtig gevierd, I. 121. hoedanig dezelve geschieden, 122. *en verv.* verbranding der lyken, 128. *en verv.* begraving derzelve, 133. *en verv.* rouwgewaad, 140.

M.

Machievres; beschrijving van die Provintie van Madagaskar, II. 273. *en verv.*

Madablota beschreven, III. 212.

Madagaskar niet geheel bekend, II. 248. *en volg.* welke menschen daar gevonden worden, 250. verdeeling van dat ryk, 266. *en verv.*

Madagaskaaren, hunne gestalte, kleur, enz, II. 250. kleeding, 253. *en verv.* voedzel, 255. *en volg.* wooningen, 256. huisraad, 257. wapenen, *ib.* konsten, *ib. en volg.* landbouw, 258. geneeskunde, *ib. en volg.* godsdienst, 260. *en volg.* veel wyvery, 263. beproevingen, 264.

Madras, Engelsch Komptoir op de Kust van Coromandel, I. 31, 33.

Magoudi, speeltuig der Indiers, I. 147.

Mahaden, z. Chiven.

Mahamet-Ali, zyn gedrag, I. 15.

Mahé, Fransch Komptoir, op de Kust van Malabaar, I. 50. ligging *ald. en verv.*

Maki (wollige) beschreven, III. 87. *en volg.*

Makis beschreven, III. 85. *en volg.*

Malabaar (Kust van) ligging, I. 48. naamsoorsprong *ald. en volg.* verdeeling 49, geduurige omwentelingen aldaar, *ld*

be

- bezittingen der Europeaanen op die Kust, 50.
 Karakter der bewooneren 51. Zonderlinge voorwaarde waarop de Keizer regeert 52. verdeling der inwooners in stammen, *ald. en verv.* kleding der vrouwen, 54. *en verv.*
- Malacca; beschryving, III. 28. *en verv.* lugtstreek en voortbrengzelen, 30. *en volg.* inwooners, 31, 33.
- Maldivische eilanden, beschryving derzelve, III. 25. *en verv.* inwooners, 27.
- Manatan, beschryving van die Provintie van Madagaskar, II. 276. *en volg.*
- Manatingue; beschryving van die Provintie van Madagaskar, II. 268. *en volg.*
- Mandarens; hunne magt, II. 199. *en verv.* verdeling in Klasfen, 217.
- Mandrevé; beschryving van die Provintie van Madagaskar, II. 276.
- Manille, beschryving van die Stad, III. 36. *en verv.* bewooners, 41. handej, 45. waaren, 46.
- Marimadin, God der liefde, zyne afbeelding, I. 225. *en volg.*
- Maratiren; verdeling van den Krygsstand, I. 76.
- Mariafale; beschryving van die Provintie van Madagaskar, II. 272.
- Mariatale, haare geschiedenis en eerdienst, II. 73. *en volg.*
- Marontoukels, stam van halve Goden, I. 2-4.
- Marfana buxifolia, beschreven, III. 221.
- Martins; de Bramaanse Martin beschreven, III. 149.
- Mastboom, beschreven, III. 201.
- Matalan; beschryving ven dat speeltuig, I. 58, 145.
- Matalom. beschryving van die Provintie van Madagaskar, II. 267. *en volg.*
- Mayesfouren, z. Chiven.
- Meerel de blaauwe Chinese (sche) beschreven, III. 148.
- Mee-

- Meerel (de kleine gekuifde Indifche) befcheven, III. 148.
- Meerel van Malacca befchreven, III. 150.
- Meerel van de Kust van Malabaar befchreven, III. 151.
- Meerel (de Chineefche Dominikaaner) befchreven, III. 152.
- Meerel (de kleine) van de Kust van Malabaar, befchreven, III. 153.
- Meerel (grauwe) van Gingi befchreven, III. 154.
- Meerel (gekuifde) van Surat befchreven, III. 155. *en volg.*
- Meerel (de geele Chineefche) befchreven, III. 156.
- Mees van de Kust van Malabaar befchreven, III. 168. *en volg.*
- Mees van Nankin befchreven, III. 170.
- Meesje van de Kaap de Goede Hoop befchreven, III. 171.
- Meetkonst, flegte ftat dier konst in China, II. 209. *en volg.*
- Moent, z. *Vichenou.*
- Mogueni, z. *Vichenou.*
- Molenſom olie te Perffen, I. 154.
- Molukfche eilanden, befchryving derzelve, III. 54. *en verv.* bewooners, 55. kleding derzelve, 56. wapenen, vaartuigen enz. 57. *en verv.*
- Monnikken by de Indiaanen hunne levenswys en befchryving, II. 87. *en verv.*
- Moratia-Papers, laage ftam van Bramaanen, I. 72.
- Monni zekere Geesten, I. 277.
- Montchiven. fchilders, vergulders en ledere zakken makers, eene ftam det Indiaanen, I. 85. zyn in verachting. *ald.*
- Muntſpecien der Chineezen, II. 225.
- Muur-Nagtegaal (de Indifche) befchreven, III. 174.

N.

O.

- Nagapoutché*, beschryving van deeze plegtigheid, II. 85.
- Nagassaran*, speeltuig der Indiers, I. 145.
- Naguar*, speeltuig der Indiers, I. 145.
- Nairs*, de Krygsstand by de Malabaaren, I. 53. hunne fierheid, *ald.*
- Naour*, Vlek van een inlandsch Vorst op de Kust van Coromandel, I. 21.
- Narainem*, z. *Vichenau*.
- Natamadiren*, behoren onder de regterhand der *Suttiren*, I. 78.
- Negapatnam*, Hollandsch Komptoir op de Kust van Coromandel, aan de Engelschen afgestaan, I. 31. beschtyving van die plaats, 33.
- Nelicourvi* van Madagaskar beschreven, III. 163. *en volg.*
- Neropouchi-Velagers*, z. *Velagers*.
- Niroudi*, Koning der booze geesten, I. 271.
- Oders*, Vervoerers van Koopwaaren, stam der Indiaanen, I. 86.
- Offerhanden hebben de Indiers niet, II. 22. *en volg.*
- Olles*, waarop de Indiaanen schryven, I. 197.
- Onrustje (het Indisch) beschreven, III. 170.
- Onvruchtbaarheid wordt by de Indiers als een vloek aangezien, I. 94.
- Open-snavel (de witte Indische) beschreven, III. 187.
- Ortolan (de Chineefche) beschreven, III. 164. *en volg.*
- Os, als God der Deugd aanbeden, I. 268.
- Otou*, (speeltuig der Indiers, I. 145.
- Oudoukai*, speeltuig der Indiers, I. 146.
- Overspel wordt door de *Bramaanen* in hunne Vrouwen gestraft, I. 75. *en volg.*

Q

F.

- P. regterhand der *Suttiren*, I. 78.
- Paauwkje (het) van Malacca beschreven, III. 126. en volg.
- Paeni-Caori*, beschryving deezer geestlyken, II. 90.
- Pagoden*, waarde en gedaante van deeze geldspecien, I. 209. en verv.
- Pagoden*, ziet Tempelen.
- Pagoden* (de zeven) II. 37.
- Pagoden* van *Chalembon*, II. 37. die van *Chirangam*, *ib.* van *Jagrenat*, 38. van *Salietten* en *Illoura*, *ib.*
- Paliacate* Hollandsch Komptoir op de Kust van *Coromandel*, I. 31, 34.
- Pallis*, zyn van de linkerhand, en hunne Vrouwen van de regterhand der *Suttiren*, I. 84.
- Pambé*, speeltuig der *Indiers*, I. 146.
- Pandarons*; beschryving deezer geestlyken, II. 88.
- Pandjancaers*, Almanak-makers, I. 61.
- Panichevers* dienaars der *Velagers*, behoren onder de
- Papegaaitje* (het klein) van *Malacca* beschreven, III. 178.
- Papoux* bewooners van *Nieuw-Guinea*; III. 58.
- Pareiers*, laagste stamme der *Indiaanen*, de verachting waarin zy zyn, I. 79. en verv. hunne bedieningen, *ald.*
- Paretcheris*, dorpjes der *Parieurs*, I. 79.
- Pariam* huwelyk, zie huwelyk.
- Paricaure*, schort dat by het huwelyk gegeven wordt, I. 99. 105.
- Parkiet* (de groote *Chineesche*) beschreven, III. 179.
- Patnavers*, *Vischers* aan de *Zee*, stam der *Indiaanen*, I. 86.
- Patrys* van *Pondichery* beschreven, III. 116. en volg.
- Patrys* van *Gingi* beschreven, III. 119. en verv.
- Patrys* (roode) van *Madagaskar* beschreven, III. 121.
- Pa-

- Paroudon*, z. *Vichenou*.
Parfis of *Guebres* aanbidders van het vuur hebben een tempel te Suratte, I. 57.
Parvadi Vrouw van Chiven, I. 254.
 Pegu; omwentelingen in dat Ryk, III. 226. en verv. vestiging van de O. I. Maatschappy in dat Ryk, 232. en verv.
 Peguaanen; hunne godsdienst, II. 236. en volg. tempels, 237. priesters, 238. hun Vorst, 239. karakter, 240. en verv. kleding, 241. begravenissen, 243. handel, *ib.*
Peresfouadi, zie *Barasfouadi*.
Paroumab, z. *Vichenou*.
 Philippynsche eilanden; derzelve beschryving, III. 35. en verv.
Pichache, eene soort van geesten, I. 277.
Pidourdevadegalo, beschermers der dooden, stam van halve Goden, I. 24.
Pigot, koopt in Indie, I. 19. geeft *Tanjour* zynen wettigen Heer wederom, 20. wordt afgezet, 21. wordt door vergift omgebracht, *ald.*
Pilaneojel, speeltuig der Indiers, I. 145.
 Plegtigheden van de inwyng der Indiaanen, I. 91. en verv. van de huwelyken, 103. en verv. by de huwbaarheid hunner Vrouwen, 118. by de eerste zwangerschap, *ald.* op de zevende maand der dragt, *ald.* en op de geboortedag, 119. begravenis-plegtigheden, 121. en verv. van het verbranden der weduwen met de lyken hunner Mannen, 133. en verv. van het levendig begraaven van dezelve, 136. en verv.
Pollear, God des echts; hoe deeze gediend wordt, I. 265.
Pondichery, door de Engelschen belegerd, I. 25. en verv. ingenoomen, 30. beschryving der Stad, 32.
Ponne, waarde van die geldspecie, I. 98.

- Portenove*, Vlek van een inlandsch Vorst op de Kust van Coromandel, I. 31
- Pottenbakkers, z. *Cosfevers*.
- Poudaris*, beschermgoden der Steden, I. 274.
- Pauranons*, waarover zyhandelen, II. 30. en volg.
- Poutchari*; beschrijving van deeze geestlyke, II. 93.
- Pautcharis*, z. *Balniren*.
- Poutché*, beschrijving van derzelver plegtigheden, II. 79. en verv.
- Priesters, Chineefche, II. 222.
- Q.
- Quichena*, z. *Vichenou*.
- R.
- Rachaders*, stam van Reuzen, I. 276.
- Radi*, Vrouw van *Manimadin*, haare afbeelding, I. 226.
- Rajapoutres*; verdeeling van den Krygsstand, I. 76.
- Rajas*, de Krygsstand, tweede stam der Indiaanen, I. 76. onderverdeeling, *ald.*
- Ravanastron*, speeltuig der Indiets, I. 147.
- Ravenala Madagascariensis*, beschreven, III. 193.
- Ravensara aromatica* beschreven, III. 196.
- Rhinoceros-vogel van Gingi beschreven, III. 181.
- Rhinoceros-vogel van de Kust van Malabaar, beschreven, III. 182.
- Regterhand*, verdeling van deeze Klasse der *Suttiren* I. 77. derzelver oorsprong onbekend, 88.
- Ringvalk (de Indiaansche) beschreven, III. 139.
- Rivieren (heilige) der Indiers, II. 111.
- Ropyen*, derzelver waarde en gedaante, I. 209.
- Roudra*, z. *Chiven*.
- Roudren*, z. *Chiven*.
- Rouloul* van Malacca beschreven, III. 129. en volg.
- Routren*, z. *Chiven*.
- Rudden*, z. *Chiven*.
- Ruddiren*, z. *Chiven*.
- Rouwgewaad der Indiaanen, I. 140.

Ryp.

- Rydtuigen by de Indiers in gebruik, I. 46. *en verv.*
- Rystbouw, hoe die geschiedt, I. 152.
- S.
- Saclics, Schoenmakers zyn van de slinkerhand der Suttiren, I. 84. zyn in verachting, *ald.*
- Sadras, Hollandsch Komptoir op de Kust van Comandel, I. 31. 34.
- Salame, beschryving van die Provintie van Madagaskar, II. 274.
- Sambouange, beschryving, III. 51. voortbrengzelen, 52.
- Samscroutamsche taal, I. 180. letteren. 195. *en verv.*
- Samskrat, z. Samscroutamsche taal.
- Sanars, zie *Pouvers.*
- Sandivané; beschryving van deeze plegtigheid, II. 84.
- Sandrin, den halve God, of Planeet, de Maan, I. 272.
- Sangara, z. *Chiven.*
- Sangara-Narainem, hoe deeze Godheid wordt afgebeeld, I. 224.
- Sani, straffende God, I. 273.
- Saniasfis; beschryving deezer geestelyken, II. 88.
- Sarasfouadi, Godinne der Wetenschappen en eenstemmigheid, Vrouw van *Brouma*, hoe zy wordt afgebeeld, I. 223.
- Satadevens; beschryving van deeze soort van geestelyken, II. 92.
- Scheepvaart; onkunde der Chineezen in deeze konst II. 212. *en volg.*
- Schepping der wereld; gevoelens der Indiaanen omtrent dezelve, II. 120. *en verv.*
- Schilderkonst in wat staat by de Indiers, I. 143. in China, II. 208.
- Schilders, zie *Moutchiren.*
- Schoenmaker (Indische) zyn gereedschap, I. 150. is in verachting, 151.
- Schoolen der Indiaanen, II. 35.
- Schrift der Indiaanen, I. 197.

- Secten (godsdiensdige) waarin de Indiaanen zig verdeeld hebben, II. 11. *en verv.*
- Seib.* z. *Chiven.*
- Setras*, ziet *Tschattiren.*
- Shastas* ziet. *Chastrons.*
- Sib.* z. *Chiven.*
- Siva*, z. *Chiven.*
- Sivebramnaplen*; tweede rang van de *Bramaanen*; hunne verrigtingen, I. 64. hun teken, 65.
- Siven*, z. *Chiven.*
- Slangenbeeten, hoe men die in Indie geneest, I. 161. *en valg.*
- Slinkerhand*; verdeeling van deeze klasse der *Suttiren*, I. 83. *en verv.* derzelver oorsprong onbekend, 88.
- Smit (indiaansche) zyn gereedschap, I. 149. z. *Caroumers.*
- Soudras*, zie *Suttiren.*
- Soucrabavagum*, z. *Cheuerin.*
- Soucrassari*, z. *Choucrin.*
- Soura*, z. *Chaucrin.*
- Sourers*, behooren onder de *Slinkerhand* der *Suttiren*, I. 84.
- Speceryen* teelt, slaagt wel op *Isle de France*, III. 3.
- Speelkonst der Chineezen, zeer slegt, II. 214.
- Speeltuigen der Indiaanen, I. 144. *en verv.*
- Spegt van Malacca beschreven, III. 177.
- Spondias Cytherea*; beschryving van deezen Boom, III. 191.
- Stammen waarin de Indiaanen verdeeld zyn, I. 59. *en verv.* oorsprong, 61. vermengen zig niet met elkanderen, 89.
- Steen van Salagramen by de Indiaanen in eerbied gehouden, I. 251. plegtigheden, welke zy daarmede verrigten, I. 252.
- Steen-Zwaluw (de groote Chineesche) beschreven, III. 161. *en volg.*
- Herculia foetida* beschreven, III. 206.
- Sterrekunde der Indiaanen, I. 174. *en verv.*
- Sterrekunde; slegte staat dier wetenschap in *China*, II. 210. *en verv.*
- Straffen der boozen volgens

- gens de leer der Indiers, II. 108. *en verv.*
- Strivaichenevalen*, derde rang van de *Bramaanen*; hunne verrigtingen, I. 65.
- Suratte*, elke Europeefche natie heeft daar eene loge, I. 50. gelegenheid dier Stad, 55. Komptoiren, 56. verblyf van den Nabab, *ald.* regeering der Engelfchen *ald.* omtrek dea Stad *ald.* getal, hoedanigheid der inwooneren *ald.* dansferesfen, 57. handel 59.
- Suttiren*, vierde ftam der Indiaanen, wordt verdeeld, in *regter* en *flinkerhand*, I. 77.
- Sys (de Chineefche) befchreven, III. 166.
- T.
- Taalen der Indiers, I. 178. *en verv.*
- Tachiren*, of Timmerlieden behooren onder de *flinkerhand* der *Suttiren*, I. 84.
- Tadin*, befchryving van deze foort van geestlyken, II. 92.
- Tal*, befchryving van dat speeltuig, I. 58, 145.
- Talan*. speeltuig der Indiers, I. 145.
- Tali*, kleinood, dat by het huwelyk gegeven wordt, I. 99. 107. 114. *en volg.*
- Talichery*, Engelsch Komptoir op de Kust van *Malabaar*, I. 50.
- Talingafche taal, waarin gebruik, I. 179. haare hoedanigheid, 181.
- Tambouriffa quadrifiuda*, befchreven, III. 210.
- Tamoufche taal, waar in gebruik, I. 178. haare hoedanigheid, 181. letteren, uitspraak *ald.* *en verv.*
- Tamtam*, speeltuig der Indiers, I. 145.
- Tandrek (de kleine) van Madagaskar befchreven, III. 92. *en volg.*
- Tare*, speeltuig der Indiers, I. 146.
- Tatars*, Zilverfmeden behooren onder de *flinkerhand* der *Suttiren*, I. 84.

- Tatouvadieses*, laage stam van
Bramaanen, I. 72.
- Tempelen der Indiaanen,
II. 36. *en verv.* derzel-
ver beschryving, 38. *en*
verv.
- Tempels in Pegu, II. 237.
- Tévadiaquels*, zie *Dansfe-*
ressen.
- Thomas (St.) bloem be-
schreven, III. 199.
- Timmerlieden, zie *Tachi-*
ren.
- Timmerman (Indiaansche)
zyn gereedschap, I. 149.
- Tingalers*, onderverdeeling
van den rang van de *Stri-*
vaichenavalen der *Bra-*
maansche Secte, I. 66.
hun teken *ald.*
- Tirounal*-Feest, II. 45. *en*
verv.
- Tirousfounam*, naam van het
teken der *Vadakalers*,
I. 66.
- Tirnamon*, naam van het te-
ken der *Vadakalers*, I. 66.
- Toonkunst, in wat staat by
de Indiers, I. 144.
- Tortelduif (de graauwe Chi-
neefche) beschreven, III.
132. *en volg.*
- Tortelduif (de bruine Chi-
neefche) beschreven, III.
133.
- Tortelduif (de groote Chi-
neefche) beschreven, III.
135.
- Tortelduif van de Kaap de
Goede Hoop beschreven,
III. 135. *en volg.*
- Tortelduif van Suratte be-
schreven, III. 136.
- Tortelduif (grauwe) van
Suratte beschreven, III.
137.
- Tortelduif van de Kust van
Malabaar beschreven, III.
137.
- Tortelduifje (het klein)
van Queda beschreven,
III. 134.
- Tourti*, speeltuig der In-
diers, I. 145.
- Toutaré*, speeltuig der In-
diers, I. 144.
- Trevicané*, gebergte, I. 38.
- Truiquebar*, Deensch Komp-
toir op de Kust van Co-
romandel, I. 31.
- Trommelboom beschreven,
III. 210.
- Trompet by de Indiers in
gebruik, I. 144.

Tfchat.

- Tschattiren*, zie *Rajas*.
Tschiven, z. *Chiven*.
 Tydperken waarin de Indiaanen de duuring der wereld verdeelen, II. 144. en verv.
 Tydsverdeeling der Indiers, II. 150. en verv.
 U.
Uyaria longifolia beschreven, III. 205.
 V.
Vadakalers, onderverdeling van den rang van *Strivaichenavalen* der *Bramaansche* Secte, I. 66. hun teken, ald.
Vaichenavins; beschrijving deezer geestlyken, II. 93.
Vaidiguers, eerste rang van *Bramaanen*, I. 61. hunne verrigtingen, 62. hun teken, 63.
Vairerver, verdelger der wereld hoe hy verbeeld en gediend wordt, I. 267.
Vanars, Bleekers behooren onder de regterhand der *Suttiren*, I. 78.
Vaniguers, zie *Waschiers*.
Vanniren, Olieflagers behooren onder de linkerhand der *Suttiren*, I. 84.
Varounin, God der Zee, I. 272.
Vaschiers, zie *Waschiers*.
Vassoukels, stam van halve Goden, I. 273.
Vaijon, God des winds, I. 272.
Vedams, II. 25. en verv.
Vederbosch; beschrijving van de bloem van dien naam, III. 223. en volg.
Veders, worden als dieren beschouwd, hunne verblyfplaats, levenswys enz. I. 86.
 Veelwyvery by de Chineezen in gebruik, II. 218.
 Veelwyvery by de Indiaanen door de wet geoorloofd, II. 105.
 Veelwyvery by de Madagaskaaren, II. 263.
 Veelwyvery in Pegu verboden, maar wordt toegelaaten, II. 242.
Veivisjas, zie *Waschiers*.

- Velagers*; onderverdeeling van deze klasfe van de regterhand der *Suttiren*, I. 77.
- Velly*, z. *Chouerni*.
- Verfteeningen van Krabben in de rivier van *Negapatnam*, I. 34.
- Verfteeningen in het gebergte van *Trevicayré*, I. 38.
- Vichenou*; zyne naamen, I. 225. is God de onderhouder *ald.* zyne kinderen, 226. zyne gedaante veranderingen, 228, *en verv.*
- Villiren*, worden als dieren beschouwd, hunne verblyfplaats, levenswys enz. I. 86.
- Viné*, speeltuig der Indiers, I. 147.
- Vira-ombé* van Madagaskar beschreven, III. 160. *en volg.*
- Visnou*, z. *Vichenou*.
- Visfchers, z. *Chemavaders* en *Patnavers*.
- Vistenou*, z. *Vichenou*.
- Vitiadors*, ftam van halve Goden, I. 274.
- Vliegenvanger (de groote) van de Kust van Malabaar beschreven, III. 157.
- Vliegenvanger met den langen ftart uit *Gingi* beschreven, III. 158.
- Vliegenvanger (de groenachtige Chineefche) beschreven, III. 159.
- Vliegenvanger met den zwarten kop uit China beschreven, III. 159.
- Vliegenvanger van *Pondichery* beschreven, III. 160.
- Voedzel der Madagaskaren, II. 255.
- Voortteeling, middel waarvan zig de Indiaanfche boetdoeners bedienen om zig tot de voortteeling onbekwamer te maaken, I. 263.
- Vrouwen (Indiaanfche) I. 42. *en verv.* haare kledy, 43. *en volg.*
- Vrysters kunnen niet erven, I. 90.
- Vuur-feest, befchryving van het zelve, II. 77. *en volg.*
- Vuur-offerhande; befchryving

ving derzelve, II. 81. *en*
volg.
 Vygen-eetertje (het Chi-
 neesch lang-geftaart) be-
 fchreven, III. 171. *en*
volg.

W.

Wagen-feest, deszelfs be-
 fchryving, II. 45. *en verv.*
 Wampi befchreven, III.
 203.

Wapenen der Madagaskars,
 II. 257.

Wafchiers, derde ftam der
 Indiaanen, is byna uitge-
 ftorven, I. 77.

Water-fnip (de witte Indi-
 fche) befchreven, III.
 286.

Weduwen trouwen niet, I.
 96. kunnen niet erven,
 99. der *Bramaanen* ver-
 branden zig met de lyken
 haarer mannen, 133.
 plegtigheden daarby ge-
 bruiklyk, *ald. en verv.*
 worden fomtyds levendig
 begraaven, 136.

Weever (Indifche) zyn
 getouw, I. 151.

Weevers, zie *Chedars*, en
Caquillieren,

Wereld-fchepping, ziet
 Schepping.

Werelds-ouderdom en duu-
 ring volgens de Indiaa-
 nen, II. 137. *en verv.*

Wichnum, z. *Vichenou*.

Winden die op *Coromandel*
 waaien, I. 37. zonder-
 linge uitwerkingen van de
 landwinden *ald.*

Wol van Katoen hoe die
 geeraard wordt, I. 155.

Wooningen der Madagas-
 kars, II. 256.

X.

Xatriers, z. *Tfchattieren*.

Xiven, z. *Chiven*.

Y.

Tagamons, waar over zy
 handelen, II. 30.

Tamen, God des doods, I.
 271.

Tolo; befchryving van dat
 dat eiland, III. 53. *en*
volg.

Ysvogel (de gryze) van de
 Kust

- Kust van Malabaar beschreven, III. 156.
- Ysvogel (de paarsche Indische) beschreven, III. 179.
- Ysvogeltje van Gingi beschreven, III. 15. en volg.
- Z.
- Zangkonst in wat staat by de Indiers, I. 144.
- Zedelyke voorschriften uit de heilige boeken der Indiaanen, II. 99. en verv.
- Zeden der Chineezen, II. 202. en verv.
- Zee-Patryzen; drie soorten van deeze Vogelen beschreven, III. 184.
- Zenik der Hottentotten, beschryving van dit dier, III. 91.
- Ziekten op Madagaskar heerschende, II. 277. en verv.
- Ziekten welken de Indiaanen onderworpen zyn, en hoe zy die behandelen, I. 160. en verv.
- Ziel; leer der Indiaanen omtrent de Ziel, II. 13. en verv.
- Zielsverhuizing, oorsprong van dat gevoelen, II. 2. en verv. hoedanig zy dit stellen, 13. en verv.
- Zilverfmeden, zie *Tatars*.
- Zodiak-ropyen I, 213. en volg.

Y

- Ysvogel (de paarsche Indische) beschreven, III. 179.
- Ysvogeltje van Gingi beschreven, III. 15. en volg.
- Ysvogel (de paarsche Indische) beschreven, III. 179.
- Ysvogeltje van Gingi beschreven, III. 15. en volg.
- Ysvogel (de paarsche Indische) beschreven, III. 179.
- Ysvogeltje van Gingi beschreven, III. 15. en volg.
- Ysvogel (de paarsche Indische) beschreven, III. 179.
- Ysvogeltje van Gingi beschreven, III. 15. en volg.
- Ysvogel (de paarsche Indische) beschreven, III. 179.
- Ysvogeltje van Gingi beschreven, III. 15. en volg.

D R U K F E I L E N.

I. D E E L.

Bladz. 35 reg. 13 en 26 staat Chanderies, lees Chauderies

— 51 —	8 v. b.	— Elke	— elk
— 115 —	1 v. o.	— vreemde	— vreemd
— 131 —	13 —	— koomen	— koome
— 144 —	10 —	— groots	— grootst
— 171 —	19 —	— meld	— melk
— 220 —	3 —	— <i>Candon</i>	— <i>Cadon</i>
— 230 —	19 —	— braakten	— waakte
— 233 —	21 —	— hem	— haar
— 246 —	6 —	— <i>Ezouvedam</i>	— <i>Ezourvedam</i>
— 247 —	2 —	— kan de	— kan by de

II. D E E L.

Bladz. 23 reg. 7 v. o. staat MARZATALE lees MARIA-TALE

— 29 —	16 —	— dragen	— dagen
— 34 —	17 —	— eene	— eenen
— — —	13 —	— thans	— thuis
— 141 —	11 —	— <i>admirabiles</i>	— <i>admirabilis</i>
— — —	18 —	— <i>Judicam</i>	— <i>Indicam</i>
— 239 —	12	<i>laat weg</i> hoogen	

III. D E E L.

Bladz. 6 reg. 2 v. o. staat GULNEAUX lees GUENEAU

— 50 —	2 —	— DAUBERTON	— DAUBEN-TON
— 56 —	1 —	— waterbladige Palmboom	— waaierbladige Palmboom
— 87 —	2 —	— <i>Paugthiere</i>	— <i>Paugthieren</i>

De overige verbeterere de goedgunstige Leezer.

D R H U Z H E B E N N

I. D E I.

112	1	1	1
113	1	1	1
114	1	1	1
115	1	1	1
116	1	1	1
117	1	1	1
118	1	1	1
119	1	1	1
120	1	1	1
121	1	1	1
122	1	1	1
123	1	1	1
124	1	1	1
125	1	1	1
126	1	1	1
127	1	1	1
128	1	1	1
129	1	1	1
130	1	1	1
131	1	1	1
132	1	1	1
133	1	1	1
134	1	1	1
135	1	1	1
136	1	1	1
137	1	1	1
138	1	1	1
139	1	1	1
140	1	1	1
141	1	1	1
142	1	1	1
143	1	1	1
144	1	1	1
145	1	1	1
146	1	1	1
147	1	1	1
148	1	1	1
149	1	1	1
150	1	1	1
151	1	1	1
152	1	1	1
153	1	1	1
154	1	1	1
155	1	1	1
156	1	1	1
157	1	1	1
158	1	1	1
159	1	1	1
160	1	1	1
161	1	1	1
162	1	1	1
163	1	1	1
164	1	1	1
165	1	1	1
166	1	1	1
167	1	1	1
168	1	1	1
169	1	1	1
170	1	1	1
171	1	1	1
172	1	1	1
173	1	1	1
174	1	1	1
175	1	1	1
176	1	1	1
177	1	1	1
178	1	1	1
179	1	1	1
180	1	1	1
181	1	1	1
182	1	1	1
183	1	1	1
184	1	1	1
185	1	1	1
186	1	1	1
187	1	1	1
188	1	1	1
189	1	1	1
190	1	1	1
191	1	1	1
192	1	1	1
193	1	1	1
194	1	1	1
195	1	1	1
196	1	1	1
197	1	1	1
198	1	1	1
199	1	1	1
200	1	1	1

II. D E I.

201	1	1	1
202	1	1	1
203	1	1	1
204	1	1	1
205	1	1	1
206	1	1	1
207	1	1	1
208	1	1	1
209	1	1	1
210	1	1	1
211	1	1	1
212	1	1	1
213	1	1	1
214	1	1	1
215	1	1	1
216	1	1	1
217	1	1	1
218	1	1	1
219	1	1	1
220	1	1	1
221	1	1	1
222	1	1	1
223	1	1	1
224	1	1	1
225	1	1	1
226	1	1	1
227	1	1	1
228	1	1	1
229	1	1	1
230	1	1	1
231	1	1	1
232	1	1	1
233	1	1	1
234	1	1	1
235	1	1	1
236	1	1	1
237	1	1	1
238	1	1	1
239	1	1	1
240	1	1	1
241	1	1	1
242	1	1	1
243	1	1	1
244	1	1	1
245	1	1	1
246	1	1	1
247	1	1	1
248	1	1	1
249	1	1	1
250	1	1	1
251	1	1	1
252	1	1	1
253	1	1	1
254	1	1	1
255	1	1	1
256	1	1	1
257	1	1	1
258	1	1	1
259	1	1	1
260	1	1	1
261	1	1	1
262	1	1	1
263	1	1	1
264	1	1	1
265	1	1	1
266	1	1	1
267	1	1	1
268	1	1	1
269	1	1	1
270	1	1	1
271	1	1	1
272	1	1	1
273	1	1	1
274	1	1	1
275	1	1	1
276	1	1	1
277	1	1	1
278	1	1	1
279	1	1	1
280	1	1	1
281	1	1	1
282	1	1	1
283	1	1	1
284	1	1	1
285	1	1	1
286	1	1	1
287	1	1	1
288	1	1	1
289	1	1	1
290	1	1	1
291	1	1	1
292	1	1	1
293	1	1	1
294	1	1	1
295	1	1	1
296	1	1	1
297	1	1	1
298	1	1	1
299	1	1	1
300	1	1	1

III. D E I.

301	1	1	1
302	1	1	1
303	1	1	1
304	1	1	1
305	1	1	1
306	1	1	1
307	1	1	1
308	1	1	1
309	1	1	1
310	1	1	1
311	1	1	1
312	1	1	1
313	1	1	1
314	1	1	1
315	1	1	1
316	1	1	1
317	1	1	1
318	1	1	1
319	1	1	1
320	1	1	1
321	1	1	1
322	1	1	1
323	1	1	1
324	1	1	1
325	1	1	1
326	1	1	1
327	1	1	1
328	1	1	1
329	1	1	1
330	1	1	1
331	1	1	1
332	1	1	1
333	1	1	1
334	1	1	1
335	1	1	1
336	1	1	1
337	1	1	1
338	1	1	1
339	1	1	1
340	1	1	1
341	1	1	1
342	1	1	1
343	1	1	1
344	1	1	1
345	1	1	1
346	1	1	1
347	1	1	1
348	1	1	1
349	1	1	1
350	1	1	1
351	1	1	1
352	1	1	1
353	1	1	1
354	1	1	1
355	1	1	1
356	1	1	1
357	1	1	1
358	1	1	1
359	1	1	1
360	1	1	1
361	1	1	1
362	1	1	1
363	1	1	1
364	1	1	1
365	1	1	1
366	1	1	1
367	1	1	1
368	1	1	1
369	1	1	1
370	1	1	1
371	1	1	1
372	1	1	1
373	1	1	1
374	1	1	1
375	1	1	1
376	1	1	1
377	1	1	1
378	1	1	1
379	1	1	1
380	1	1	1
381	1	1	1
382	1	1	1
383	1	1	1
384	1	1	1
385	1	1	1
386	1	1	1
387	1	1	1
388	1	1	1
389	1	1	1
390	1	1	1
391	1	1	1
392	1	1	1
393	1	1	1
394	1	1	1
395	1	1	1
396	1	1	1
397	1	1	1
398	1	1	1
399	1	1	1
400	1	1	1

De overige verbetere de goetvuntige lezer.

SONNERAT,
REIZE
NAAR DE
OOST-INDIEN
EN
CHINA.
III. DEEL.

SONNERAT,
REIZE
NAAR DE
OOST-INDIEN
EN
CHINA.
III. DEEL.

SONNENAT.
REISE
NACH DE
OOST-INDIEN
IN
CHINA.
H. DEER.

SONNENAT.
REISE
NACH DE
OOST-INDIEN
IN
CHINA.
H. DEER.

